

SIMION C. MĂNDRESCU

In Franța și Italia pentru cauza noastră

27 Septembrie 1917 — 1 Ianuarie 1919

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE C. SFETEA
62-64, CALEA MOȘILOR, 62-64

Liv. A.68.975

1950

83153

SIMION C. MĂNDRESCU

In Franța și Italia pentru cauza noastră

27 Septembrie 1917 — 1 Ianuarie 1919

69857

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE C. SFETEA

62-64, CALEA MOȘILOR, 62-64

1919

20783

P R E F A Ț A

In Iunie 1917 am propus „Asociației Profesorilor Universitari din România“ să trimită în străinătate un număr de profesori pentru a face propaganda necesară cauzei noastre, în care scop să întemeze și un organ de publicitate.

Propunerea a fost primită cu multă căldură și aprobată în unanimitate.

Mi s'a făcut și mie onoarea de a fi ales printre aceia, cari aveau să îndeplinească o misiune atât de însemnată.

Pe de altă parte în Iulie, acelaș an, „Societatea Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, aflători în Țară“ m'a însărcinat să duc în străinătate strigătul de durere și să susțin dreptul Românilor din imperiul austro-ungar de a se uni cu frații lor din România pentru a putea trăi liberi pe pământul lor strămoșesc.

Guvernul român, înțelegând însemnătatea hotărîrii Asociației Profesorilor Universitari, ni-a făcut unele înlesniri și ni-a promis și mijloacele necesare pentru a ne putea îndeplini misiunea.

Din diferite motive, organul de publicitate proiectat nu s'a putut întemea, pentru aceasta însă membrii delegației universitare n'am înțeles să renunțăm la îndeplinirea, în marginile posibilului, a misiunii noastre.

Raportul de față va arăta partea ce-mi revine mie întru această străduință a noastră.

Mă voiu feri de ori ce comentarii. Vor urma numai acte și documente în limbele în cari au fost publicate și în traducere românească, având în vedere că raportul se adresează și unora cari nu cunosc acele limbi.

Simion C. Măndrescu

I. IN FRANȚA

27 SEPTEMBRIE 1917—3 APRILIE 1918

În Paris am luat parte la recepția delegației noastre de către Președintele Republicii Franceze, la recepția parlamentarilor și intelectualilor români de către guvernul francez și comisiunea parlamentară franceză pentru afacerile străine precum și la toate consfăturile cu oamenii politici, la cari s'a prezentat delegațiunea noastră, fie din propria-i inițiativă, fie invitată. Cu deosebire legăturile noastre cu profesorii universitari francezi ocupă un loc însemnat în acțiunea noastră, legături cari s'au continuat pe o scară și mai întinsă după plecarea mea în Italia.

Am luat de asemenea parte la toate manifestările coloniei române din Paris.

* * *

Articol pentru „America Latina“

Prin Noembrie 1917, reprezentantul revistei „America Latina“, care apărea la Londra în limba spaniolă, mi-a cerut un articol asupra României în legătură cu războiul mondial. La 7 Decembrie i-am înaintat în limba franceză, pentru a fi tradus apoi în limba spaniolă, următorul articol :

ROMÂNIA ȘI RĂZBOIUL MONDIAL

În preajma războiului mondial se găsea la porțile Orientului european un mic stat înfloritor, cu o întindere teritorială de 139.690 klm. □ și o populație de aproape 8.000.000, bogat înzestrat de natură cu munți, păduri și văi, cu câmpii din cele mai roditoare, cu minerale, sare și petrol în valoare de miliarde, cu râuri și porturi la mare, dar mai ales bogat înzestrat prin vrednicia poporului ce-l făurise: *România*.

Isvorît din grele încercări, pe cari toate le-a biruit puterea de viață a poporului român, acel mic stat lucra în pace la consolidarea temeliei sale, menite să poarte o clădire mult mai mare; lucra și lucrase cu atâta însuflețire și pricepere, încât stârnise admirația popoarelor mari, din lumea întreagă și invidia vecinilor săi pentru progresele ce făcuse într'un timp necrezut de scurt.

Putea fi mulțumit de situația ce-și croise în lume.

Și ar fi și fost mulțumit, dacă destinul neamului românesc nu i-ar fi hărăzit dureri cărora de-o-camdată se găsea în imposibilitate de a le aduce vre-o alinare.

Adevărata Românie nu se întinde dela Carpați la Prut, ci dela Tisa la Nistru.

Transilvania, Banatul Timișian, Crișana și Maramureșul din Ungaria sunt ținuturi românești, ca și Bucovina din Austria și ca și Basarabia din Rusia, ținuturi românești prin trecutul lor ca și prin populația care le locuiește.

În masă compactă lipsește României actuale jumătate din teritoriul și jumătate din populația sa.

Mai sunt apoi Români în număr destul de însemnat și în Bulgaria, Serbia, Macedonia, Albania și Istria, în cât se poate spune, că sunt mai mulți Români în afară de România, de cât în România propriu zisă.

A vrut destinul neamului românesc, ca un număr așa de însemnat de Români să ajungă sub dominațiunile străine, în cea mai mare parte pe mâna unor popoare, care nu înțeleg dreptul la viață a altor popoare.

Printre acestea excelează Ungurii, cari însă au știut să se recomande lumii ca poporul cel mai tolerant și mai liberal din Europa, după Englezi, făcând lumea să creadă, că Ungaria este a doua Elveție sau Belgie, în care naționalitățile ne-maghiare se bucură de toate drepturile și duc viața cea mai fericită.

După încorporarea Transilvaniei la Ungaria, înfăptuită cu toate protestările tuturor Românilor din acea provincie, peste patru milioane de Români au fost dați la 1867 definitiv pradă Ungurilor de către Francisc-Iosif I, împăratul de tristă și urită amintire al Austriei.

Legea naționalităților din 1868 a avut valoarea „unui petec de hârtie” corespunzând concepției germano-maghiare despre valoarea tratatelor dintre popoare.

Toate legile votate în urmă de parlamentul maghiar sunt în flagrantă contradicție cu legea din 1868, de fapt desființată, și Românilor din Ungaria și Transilvania nu li-a mai rămas decât dreptul de a-și pierde ființa ca națiune a parte, maghiarizându-se.

Și în biserici a început să li se ia dreptul de a se închina în limba românească!

Nu e exagerare de a spune, că dacă iobăgia individuală a fost desființată, în Ungaria ea a fost înlocuită cu iobăgia de stat, cu iobăgia naționalităților nemaghiare: un singur stăpân feudal, Ungurii, și naționalitățile iobagii lor!

Soarta Românilor din Bucovina se deosebește de a celor din Ungaria numai prin faptul, că Românii bucovineni au de stăpâni pe Nemți, în loc să-i aibă pe Unguri, și lumea știe câtă afinitate este între unii și alții, mai ales când e vorba să respecte drepturile altora.

Asfel stând lucrurile, pentru România, soarta Românilor din Austro-Ungaria a fost și a rămas un izvor de mari dureri, căci suferințele fraților săi au fost și suferințele sale, suferințe cu atât mai dureroase, cu cât se găsea în imposibilitate să schimbe lucrurile prin propriile sale forțe.

La aceasta s'a adăogat purtarea Rusiei față de ea cu ocazia războiului dela 1877, forțând-o să-și calce pe inimă și să intre mai târziu în alianță cu călăii fraților săi, aderând la Tripla-Alianță.

Ultimul adresat de către Austro-Ungaria Serbiei a cutremurat adânc sufletul poporului român, îndurerat prin suferințele fraților săi din Austro-Ungaria și prin situația s'a falsă în Tripla-Alianță. — Soarta Serbiei putea să fie și soarta României într'un viitor nu tocmai îndepărtat.

A fost prin urmare firesc, ca România la începerea ostilităților să nu ridice armele alături de aliata sa Austro-Ungarie spre a se năpusti asupra micului regat sârb.

Din acel minut ea „a repris sa liberté d'action”, cum spune textul declarației de războiu de mai târziu, și ar fi putut spune cu mai multă dreptate, că din acel moment ea se considera în stare de războiu cu Austro-Ungaria.

Ar fi și intrat în acțiune imediat, dacă ar fi fost în de-ajuns de pregătită. Austro-Ungaria însă dusese grija, ca România să nu se poată înarma, temându-se cu drept cuvânt, că armele în mâna Românilor s'ar putea întoarce foarte ușor în contra sa.

În această situație, în vederea unei acțiuni militare inevitabile, guvernul a trebuit să facă eforturi extraordinare pentru pregătirea militară a țării.

În doi ani de neutralitate a dublat efectivul armatei, ridicându-l la 700.000 oameni dela 350.000, cât aveau după războiul balcanic dela 1913.

A înzestrat armata cu tot echipamentul necesar, cu material sanitar și cu provizii și muniții suficiente, cu toate dificultățile de a și le procura, neutralitatea sa fiind bănuită și de unii și de alții dintre beligeranți.

Dacă nu și-a putut procura și tunuri grele și aeroplane și dacă acelea nu i-au sosit nici în timpul luptelor grele ce avea de susținut armata în contra năvălitorilor, nu e vina guvernului român.

Cu toată pregătirea și cu toate că opinia publică, în ciuda propagandei germane, cerea intrarea în acțiune fără întârziere, din lipsă de tunuri grele și aeroplane, România și-ar mai fi amânat intrarea în acțiune, dacă Aliații, și cu deosebire Rusia, n'ar fi insistat, amenințând-o cu ruperea relațiilor în caz de întârziere.

Și astfel România a intrat în acțiune la 27 August 1916, 9 ore seara, declarând războiul Austro-Ungariei pentru a libera pe frații săi de sub jugul germano-maghiar și pentru a contribui și ea la triumful dreptății și umanității în contra nedreptății și brutalității.

Frumoasă dar și grea și dureroasă sarcină și-a luat asupra-și prin această intervenție pentru frați și pentru triumful dreptății și libertății în lume!

Intervenția sa a fost pentru Puterile Centrale o lovitură morală și materială îngrozitoare, iar pentru Aliați o ușurare simțitoare a situației lor.

În momentul intrării în acțiune a României Puterile Centrale erau gata să iea ofensiva pe frontul balcanic și în contra aripei stânga a frontului rusesc de sub comanda lui Brusilov, iar pe frontul francez, la Verdun, continuau să exercite o puternică presiune.

Intervenția României li-a împiedicat ofensiva și în sud în contra lui Sarraill și la răsărit în contra lui Brusilov și a ușurat frontul francez, în cât a dat Francezilor posibilitatea mărețelor succese dela Verdun.

Așa ne putem explica graba cu care Germanii au declarat războiul României și furia cu care l'au purtat în contra ei împreună cu vrednicii lor tovarăși bulgari, turci și unguri.

România a servit de „paratoner“ al Aliatilor în contra loviturilor Puterilor Centrale, după cum nimerit și just se exprimă d-l Lacour-Gayet, judecând serviciile aduse Aliatilor de către România.

În acest rol frumos al său imense i-au fost suferințele, incomparabil mai mari de cât ale ori-cărui stat, mare sau mic, din câte se găsesc astăzi în războiu, exceptând poate Serbia.

A avut decepții, a avut suferințe morale, a avut suferințe materiale.

După o înaintare victorioasă în Transilvania, armata română a trebuit să bată în retragere.

Ofensiva generală convenită nu s'a produs, ba ce e mai mult, astăzi iese la iveală, că Germanii știau că nici Sarrail, nici Brusilov n'aveau să se miște!

Puterile Centrale au putut să retragă fără grije trupe de pe frontul balcanic și rusec, și chiar de la Verdun și din alte părți, și să le arunce prin Transilvania și Bulgaria asupra armatei române, avizată la propriile sale forțe.

Ajutorul rusec sosea totdeauna prea târziu sau nu sosea de loc.

În astfel de împrejurări armata română a trebuit fatalmente să sufere înfrângeri, cari înfrângeri însă toate, văzute în parte sau în totalul lor, sunt zile de glorie neperitoare pentru ea.

Cu toată întinderea frontului — peste 1200 km. — cu toată inferioritatea numerică și mai ales cu toată inferioritatea în privința artileriei grele și experienței de războiu, frontul român n'a putut fi rupt de către armatele lui Falkenhayn de cât într'un singur punct, pe valea Jiului, unde o singură divizie a ținut în loc 4 divizii germane timp de trei săptămâni. Și în Dobrogea linia română de apărare n'a putut fi ruptă de cât după lupte desperate de peste o lună, cu toate că eram într'o inferioritate numerică extraordinară față de năvălitorii bulgari, turci și germani de sub conducerea lui Mackensen. — Guvernul rusec, prezidat de Stürmer, ne asigurase, că Bulgarii nu ne vor ataca...!

O armată, care în astfel de condițiuni a putut să ție piept armatelor lui Mackensen și Falkenhayn peste trei luni de zile și a scos din luptă peste 250000 de dușmani, apărându-și pas cu pas pământul pe care era nevoit să-l părăsească, s'a acoperit de glorie înainte de a da alte dovezi și mai strălucite.

O armată care în astfel de condițiuni a dat luptele de pe Jiu, Argeș, Neajlov și București cu eroismul și priceperea recunoscută de înșiși adversarii săi, meșteri în ale războiului, ș-a onorat țara sa ca și pe aliații săi.

O armată care în astfel de condițiuni și cu insuficiența liniilor ferate române și a căilor de comunicație în timpul ernei a putut să efectueze retragerea în Moldova, fără să piardă în patru luni de războiu răniți, morți și prizonieri nici pe jumătate cât au pierdut alte armate mari în câteva zile, merită tot respectul și al prietenilor și al dușmanilor.

Am pierdut însă și noi destul: peste 200.000 de combatanți morți, răniți și prizonieri.

Despre soarta prizonierilor se știe astăzi, că cei mai rău tratați dintre toți au fost prizonierii români. Mai ales știrile, ce ni-au venit din Bulgaria, sunt îngrozitoare.

Adevărul întreg se va putea cunoaște numai după încheierea păcii, afară de partea de suferință a acelora, cari neputând rezista mizeriei, au amuțit pentru totdeauna. Și desigur numărul lor e foarte mare!

Am avut și nenorocul, ca dușmanii să ne invadeze tocmai partea cea mai mare, mai bogată și mai înfloritoare din țară, prădând și jefuind ca pe vremea năvălirii barbarilor.

În Dobrogea și pe marginile Dunării Bulgarii și Turcii au pustiit și devastat totul, necinstind femei și omorând bărbați și copii.

Impozite grele au fost impuse în ținuturile ocupate până și satelor, ale căror locuitori, jefuiți de tot avutul lor, au fost lăsați să moară de foame sau duși cu de-a-sila ca să sape tranșee în bătaia tunurilor româno-ruse.

În orașe, subț titlul de richiziționare, s'a furat totul de prin case, iar frunțașii au fost internați sau deportați.

Bucureștii, dela începutul ostilităților și până la predarea sa, a fost atacat zi și noapte de aeroplane și zepeline, fără să poată fi apărat. Primul atac de zi, cel dela 12 Septembrie, a făcut peste 400 victime, în majoritate femei și copii. Nici palatul, în care regina plângea pierderea fiului său Mircea, n'a fost cruțat.

Pirații aerului au mers și mai departe cu barbaria: s'au năpustit asupra bătrânilor, femeilor și copiilor dela munca câmpului și asupra populațiunei de prin orașe și sate, aruncând pentru cei rămași în viață bomboane, alimente și alte lucruri otrăvite sau îmbibate cu microbi de holeră, tifos și de alte boale molipsitoare.

Restul ca și în alte țări ocupate. Cred că mă pot dispensa de a mai intra în amănunte. Cine cunoaște purtarea lor în Belgia, Serbia, Muntenegru și Polonia își poate face idee de cum s-au purtat în România. Suferințele noastre însă nu s-au mărginit aici.

Evacuarea în pripă a populației civile în timp de iarnă — în România iarna începe de regulă la începutul lunii Octombrie — a acoperit drumurile de cadavre, rămase pe urma celor în stare de a merge mai departe. Cu deosebire tineretul a dat un procent enorm.

Cutropitorii s'au mulțumit deocamdată cu Oltenia, Muntenia și Dobrogea, oprindu-se la granița Moldovei. — Se afirmă, că această graniță ar fi fost convenită între Stürmer și Puterile Centrale!

Cu această parte săracă a țării a rămas România. În ea s'a îngrămadit armata română, evacuații și refugiații din România ocupată ca și cei din Transilvania și Bucovina precum și armata rusească.

Iași, capitala Moldovei, care în timpuri normale n'are mai mult de 80.000 locuitori, adăpostea în neșpusă mizerie peste 300.000, fără să mai socotim armata rusească în trecere spre front și de pe front înapoi.

O iarnă excesiv de riguroasă, lipsa de provizii în alimente, îmbrăcăminte și combustibil, au favorizat enorm de mult întinderea boalelor și în special a tifosului exantematic în armată și în populația civilă, făcând ravagii extraordinare.

Pierderile în oameni pe urma boalelor n'au fost întru nimic inferioare pierderilor din timpul celor patru luni de grea luptă cu năvălitorii.

Un alt popor ar fi fost cu siguranță zdrobit de atâta mizerie.

Poporul român a rezistat.

Cu un curaj extraordinar și o hotărîre neșovăitoare a pornit la lucru.

Totul era de făcut.

Cu ajutorul misiunii franceze de sub comanda generalului Berthelot, armata româna a putut să se refacă, să-și recapete forța combativă într'o astfel de măsură, în cât în Iulie trecut a putut porni la ofensivă cu un extraordinar succes, anihilat din nefericire de retragerea armatei rusești din Galiția și Bucovina.

Dacă n'a avut norocul să-și poată continua ofensiva victorioasă, a putut însă să dea lumii dovezi de neîntrecută sa vrednicie prin rezistența ce a opus ofensivei lui Mackensen și Archiducelui Iosif în Iulie și August la Mărășești și pe întregul front ocupat de ea.

Inferioară și acuma în număr, superioară însă prin însuflețirea sa, și de data asta bine înzestrată cu material tehnic, armata română a sfărâmat toate încercările Puterilor Centrale de a năvăli în Moldova și Basarabia, salvând cu piepturile soldaților români sudul Rusiei cu imensele sale bogății.

După însuși mărturisirea ofițerilor germani prizonieri, la Mărășești Germanii au întâmpinat o rezistență cel puțin egală rezistenței pe care au întâmpinat-o la Verdun. Comunicatul român ne face cunoscut eroismul regimentului 32 infanterie, ai cărui ofițeri și soldați, pornind la atac, ș-au lepădat cașcele și bluzele, pentru a nu fi împiedecați în mișcările și avântul lor.

Și celelalte dificultăți au fost biruite toate, grație muncii de comun acord a autorităților și a populației. Orice descriere rămâne însă mai prejos de realitate. Ca cineva să înțeleagă efortul făcut și să-l poată aprecia la justa sa valoare, trebuie să fi trăit zilele, pe cari le-am trăit noi cu toții, mici și mari, săraci și bogați.

Și fiindcă e vorba de bogați și săraci, e locul să amintim și două mari reforme, efectuate în timpul acestui uriaș efort: sufragiul universal și reforma agrară.

Prin sufragiul universal vor fi chemate la viața statului român noi elemente, menite să dea o altă față vieții noastre politice, iar prin reforma agrară pământul se va da celor în drept de a-l stăpâni: acelor cari l'au muncit din moși-strămoși și cari, de câte ori a cerut nevoia, l'au apărut cu prețul vieții lor.

E un mare pas spre acea „Românie Nouă“, visată și dorită de noi, cei ieșiți din popor și crescuți la școala democrației, aproape tot așa de fierbinte ca și „România Mare“.

Ce vom găsi în România invadată, când ne vom întoarce acasă, nu e greu de presupus.

Vom găsi ruini!

Pe ruinile acelea însă ne vom croi prin aplicarea noilor reforme și prin o muncă încordată, de care am dat dovadă că suntem capabili, o nouă Românie, mărită cu provinciile românești, pentru a căror liberare am luat armele și am suferit și suferim așa de mult.

Cuvintele bătrânului nobil elvețian muribund, von Attinghausen, pronunțate cu mâinele pe capul copilului lui Wilhelm Tell:

*„Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit,
Und neues Leben blüht aus den Ruinen“
(Lumea veche se prăbușește, vremile se schimbă,
Și o viață nouă răsare din ruini),*

se potrivesc și României de astăzi, în drumul ei spre România de mâine, spre o Românie nouă.

Cum trebuie să fie acea nouă viață, acea nouă față a țării românești, acea Românie nouă, ne vom încerca să arătăm în articolul viitor.

Paris, 7 Decembrie, 1917.

S. Măndrescu

Președintele Societății Românilor
din Transilvania și Bucovina. Vice-
Președintele Asociațiunii Profesorilor
Universitari din România.

* * *

Telegramă către Wilson

Cu data de 21 Dec. ziarele, sub titlul „Un télégramme du Professeur Mandrescu au Président Wilson“, publică telegrama ce am adresat Președintelui Statelor Unite din America, când acestea au declarat război Austro-Ungariei.

Reproduc după „La Victoire“:

„M. Mandrescu, professeur à l'Université de Bucarest, actuellement en mission en France, a adressé au président Wilson le télégramme suivant:

„D-l Măndrescu, profesor la Universitatea din București, actualmente în misiune în Franța, a adresat președintelui Wilson următoarea telegramă:

Président Wilson,

En déclarant la guerre à l'Autriche-Hongrie, au moment de la défection russe, les États-Unis d'Amérique ont relevé le moral des nationalités non-allemandes et non-magyares de la monarchie des Habsbourgs, en leur renouvelant la confiance dans leur libération prochaine.

Permettez-moi, monsieur le Président, de vous exprimer, au nom des Roumains de Transylvanie et de Bucovine, établis en Roumanie, la profonde reconnaissance que nous avons pour les généreux gouvernants et pour la généreuse République des États-Unis d'Amérique. J'y ajoute aussi la prière, que Vous et tous ceux qui ont pris les armes contre les puissances centrales pour le droit et la justice, n'oublient pas qu'un peuple, démocratique autant que brave, tel qu'est le peuple roumain, a droit à un autre sort que celui, si peu mérité d'aujourd'hui. Ce sort ne pourra être changé que par le démembrement de l'Autriche-Hongrie, cette anomalie au centre de l'Europe.

Signé: **Siméon Mandrescu**

Président de la Société des Roumains de Transylvanie et de Bucovine. Vice-Président de l'Association des Professeurs universitaires de Roumanie.

Președintelui Wilson,

Declarând războiul Austro-Ungariei în momentul defecțiunii rusești, Statele-Unite din America au ridicat moralul naționalităților ne-germane și ne-maghiare din Monarhia habsburgică, reînnoindu-le încrederea în apropiata lor liberare.

Dați-mi voie, d-le Președinte, ca în numele Românilor din Transilvania și Bucovina, stabiliți în România, să exprim profunda recunoștință, ce o avem față de generoșii conducători și față de generoasa Republică a Statelor Unite din America. Adaug și rugămintea, ca D-tră și toți aceia cari au luat armele contra Puterilor Centrale pentru dreptate și libertate, să nu uitați, că un popor, democratic și viteaz ca poporul român, are dreptul la o altă soartă de cât aceea de astăzi, așa de puțin meritată. Această soartă nu va putea fi schimbată de cât prin desmembrarea Austro-Ungariei, anomalia de astăzi din centrul Europei.

Semnat: **Simion Mândrescu**

Președintele Societății Românilor din Transilvania și Bucovina. Vice-Președintele Asociației Profesorilor Universitari din România.

Telegrama a fost reprodusă de presa mondială, în special de presa engleză și americană.

* * *

Articol pentru ziarul „La Roumanie“

„La Roumanie“ din 17 Ianuarie publică următorul articol:

TRANSYLVANIE ET BUCOVINE

La Roumanie a pris les armes aux côtés des puissances qui luttent pour le droit et la liberté.

Pouvait-il en être autrement?

Pour la défense de ces droits sacrés n'at-elle pas, elle aussi, versé plusieurs fois son sang? En 1870 les Principautés Roumaines Unies étaient prêtes à déclarer la guerre à l'Allemagne pour venir en aide à la France.

Cette fois, il s'agissait des intérêts les plus vitaux de la Roumanie: le sort des deux provinces roumaines de la monarchie des Habsbourgs, la Transylvanie et la Bucovine, devait se décider. Son avenir même en dépendait.

Sans autres considérations préalables, un simple coup d'oeil, jeté sur la carte des pays habités par les Roumains, suffit à nous convaincre.

La Roumanie, par sa configuration actuelle, présent au centre un grand vide: un angle, formé par la ligne orientale des Carpathes, pénètre profondément dans l'intérieur du pays, le coupant presque en deux et ouvrant la route sur la Mer Noire. Cet angle, ainsi que toute la région entourée par la chaîne des Carpathes et les plaines, situées de l'autre côté jusqu'à la Tisza, ont été et sont encore habités

TRANSILVANIA ȘI BUCOVINA

România a luat armele alături de puterile cari luptă pentru drept și libertate.

Nici nu se putea altfel!

Pentru apărarea acestor sfinte drepturi și-a vărsat în repetite rânduri sângele. La 1870 Principatele-Unite Române erau gata să declare războiul Germaniei pentru a sări în ajutorul Franței!

De data asta însă erau în joc interesele cele mai vitale ale României: avea să se decidă soarta celor două provincii românești din monarhia hasburgică, Transilvania și Bucovina. Era chestiunea de însuși viitorul său.

Fără a intra în alte considerațiuni, o simplă privire asupra hărții țărilor locuite de Români, ajunge pentru a ne convinge.

România, prin configurațiunea sa actuală, prezintă în centru un mare gol: un unghiu, format de linia orientală a Carpaților, intră adânc în interiorul ei, tăind-o aproape în două și deschizând drumul spre Marea Neagră. Acest unghiu și întregul ținut înconjurat de creasta Carpaților precum și ținuturile de dincolo de Carpați până'n Tisa au fost și sunt locuite de Români.

par des Roumains. Ceux qui dominent les Carpathes, dominant aussi la route de l'Orient et deviendront maîtres des positions situées entre les Carpathes et le Danube. Les Hongrois ont compris cela depuis longtemps et c'est pourquoi, depuis leur introduction en Europe, ils ont lutté pour la domination de l'Ardéal.

A l'aide des bandes de Székels, amenées en Ardéal par les rois hongrois, puis aidés par les Habsbourgs, ils travaillent incessamment, systématiquement à l'affaiblissement et à l'anéantissement de l'élément autochton roumain.

Par suite de ce système, les Roumains ont mené pendant des siècles une vie de parias, perdant leurs chefs et beaucoup de leur population.

L'extermination consciente et organisée recommence de plus belle lors de l'affranchissement de la Hongrie du joug autrichien. Les Hongrois comprennent leur propre liberté, mais non la liberté des autres!

En 1867, l'Ardéal avec tous les Roumains sont définitivement abandonnés par l'empereur d'Autriche et deviennent désormais la proie des Hongrois.

La loi des nationalités, votée par le parlement de Buda-Pest, sanctionnée par l'empereur lui-même, accorde aux peuples, par conséquent aux Roumains aussi, les mêmes droits politiques, le droit de s'instruire dans leur langue maternelle et la fondation d'écoles ainsi que leur entretien par l'État.

Conformément à cette loi, les Roumains ont donc le droit d'envoyer à la Chambre de Buda-Pest des représentants choisis par élections libres.

Ce droit est respecté de telle façon, qu'au lieu d'avoir 80 représentants, dans les dernières élections, à peine réussit-on à envoyer 5 députés roumains!

Les Roumains ont, soit-disant, la liberté de la presse. Pourtant les prisons hongroises regorgent de journalistes roumains, condamnés parce qu'ils ont osé soutenir les droits de leurs compatriotes de vivre en Roumains sur leur propre territoire. Les journaux ont eu à payer des amendes fabuleuses. Dans ces vingt dernières années, les années de prison, infligées par le jury hongrois dépassent le chiffre de 100 et les amendes s'élevent à 250.000 couronnes.

Les Roumains ont, paraît-il, droit à l'enseignement public national gratuit.

De fait, ils ne possèdent aucune école entretenue par l'État. Les écoles privées, entretenues par eux-mêmes, sont pour la plupart complètement magyarisées ou fermées et remplacées par des écoles hongroises. Ce procédé commence par les écoles primaires et continue jusqu'aux portes des Universités.

En 1907, alors que fut votée une série de lois proposées par le ministre des cultes de ce temps, le comte Apponyi, les Hongrois supprimèrent presque totalement les écoles roumains, les remplaçant par des écoles hongroises. Il en résulte que plus de quatre millions de Roumains ne possèdent pas plus de quatre lycées, deux gymnases, entretenus, cela s'entend, à leurs frais, et pas une seule université!

Les Roumains ont le droit de prier dans leur langue et selon leur culte national, pourvu qu'ils ont la chance de ne pas rencontrer dans les environs quelque notable hongrois, désireux de voir une église nationale au lieu d'une église roumaine!

Cine stăpânește Carpații, stăpânește și drumul spre Orient și nu va întârzia de a ajunge stăpân pe ținuturile așezate între Carpați și Dunăre.

Acest lucru l-au înțeles de mult Ungurii și de aceea, dela venirea lor în Europa, au luptat prin toate mijloacele pentru stăpânirea Ardealului.

Cu ajutorul bandelor de Secui, aduși în Ardeal de către regii unguri, apoi sprijiniți de Habsburgi, au lucrat fără încetare și metodic la slăbirea și nimicirea elementului românesc autochton.

Din această pricină, Românii au dus în țara lor o viață de paria, pierzându-și conducătorii și pierzându-se și bună parte din populație.

Opera de exterminare, conștientă și organizată, reîncepe cu toată furia după liberarea Ungariei de sub jugul austriac. Ungurii înțelegeau libertate pentru ei, nu însă și libertate pentru alții!

La 1867 Ardealul este părăsit definitiv de către împăratul Austriei și Românii sunt dați pradă lăcomiei și barbariei Ungurilor.

Legea naționalităților, votată de către parlamentul din Buda-Pesta și sancționată de împărat, acordă tuturor naționalităților, și în consecință și Românilor, aceleași drepturi politice, ca și Ungurilor, dreptul de a se instrui în limba maternă și de a-și crea școli întreținute de stat.

Conform cu această lege Românii au prin urmare dreptul de a-și trimite în camera din Buda-Pesta reprezentanți, ieșiți din alegeri libere.

Acest drept al lor se respectă în așa fel, că în loc de a avea 80 de reprezentanți, în ultimele alegeri abea au isbutit să trimită 5 deputați români!

Românii au libertatea presei! Cu toate acestea pușcăriile ungurești gem de jurnaliști români, condamnați fiindcă au îndrăznit să susțină drepturile conaționalilor lor de a trăi ca Români pe pământul lor strămoșesc. Ziarele au trebuit să plătească amenzi fabuloase. În cei din urmă 20 de ani, anii de pușcărie, la cari au fost condamnați ziaristii români de către curțile cu juri ungurești, trec de 100 și amenziile se urcă la 250.000 coroane.

Românii au dreptul la învățământ național gratuit!

În realitate însă n'au nici o școală întreținută de stat. Școlile lor particulare, întreținute pe cheltuială proprie, sunt și ele aproape maghiarizate. Mare parte dintre ele au fost deja închise și înlocuite cu școli ungurești. Așa au făcut cu școlile primare și secundare; cu universitățile n'au putut-o face, fiindcă Românii n'au universități.

La 1907, în care an s'au votat o serie de legi propuse de ministrul de culte de tristă amintire, contele Apponyi, Ungurii au suprimat aproape școlile române, înlocuindu-le cu școli ungurești. Patru milioane de Români n'au mai mult de patru licee, două gimnazii, întreținute bine înțeles pe cheltuiala lor, și nici o universitate!

Românii au dreptul să se roage în limba lor în biserici române, dacă au norocul să n'aibă în vecinătatea lor câțiva Unguri, cari să ceară o biserică ungurească în locul celei românești!

Ils ont le droit de se déclarer Roumains dans les statistiques générales officielles, sous la rubrique: ne sachant pas le hongrois. Mais le plus petit signe de solidarité et d'amour pour leur race est puni sévèrement. Agitation et trahison de la patrie! prétendent les Hongrois.

Le tricolore roumain, porté par les hommes, adolescents, femmes, jeunes filles, entraîne des rixes, batailles, amendes et même emprisonnement!

Enfin les Roumains d'Ardéal ont toutes espèces de droits, parmi lesquels un seul est respecté par les Hongrois: celui d'être magyarisé!

Ce n'est pas une exagération de dire, que si le servage individuel a été supprimé, en Hongrie il a été remplacé par le servage des nationalités non-magyares en leurs rapports avec l'état hongrois.

Cependant tout cela ne suffisait pas à l'avidité hongroise.

Pour s'assurer la domination de l'Ardéal, après s'être assuré l'appui de l'Allemagne, ils ont déchainé la guerre mondiale, en procédant méthodiquement à l'oeuvre pour anéantir l'élément roumain de cette province.

Ils ont fait le vide dans les villes et villages roumaines, prenant sans choisir, tous ceux qui étaient ou non capables de porter les armes, les envoyant sur les premières lignes de feu pour la patrie hongroise, pendant que les prêtres et les instituteurs étaient forcés de déclarer leurs sympathies pour eux et leur pays.

Sans jugement, sur des simples présomptions, 14.000 Roumains furent pendus ou déportés sitôt après l'intervention de la Roumanie.

Il en fut de même en Bucovine, province appartenant à l'Autriche, et qui fut ravie à la Moldavie, sous un perfide prétexte, en 1775.

Nous traiterons ce sujet une autre fois.

La Roumanie a fait son devoir vis-à-vis d'elle-même, vis-à-vis de ses frères de l'Ardéal et de la Bucovine et vis-à-vis des Alliés.

Pour les Roumains d'Ardéal et de Bucovine son intervention a été un grand espoir et une ineffable consolation.

Par les fautes commises par la Russie, une situation difficile vient de se créer aux Roumains et on ne peut prévoir quelle en sera l'issue.

De la part de la Hongrie et de l'Allemagne nous ne pouvons attendre aucune amélioration.

Ils ont juré la mort des Roumains d'Autriche-Hongrie.

Les journaux ont annoncé la décision que les Hongrois ont prise de coloniser toute la périphérie du royaume par des Hongrois et de remplacer toutes les écoles existantes par des écoles hongroises.

Leur réponse aux propositions des maximalistes à Brest-Litovsk ne laissent aucun doute sur leurs intentions.

Malgré cela, les Roumains de l'Ardéal et de la Bucovine n'ont perdu ni confiance ni espoir.

Ils savent que la Roumanie n'a pas été alliée seulement avec la Russie.

Ils savent encore une chose: c'est que leur sort étant entre les mains des Alliés, il est en bonnes mains.

Au dreptul să declare la statisticele generale oficiale, că sunt Români, și sunt și trecuți ca atare în rubrici speciale, dacă nu știu ungurește. Cel mai mic semn însă de dragoste față de neam e calificat ca agitație și trădare de patrie și pedepsit cu toată rigoarea. Purtarea tricolorului român de către bărbați, flăcăi, femei și fete, aduce după sine procese, bătăi, amenzi și adesea și pușcărie!

În sfârșit Românii din Ardeal au tot felul de drepturi, dintre cari unul singur se respectă de către Unguri: dreptul de a se maghiariza pentru a intra în corpul nobilei rase maghiare!

Nu e exagerație de a afirma, că dacă robia individuală a fost suprimată, în Ungaria ea a fost înlocuită prin robia naționalităților ne-maghiare față de statul maghiar.

Ungurii însă nu s'au mulțumit numai ca atât.

Pentru a-și asigura stăpânirea Ardealului, după ce ș-au asigurat ajutorul Germaniei, au deslănțuit războiul mondial, în decursul căruia au procedat sistematic la nimicirea elementului român din această provincie ca și din toate celelalte ținuturi locuite de Români.

Au golit orașele și satele românești de tot ce era sau nu era în stare să poarte arme, trimițându-i în frunte pentru a muri pentru o cauză, care nu numai că nu era a lor, ci era contra intereselor neamului românesc, în timp ce preoții și învățătorii erau forțați să iscălească declarații de dragoste față de Unguri și Țara-Ungurească.

Fără Judecată, pe simple bănueli, au fost spânzurați sau deportați 14.000 Români, îndată după intrarea României în acțiune.

La fel s'au petrecut lucrurile în Bucovina, provincie românească ruptă din corpul Moldovei și anexată de Austria sub un pretext perfid la 1775.

Dar despre asta altă dată.

România ș-a făcut datoria față de ea, față de frații săi din Ardeal și Bucovina și față de Aliți.

Pentru Românii din Transilvania și Bucovina intrarea sa în acțiune a deșteptat mari nădejdi și a fost o nespusă mângâiere.

Din pricina defectiunii rusești li sa creat Românilor de pretutindeni o grea situație și nu se poate prevedea sfârșitul.

Din partea Ungariei și a Germaniei Românii ardeleni și bucovineni nu se pot aștepta la îmbunătățirea soartei.

Acestea le-au jurat moartea.

Ziarele au anunțat hotărârea Ungurilor de a coloniza ținuturile de la periferie cu Unguri și de a înlocui toate școlile românești existente cu școli ungurești.

Răspunsul lor la propunerile maximaliștilor la Brest-Litovsk nu mai lasă nici o îndoială asupra intențiilor lor.

Cu toate acestea Românii din Transilvania și Bucovina nu ș-au pierdut nici încrederea, nici nădejdea.

Ei știu, că România n'a fost aliată numai cu Rusia.

Ei mai știu un lucru: știu că soarta lor, fiind în mâna Aliților, e în bune mâini.

Les paroles, prononcées récemment par des hommes d'Etat, tels que Lloyd George, Carson, Clemenceau et Pichon, en sont la meilleure garantie.

S. Mandresco

Président de la Société des Roumains de Transylvanie et de Bucovine, professeur à l'Université de Bucarest

Cuvintele pronunțate în ultimul timp de către oameni de stat ca Lloyd George, Carson, Clemenceau și Pichon, sunt garanție suficientă.

S. Mândressu

Președintele Societății Românilor din Transilvania și Bucovina, profesor la Universitatea din București

* * *

Delegația Românilor Transilvăneni la d-l Clemenceau

Cu data de 4 Martie publică ziarele franceze comunicatul oficial asupra primirii de către d-l Clemenceau a delegației Românilor din Transilvania, Bănat și Bucovina, compusă, în afară de mine, din d-nii D. Comșa, G. Murnu și I. Ursu. Titlurile, sub cari se publică comunicatul, sunt diferite, ca; „La Roumanie fidèle” (La petite République), „Une déléation des Roumains de Transylvanie chez M. Clemenceau” (La Victoire), „Les Roumains de Transylvanie” (L'Eveil), „La Roumanie et les Empires Centraux” (Le Temps), etc.

Reproduc comunicatul după „Le Temps” :

„Une déléation des Roumains de Transylvanie, ayant à sa tête M. Siméon Mandresco, président de la Société de Roumains de la Transylvanie et de Bucovine, a été reçue par M. Clemenceau, président du conseil, auquel la déléation venait exposer la situation désespérée, créée aux Roumains des provinces roumaines d'Autriche-Hongrie. Le président du conseil a fait à la déléation un accueil chaleureux.

Le comité des Roumains de Transylvanie a adressé au roi de Roumanie le télégramme suivant :

Votre Majesté a été, avant tout, notre espoir pour la libération du joug magyar de nos pères, de nos frères et de nos fils.

En tirant l'épée contre l'Autriche-Hongrie, Votre Majesté a pleinement justifié notre espoir et a confirmé, en même temps, ce fait, que la Transylvanie est indispensable à l'existence du royaume.

Spontanément et avec confiance, les Roumains de Transylvanie se sont enrôlés sous vos ordres, en proclamant ainsi l'union de la Transylvanie avec la mère patrie.

Lorsque aujourd'hui on annonce l'incroyable nouvelle de l'abandon de nos malheureux martyrs, permettez-nous d'implorer Votre Majesté, afin que les quatre millions de Roumains de l'Autriche-Hongrie ne soient pas laissés en proie à la fureur destructive des Magyars et Autrichiens, et que l'on ne renonce point aux buts de notre guerre nationale, qui sont en plein accord avec ceux des peuples en lutte pour les droits des nations.

Le président: **Siméon Mandresco**

„O delegație a Românilor din Transilvania, în frunte cu d-l Simion Mândrescu, președintele Societății Românilor din Transilvania și Bucovina, a fost primită de către d-l Clemenceau, președintele consiliului, căruia delegația i-a expus situația disperată, creată Românilor din provinciile românești din Austro Ungaria. Președintele Consiliului a făcut delegației o călduroasă primire.

Comitetul Românilor din Transilvania a adresat regelui României următoarea telegramă :

Maiestatea Voastră a fost dela început nădejdea noastră de a fi liberați de sub jugul unguresc părinții noștri, frații noștri și fii noștri.

Trăgând sabia în contra Austro-Ungariei, Maiestatea Voastră a justificat pe deplin nădejdea noastră și a confirmat în acelaș timp faptul, că Transilvania este indispensabilă existenței regatului.

De bună voie și cu încredere Români din Transilvania s'au înrolat în armata de sub comanda Maiestății Voastre, proclamând în chipul acesta unirea Transilvaniei cu patria-mamă.

Când astăzi se anunță vestea de necrezut, că nefericiții noștri frați sunt pe cale de a fi părăsiți, dați-ne voie să rugăm pe Maiestatea Voastră, ca cei patru milioane de Români din Austro-Ungaria să nu fie lăsați pradă furiei barbare a Maghiarilor și Austriecilor și să nu se renunțe la scopul războiului nostru, în deplin acord cu ceea ce urmăresc toate popoarele, cari luptă pentru drepturile națiunilor.

Simion Mândrescu

II. IN ITALIA

5 APRILIE 1918—1 IANUARIE 1919

Am plecat în Italia pentru a lua parte la Congresul naționalităților oprimate din Austro-Ungaria și în special pentru a mă ocupa de prizonierii români din Transilvania, Banat și Bucovina.

Am comunicat d-lui Franklin-Bouillon, președintele delegației franceze la Congres, hotărârea mea de a rămâne în Italia, pentru a mă ocupa de prizonierii de războiu români, rugându-l să binevoiască a interveni pe lângă d-l Orlando, președintele Consiliului de Miniștri, pentru a-mi înlesni opera. La audiența ce ni-a acordat d-l Orlando în chestiunea prizonierilor s'a declarat gata și d-l conferențiar G. Mironescu să rămână pentru a colabora cu mine. După două zile însă am rămas singur în Italia, ceilalți plecând care la Paris sau Londra, care la Nissa.

Trebue să recunosc și să declar de la început, că dacă am putut face ceva atât pentru organizarea legiunei, cât și pentru cauza noastră în genere, faptul se datorește sprijinului necondiționat ce mi-au dat d-l Orlando, președintele Consiliului de Miniștri, și d-l Sonnino, Ministrul de Externe.

Cui se datoresc piedecile și întârzierile, voi arăta altă dată, dacă trebuința va cere.

* * *

Pentru legiunea română

Indată după Congres d-l Orlando, de acord cu Comisiunea Prizonierilor de Războiu, a dat ordin ca toți ofițerii români, prizonieri de războiu, să fie concentrați în Cittaduale. Concentrarea a durat o lună.

În ziua de 7 Maiu am fost pentru prima dată printre ofițerii noștri, după ce am obținut și permisiunea din partea generalului Ciancio, comandantul corpului de armată dela Ancona. Eram cu soția mea. Primirea a fost peste toate așteptările: jocuri, recitări și cântece naționale, în mijlocul unui entuziasm de nedescris.

S'a expediat în ziua de 8 Maiu d-lui Orlando următoarea telegramă:

„Ufficiali romeni irredentisti, concentrati a Cittaduale, mi incaricano di esprimere a Vostra Eccellenza ed ai componenti il governo la loro profonda riconoscenza per il trattamento speciale che viene loro usato. Essi attendono ansiosamente il favore più grande a

„Ofițerii români iredenți, concentrați în Cittaduale, mă însărcinează să exprim Excelenței Voastre și membrilor Guvernului profunda lor recunoștință pentru tratamentul de favoare, ce li s'a acordat. Ei așteaptă cu nerăbdare favoarea și mai mare, la care

cu aspirano, cioè quello di poter combattere nelle file del glorioso esercito italiano contro il comune nemico, poichè preferiscono morire in lottă, anzichè ritornare sotto l'aborrito giogo austro-ungherese.

Prof. Simeone Mandrescu
Presidente della Società dei Romeni
di Transilvania, Banato e Bucovina

aspiră, de a putea lupta în rândurile glorioasei armate italiene contra inamicului comun, de oarece preferă să moară în luptă, de cât să se întoarcă subț îngrozitorul jug austro-ungar.

Prof. Simion Mândrescu
Președintele Societății Românilor din
Transilvania, Banat și Bucovina

D-sa a răspuns prin următoarea telegramă :

„Con multo compiacimento accolsi il saluto rivoltomi dalla Vostra Signoria, anchè a nome dei suoi conterranei. Le nobili aspirazioni verso l'indipendenza nazionale hanno pieno eco nella mia anima italiana che ha cognosciuto codesti dolori. Tanto maggior è per questo sentimento di simpatia, quanto più intima è la nostra fratellanza di razza. In quanto possa riguardarmi, sarò felice che tali aspirazioni possano essere raggiunte.

Orlando
Presidente Consiglio Ministri

„Cu multă plăcere am primit salutul adresat mie de D-voastră și în numele compatrioților D-voastră. Nobilele aspirațiuni la independența națională găsesc un ecou deplin în inima mea de Italian, care a cunoscut aceleași dureri. De altă parte cu atât mai mare e sentimentul de simpatie, cu cât mai intimă e fraternitatea noastră de rasă. Cât mă privește pe mine, voi fi fericit, dacă acele aspirațiuni vor putea fi realizate.

Orlando
Președintele Consiliului de Miniștri

Cenzura a oprit publicarea telegramelor. „Corriere d'Italia“ din 28 Maiu, ediția IV, prin surprindere, le-a publicat, în ediția V însă au fost cenzurate. În Franța și în străinătate s'a permis publicarea.

* * *

Investit cu depline puteri din partea Generalului Spingardi, Președintele Comisiunii prizonierilor de războiu, am procedat la alegerea ofițerilor. Recomandarea ofițerilor se făcea pe garanția mea personală și pe propria mea răspundere.

Din 111 ofițeri am primit 84 precum și un soldat cu dreptul de ofițer, iar pe toți ceilalți i-am trimis la Casino, pentru a-i izola de viitorii legionari.

Fiecare din cei 84 de ofițeri, rămași în Cittaduale, a făcut în ziua de 10 Maiu o cerere, adresată Ministrului de războiu, de cuprinsul următor :

Io sottoscritto . . . . . già . . . . . austro-ungarico, prigioniero di guerra di nazionalità romena, prego d'essere incorporato nell' Esercito Italiano, e ciò per poter combattere contro il nostro secolare nemico e suoi alleati per il trionfo della Santa Causa comune, poichè preferisco morire nella lottă, anzichè ritornare sotto l'aborrito giogo austro-ungherese.

Qui unito e per opportuna conoscenza allego uno stato, indicante le mie generalità ed altri dati personali, controllati dal Signor Professore Simeone Mandrescu, Presidente della Società dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina.

Subsemnatul . . . . . fost . . . . . în armata austro-ungară, prizonier de războiu de naționalitate română, Vă rog să fii încorporat în armata italiană pentru a putea lupta contra inamicului nostru secolar și în contra aliaților săi pentru triumful Sfintei Cauze comune, fiindcă prefer să mor în luptă, de cât să mă întorc subț îngrozitorul jug austro-ungar.

Aci alăturat, pentru informațiunile necesare, adaug un stat personal, controlat de d-l Profesor Simion Mândrescu, Președintele Societății Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina.

Cererile le-am înaintat la 15 Maiu Ministerului de Războiu, al cărui răspuns a fost, că Statul Major al armatei va face uz de oferta generoasă a ofițerilor români după trebuință.

* * *

Contra Păcei de București

Cu data de 10 Maiu, presa mondială publică telegrama ce am adresat-o Regelui României și poporului român cu ocaziunea sugrumării României prin rușinoasa Pace de București. Reproduc după „Le Figaro“ :

LA ROUMANIE ÉCRASÉE

— Un bel hommage au roi Ferdinand —

M. Siméon Mandrescu, président de la Société des Roumains de Transylvanie et de Bucovine, qui se trouve actuellement en mission à Rome, vient d'adresser au roi Ferdinand de Roumanie et au peuple roumain l'émouvant manifeste de reconnaissance que voici:

A Sa Majesté le Roi de Roumanie.

Plein du souci de l'avenir du peuple roumain et interprète du sentiment de Vos fidèles sujets, Votre Majesté a, le 27 août 1916, ordonné aux armées roumaines de pénétrer en Autriche-Hongrie pour rompre les chaînes d'esclavage des Roumains et des autres nationalités non-magyares et non-allemandes de la monarchie des Habsbourgs.

Ainsi Votre Majesté a donné au peuple roumain l'occasion de montrer, à travers d'incroyables sacrifices, le degré de son attachement à ses frères de Transylvanie et de Bucovine et a, en même temps, inscrit son nom dans l'histoire nationale roumaine à côté de celui du fondateur de notre unité nationale, Michel-le-Brave.

Si la trahison russe a brisé le magnifique effort de la Roumanie et l'a forcée de signer, le couteau sous la gorge, la paix avant d'atteindre ses buts de guerre, cette paix ne saurait diminuer la reconnaissance que les Roumains de Transylvanie et de Bucovine doivent à Votre Majesté et au peuple roumain.

Les coeurs de tous les Roumains Vous appartiennent pour toujours. Les Roumains de Transylvanie et de Bucovine sont à jamais liés à Votre Majesté, leur souverain d'aujourd'hui et de demain, et à Votre Auguste Famille.

Depuis que les réfugiés et les prisonniers de guerre, qui ont pu s'échapper, représentant les Roumains de la monarchie des Habsbourgs, se sont enrolés sous le drapeau roumain et ont prêté serment de fidélité à Votre Majesté, en Vous proclamant, de ce fait, Roi de tous les Roumains, les Roumains de Transylvanie et de Bucovine n'ont d'autre patrie que la Roumanie. Ils ne reconnaissent d'autre Roi que Votre Majesté, d'autre Reine, que Votre Gracieuse Epouse, à qui un soldat blessé dans notre guerre nationale murmurait avant de mourir:

Que Dieu te protège... Que tu règues, un jour, sur tous les Roumains.

Nous, les Roumains de Transylvanie et de Bucovine, nous tenons pour réalisé le voeu du moribond.

L'entrée en lice de la Roumanie, aux côtés des puissances qui luttent pour la justice et la liberté des peuples, a proclamé l'unité nationale de tous les Roumains sous Votre sceptre,

La victoire de ses grandes Alliés la consacra.

Ziarul adaugă apoi o notă măgulitoare pentru manifest și defavorabilă unor anumite gentilețe și felicitări ne-la-locul lor între miniștrii români de pe vremea domniei Nemților în România. Nu o reproduc. Doritorii o pot găsi în ziar.

ROMÂNIA ZDROBITĂ

— Un frumos omagiu regelui Ferdinand —

D-l Simion Mândrescu, președintele Societății Românilor din Transilvania și din Bucovina, actualmente în misiune la Roma, a adresat regelui Ferdinand de România și poporului român următorul emoționant manifest de recunoștință:

Maiestății Sale Regelui României.

Ingrijorat de viitorul poporului român și interpret al sentimentelor credincioșilor Voștri supuși, Maiestatea Voastră, la 27 August 1916, a dat ordin armatelor române să pătrundă în Austro-Ungaria, pentru a sfărâma lanțurile de sclăvie ale Românilor și ale altor naționalități ne-maghiare și ne-germane din monarhia hasburgică.

Prin aceasta Maiestatea Voastră a dat poporului român ocaziunea să arate, prin sacrificii de necrezut, gradul de dragoste față de frații săi din Transilvania și Bucovina, și s-a înscris în acelaș timp numele în istoria noastră națională alături de Mihaiu-Viteazul, întemeietorul unității noastre naționale.

Dacă trădarea rusă a înfrânt efortul măreț al României și a silit-o să semneze-cu cuțitul la gât--pacea înainte de a-și fi atins ținta războiului său, această pace nu poate micșora întru nimic recunoștința, pe care Românii din Transilvania și Bucovina o datoresc Maiestăți Voastre și poporului român.

Inimile tuturor Românilor vă aparțin pe vecie. Românii din Transilvania și Bucovina sunt legați pentru totdeauna de Maiestatea Voastră, regele lor de astăzi și de mâine și de Augusta Voastră Familie.

Din momentul în care refugiații și prizonierii de războiu, cari au putut scăpa, reprezentând pe Românii din monarhia hasburgică, au alergat sub drapelul român și au depus jurământ de credință Maiestății Voastre, proclamându-Vă prin acest fapt Regele tuturor Românilor, Românii din Transilvania și Bucovina n'au altă patrie de cât România. Ei nu recunosc alt Rege, decât pe Maiestatea Voastră, nici altă Regină decât pe grațioasa Voastră Consoartă, Căreia un ostaș rănit în războiul nostru național l-a murmurat înainte de a muri cuvintele:

Să trăiești, Măria Ta... Să ajungi împărăteasa tuturor Românilor.

Noi, Românii din Transilvania și Bucovina, considerăm dorința muribundului realizată.

Intrarea României în războiu alături de puterile cari luptă pentru dreptatea și libertatea popoarelor, a proclamat unitatea națională a tuturor Românilor sub sceptrul Vostru.

Biruința marilor săi Altați o va consacra.

Prima participare la manifestații

Pentru prima dată după sosirea mea a fâlfâit steagul românesc pe străzile Romei în ziua de 24 Maiu, cu ocazia sărbătoririi intrării Italiei în războiu. În lipsă de Români, Italienii refugiați, cu dragoste de țara noastră, s'au împodobit cu tricolorul nostru, s'au adunat în jurul steagului, purtat de unul din ei, și astfel România... n'a lipsit dela manifestație, după cum n'a lipsit în urmă de la nici o manifestație patriotică mai însemnată.

* * *

Contra Păcei de București

— Meetingul dela Augusteu —

La 30 Maiu a avut loc la Augusteu, meetingul organizat de „Lega Patriottica Femminele“, după o prealabilă înțelegere cu mine, pentru a protesta în contra păcii impuse României. Toate jurnalele din Roma au publicat dări de seamă amănunțite. Reproduc după „Il Messaggero“ :

IL CONVEGNO PRO RUMENIA ALL'AUGUSTEO

Al grande convegno pro Rumenia che ha avuto luogo ieri sera all'Augusteo, affollatissimo, avevano aderito e partecipato con bandiere molte associazioni politiche e patriottiche, fra le quali la Trento-Trieste, la Dante Alighieri, l'Unione economica nazionale, il Fascio romano per la difesa nazionale, l'Associazione politica degli irredenti, la Federazione universale massonica, la Democrazia sociale irredenta, il Fascio nazionale femminile, l'Associazione nazionalista, il Partito democratico costituzionale, l'Unione socialista italiana, l'Unione delle associazioni costituzionali.

Notati nelle poltrone e nei palchi: l'onorevole Morpurgo, per il Governo, gli on. Torre, Molina, Artom e il prefetto Aphel, Teresa Labriola, presidente della Lega patriottica femminile e le signore Diana Lagrange, Giuseppina Pagani-Paci e le signorine Minetto e Bergamaschi.

I discorsi

Maria Rygier

Dopo aver letto le adesioni nobilissime dei ministri Sonnino, Ciuffelli, Miliani, Del Bono e dei sottosegretari on. Foscari, Teso, Nava, Orlando, Meomartini e Roth e del vicepresidente della Camera, on. Rava, adesioni che il pubblico saluta con calorosissimi applausi, Maria Rygier rivendica le ragioni della nostra perfetta solidarietà col popolo rumeno oppresso e tradito dal popolo russo, solidarietà che soprattutto deve manifestarsi -- e si manifesta -- contro i tedeschi, che hanno voluto opprimere l'eroico piccolo popolo, il quale vanta gloriosissime tradizioni romane.

Difendere la causa della piccola nazione latina -- afferma applauditissima Maria Rygier -- è difendere la causa stessa dell'Italia!

La Rumenia non può diventare una colonia tedesca. Deve essere libera: ogni schiavitù, per essa, sia morta! Questo deve Roma volere nel nome suo immortale, nel nome della Italia, per la vittoria della libertà, della civiltà.

MEETINGUL PENTRU ROMÂNIA DE LA AUGUSTEU

La marele meeting pentru România, care a avut loc ieri seară la Augusteu, înșesat de lume, aderase și au participat cu steagurile lor multe societăți politice și patriotice, printre cari Trento-Trieste, Dante Alighieri, Uniunea economică națională, Fascio roman pentru apărarea națională, Asociațiunea politică a iredenților, Federația universală masonică, Democrația socială iredentă, Fascio național feminin, Asociațiunea naționalistă, Partidul democratic constituțional, Uniunea socialistă italiană, Uniunea asociațiilor constituționale.

Notati în fotolii și în lăge: deputații și senatorii Morpurgo, în numele guvernului, Torre, Molina, Artom și prefectul Aphel, Teresa Labriola, presidenta Ligei patriotice feminine, doamnele Diana Lagrange, Giuseppina Pagani-Paci și domnișoarele Minetto și Bergamaschi.

Discursurile

Maria Rygier

După ce a citit prea frumoasele adeziuni ale miniștrilor Sonnino, Ciuffelli, Del Bono și ale d-lor subsecretari Foscari, Teso, Nava, Orlando, Meomartini și Roth și a d-lui vicepreședinte al camerei Rava, adeziuni pe cari publicul le salută cu aplauze foarte călduroase, Maria Rygier arată motivele perfecte noastre solidarități cu poporul român, sugrumat și trădat de poporul rus, care solidaritate trebuie mai presus de toate să se manifeste -- și se și manifestă -- în contra Nemților, care au vrut să încătușeze micul popor brav, care dă în mod glorios dovezi de tradiții romane.

A apăra cauza micii națiunii latine -- afirmă în aplauze generale Maria Rygier -- însemnează a apăra însăși cauza Italiei.

Nu e permis ca România să ajungă o colonie germană: Ea trebuie să fie liberă: să nu mai existe pentru ea nici un fel de sclăvie. Acest lucru trebuie să-l vrea Roma în numele său nemuritor, în numele Italiei, pentru biruința libertății și a civilizației.

Il pubblico saluta con applausi clamorosi la bella invocazione alla vittoria, mentre la musica degli allevi carabinieri suona l'inno rumeno, che tutti ascoltano in piedi.

Un telegramma a Wilson

Maria Rygier propone, che venga — nel nome del popolo di Roma — inviato a Wilson il seguente telegramma:

„Popolo di Roma, radunato all'Augusteo la sera del 30 maggio, 1918, per solenne affermazione di solidarietà latina colla generosa Rumenia, mentre ricorda vostro messaggio del 9 Gennaio 1918 al congresso americano, rivendicante non solo restituzione dei territori romeni invasi, ma integrazione etnico-nazionale della Romenia, in base a linee stabilite storicamente, fa voti, che gli Stati Uniti affermino nei consigli dell'Intesa necessità assoluta di assicurare alla Romenia, colla smembramento dell'Austria-Ungheria, il ricongiungimento alla madre patria di tutte le terre abitate da popolazioni romene, onde la più grande Romenia posse meglio assolvere in Oriente la missione civilizzatrice della razza latina“.

Nuovi calorosi, prolungati applausi.

Parla brevemente ed efficacemente il comm. Bruto Amante e gli succede

L'on. Maury

L'oratore parla a nome del Fascio parlamentare di difesa nazionale.

La Rumenia — egli afferma — non è vinta, è soltanto prigioniera di guerra, tradita nelle sue speranze più care, nelle più eroiche aspirazioni, nei più superbi ideali di pace, di civiltà e di libertà!

Saper soffrire con onore, è vanto rumeno!

L'onore della Rumenia è intatto.

Essa, degna delle sue tradizioni, non si è venduta! Ha conservato, integro, l'orgoglio della sua razza. E una razza non si distrugge con la violenza!

La Rumenia può contare sulla grande famiglia latina: sull'Italia che combatte e contende sulle rive del Piave l'invasione abbominevole, mentre i suoi soldati eroici gridano, combattendo, avendo nell'anima il sicuro presentimento della vittoria: Di qui non si passa! (Applausi e grida di viva l'Italia! viva l'esercito!).

L'on. Colonna di Cesarò

L'on Colonna di Cesarò parla a nome dell'Associazione Trento e Trieste. Egli esamina la pace rumena e il trattato che ne stabilisce le modalità, nei suoi vari aspetti, i quali tutti la fanno giudicare una pace liberticida, quale soltanto possono concepire e desiderare i tedeschi.

Non si può — con costoro — parlare di pace sicura, tranquilla, dopo gli orrori della guerra. La Germania non può concepire che una pace di violenza, preparatrice di ulteriori spogliazioni. Contra questa pace è necessario combattere. E sia fra i popoli, gli eserciti, i governi alleati, perfetta armonia di intendimenti. La Rumenia ha saputo e voluto mantener puri i caratteri della propria latinità. Dobbiamo, anche per questo, esser con essa solidali contro la Germania, contro l'Austria, la nemica eterna,

Publicul salută cu aplauze sgomotoase frumoasa invocățiune la biruință, în timp ce muzica elevilor carabinieri intonează imnul român, pe care toți îl ascultă în picioare.

O telegramă lui Wilson

Maria Rygier propune să se trimeată în numele poporului roman lui Wilson următoarea telegramă:

„Poporul roman, adunat la Augusteu în seara de 30 Maiu 1919, pentru a-și afirma în mod solemn solidaritatea sa latină cu generoasa Românie, amintindu-și de mesagiul vostru din 9 Ianuarie 1918 în congresul american, revendicând nu numai restituirea teritoriilor române invadate, ci și întregirea etnico-națională a României în hotarele ei stabilite istoricește, își exprimă dorința, ca Statele-Unite să susțină în consiliile cu înțelegerea necesitatea absolută de a asigura României, prin desmembrarea Austro-Ungariei, unirea cu patria mamă a tuturor teritoriilor locuite de populații române, pentru ca România mărită să poată îndeplini mai bine în Orient misiunea civilizatoare a rasei latine“.

Noi călduroase prelungite aplauze.

Vorbește scurt și eficace com. Bruto Amante, căruia îi urmează

Deputatul Maury

Oratorul vorbește în numele Fascio-lui parlamentar pentru apărarea națională.

România — spune d-sa — n'a fost biruită, ci e numai prizonieră de războiu, trădată în speranțele sale cele mai scumpe, în aspirațiile sale cele mai eroice, în idealurile sale cele mai frumoase de pace, civilizație și libertate!

A ști să suferi cu cinste e mândria Românului! Onoarea României e nestirbită.

Ea, vrednică de tradițiunile sale, nu s'a vândut! A păstrat neatinsă mândria rasei sale. Și o rasă nu se distruge prin violență!

România poate conta pe marea familie latină: pe Italia care luptă și înfruntă pe țărnișii Piavei abominabila invazie, și ai cărei bravi ostași se bat și strigă cu presentimentul sigur al biruinței în suflet: Pe aci nu se trece! (Aplauze și strigăte de Trăiască Italia! Trăiască armata!)

Deputatul Colonna di Cesarò

Deputatul Colonna di Cesarò vorbește în numele Asociației Trento și Trieste. D-sa analizează pacea română și tratatul prin care se stabilesc modalitățile sub diferitele lor aspecte, cari toate contribuie să fie judecată ca o pace contra oricărei libertăți, o pace cum pot concepe și dori numai Nemții.

Nu se poate vorbi cu astfel de oameni de o pace sigură, liniștită, după ororile comise de ei în războiul actual. Germania nu poate concepe decât o pace de violență, care să servească de bază la ulterioare spolițiuni. E nevoie de luptă contra unei astfel de păci. Și să fie deplină înțelegere în această privință între popoarele, armatele și guvernele aliate. România a știut și a voit să păstreze intact caracterul propriei sale latinități. Și pentru acest fapt trebuie să fim solidari cu ea contra Germaniei, con-

violatrici per violenza di armi, di ogni diritto dei popoli liberi, di ogni libert . (Applausi, approvazioni).

Simeone Mandrescu

Teresa Labriola presenta al pubblico il prof. Mandrescu, rumeno. E il pubblico, dopo averlo salutato molto cordialmente, plaude ad una bella bambina rumena, la quale veste il tradizionale „costume“ della patria, e ricambia il saluto e gli applausi, sorridendo dolcemente, agitando le manine, in atto di soave tenerezza infantile.

Discursul dup  note stenografice :

Signore e Signori,

„Permettete-mi di cominciar  coll' esprimere vivi ringraziamenti al Comitato della Lega Patriottica Femminile per la nobile iniziativa presa, di protestare contro l'ignobile pace imposta alla Romania dalla banda di briganti tedesco-magiario-bulgaro-turca, ed al Governo italiano, come pure alla gentilissima signora Maria Rygier e agli on. oratori precedenti per le lusinghiere ed incoraggianti parole, indirizzate alla mia patria.

Per noi Romeni la manifestazione di questa sera ha un doppio significato: Il popolo romano dice al popolo romeno, che il suo amore per esso non solo non   scemato con la firma della pace, ma   cresciuto nella infelicit ; il popolo romano dice oggi al mondo intero, che questa pace sar  spezzata a qualsiasi costo e sostituita con una pace, che li assicuri piena independen a ed unit  nazionale, insieme con lo smembramento dell' Austria-Ungheria e colla liberazione di tutte le nazionalit  oppresse dalla monarchia habsburgica.

Signore e Signori,

Kühlmann ha dichiarato durante le trattative di pace, ch'egli desidera di conchiudere con la Romania una pace destinata ad assicurare nell' avvenire rapporti di amicizia tra di essa e le potenze centrali, quello stesso Kühlmann, che addi 7 Maggio firmava a Bucarest, a fianco dei suoi degni consoci ungheresi, turchi e bulgari un trattato di pace, com' il mondo non ne conosce altro pi  oneroso ed umiliante.

Con questo trattato la societ  dei briganti germano-ungaro-turco-bulgaro ha rapito alla Romania l'indipenden a politica ed economica, le ha tolto dozzine di migliaia di km. quadrati dal suo territorio, insieme al porto di Costanza, al Danubio ed ai Carpazi, per gettare le basi di quella futura amicizia, auspicata da Kühlmann.

E notate che queste condizioni, degne dei tempi i pi  barbari, sono state imposte ad un paese che non   stato vinto con le armi, ma bens  divenuto preda del nemico per virt  di tradimento nefando, della vicina Russia, essa pure tradita! (Approvazioni, applausi).

Signore e Signori,

La pace firmata il 7 Maggio tra la Romania e gli imperi centrali porta il nome di *Pace di Bucu-*

tra Austriei, eterna noastr  inimic , violatoare cu arma a oric rui drept al popoarelor libere, a oric rei libert ti. (Aplauze, aprob ri).

Simion M ndrescu

Tereza Labriola prezint  publicului pe profesorul rom n M ndrescu. Publicul, dup  ce l' a salutat foarte cordial, aplaudă pe o frumoasă copil  rom nc , imbracat  in tradi ionalul costum național, care răspunde la salut  i la aplauze sur z nd dulce  i agit nd m nutele intr' o delicioasă tinere  de copil.

Doamnelor  i Domnilor,

„Da i-mi voe să incep prin a exprima vii mul umiri Comitetului Ligei Patriotice al doamnelor italiene pentru nobila ini iativ  de a se protesta contra păcei nedemne impusă României de banda de briganzi germano-maghiaro-bulgaro-turci  i guvernului italian ca  i amabilei doamne Maria Rygier  i d-lor oratori preceden i pentru m gulitoarele  i incurajatoarele cuvinte, adresate patriei mele.

Pentru noi Românii manifestația de ast esear  are o dublă insemnătate: poporul roman spune popoului român, că dragostea sa fa  de el nu numai că n' a scăzut prin semnarea păcii, dar a  i crescut in nenorocire; poporul roman spune astăzi lumii intregi, că această pace va fi sf rimat  cu ori  i ce pre   i inlocuit  cu o pace, care să-i asigure deplina sa independența  i unitate na ional , odată cu desmembrarea Austro-Ungariei  i liberarea tuturor na ionalit ilor oprimate din imp r tia habsburgică.

Doamnelor  i Domnilor,

Kühlmann a declarat in timpul negocierilor de pace, că dore te să incheie cu România o pace care să asigure in viitor rela ii de prietenie intre ea  i Puterile Centrale, acela  Kühlmann, care in ziua de 7 Maiu, a. c., a semnat la Bucure ti, alături de vrednicii săi tovar si unguri, turci  i bulgari, un tratat de pace, cum nu s' a mai pomenit mai oneros  i mai umilitor.

Prin acest tratat tovarășia de briganzi germano-ungaro-turco-bulgară a răpit României independența politică  i economică, i- a luat zecimi de mii de kilometri p tra i din teritoriul său impreună cu portul Constanța, cu Dunărea  i Carpa ii, pentru a pune bază acelei „amicit ii“ viitoare, de care vorbea Kühlmann!

 i să se știe că aceste condițiuni, vrednice de timpurile cele mai barbare au fost impuse unei  ari, care n' a fost biruită cu armele, ci a ajuns pradă inimicului gra ie infamei tr d ri a vecinei Rusii, tr dat   i ea la rândul s u! (Aprob ri, aplauze).

Doamnelor  i Domnilor,

Pacea semnat  in ziua de 7 Maiu intre România  i Puterile Centrale se cheam  *Pacea de Bucure ti*.

rest. Credo che sarebbe stato più opportuno, se si fosse chiamata la *Tomba degli Imperi Centrali a Bucarest*, perchè questi, credendo di sottoscrivere la decapitazione della Romania, hanno sottoscritto la loro propria sentenza di morte. I popoli, che lottano pel trionfo del diritto e della libertà nel mondo, hanno avuto l'occasione di vedere, a Bucarest più chiaramente che a Brest-Litovsk, che sorte di pace intendono fare quelli che hanno dichiarato di voler la pace senza annessioni e senza indennità, hanno potuto vedere che significa la pace teutonica.

In modo speciale il nostro comune nemico, l'Austria-Ungheria, si è mostrato nella vera sua luce. Non gli sono bastati a quei 125 mila chilometri quadrati, abitati da oltre 4 milioni di Romeni, hanno rapito alla Romania nuove terre e altri uomini. Non sono bastati a quei 19 milioni di Tedeschi ed Ungheresi, che dominano già 24 milioni di non-Germani e non-Magiari, hanno derubato oggi la Romania, e sperano derubare domani forse la Serbia, la Polonia e l'Italia!

Nel trattato di pace di Bucarest si parla di quelle poche migliaia di Tedeschi ed Ungheresi di Romania, assicurando loro non solo diritti, ma privilegi, nel mentre dei diritti dei quattro e più milioni di Romeni di Austria-Ungheria non si fa cenno alcuno!

Se qualcuno dei nostri alleati avessero ancora alcun dubbio sulla necessità di finirla una buona volta coll'Austria-Ungheria, galera di tante nazionalità, la pace di Bucarest basterebbe ad aprirgli gli occhi; essa li ha uniti nella decisione di vincere ad ogni costo e di ristabilire nel mondo il regno della giustizia e della libertà con la sconfitta dei rappresentanti della brutalità e della ingiustizia.

Ho fiducia, che anche qui si verificherà il proverbio: chi scava la fossa altrui, in essa vi cade. (Applausi prolungati).

Signore e Signori,

La Romania soffre; però non si lamenta, che da una parte ha piena fiducia nella vittoria completa degli alleati che consacrerà l'immane suo sforzo e d'altra parte soffre una dolce sofferenza, direi invidiabile: è cosciente d'essersi sacrificata pei suoi fratelli oppressi e per la causa della giustizia nel mondo — e sapete quanto sia dolce soffrire per i suoi e per una causa così santa!

La sua sofferenza ha cominciato ad esserla già ripagata.

Dopo l'occupazione dell'Oltenia, Muntenia e Dobrogea, sono accorsi a darle aiuto i prigionieri romeni di Russia; oggi, dopo la firma del trattato di pace, noi Romeni d'Austria-Ungheria abbiamo dichiarato con un manifesto indirizzato al Re ed al Popolo Romano, che noi non riconosciamo altro sovrano all'infuori di quello di Romania, e non abbiamo altra Patria all'infuori della Romania madre, e¹⁾ i prigionieri romeni d'Italia si organizzano in una legione romana, perchè a fianco del valoroso Esercito Italiano combattano il comune e secolare nostro nemico e i suoi alleati. Gli ufficiali romeni hanno sottoscritto una domanda, rimessa già al Ministro della Guerra Italiano, nella quale essi dichiarano che preferiscono morire nella lotta, anzichè ritornare sotto

Cred că ar fi fost mai nimerit să se cheme *Mormântul Puterilor Centrale dela Bucureşti*, căci acestea crezând că semnează decapitarea României, şi-au semnat propria lor sentinţă de moarte. Popoarele, cari luptă pentru biruinţa dreptului şi libertăţii în lume, au avut ocaziunea să vadă, la Bucureşti mai lămurit decât la Brest-Litovsk, ce fel de pace înţeleg să facă aceia, cari au declarat, că vor pace fără anexări şi fără îndemnizări, au putut vedea ce înseamnă pacea teutonică.

Cu deosebire inamicul nostru comun, Austro-Ungheria, s'a arătat în adevărata sa lumină. Nu li-au fost de-ajuns cei 125.000 kilometri pătraţi cu peste 4 milioane de Români, au mai răpit României pământ şi alţi oameni. Nu li-a fost deajuns celor 19.000.000 de Nemţi şi Unguri, că stăpânesc 24 milioane de ne-Germani şi ne-Magiari, au mai furat astăzi dela România, cu speranţa să fure mâne dela Serbia, Polonia şi Italia!

În tratatul de pace dela Bucureşti se vorbeşte de cele câteva mii de Nemţi şi Unguri din România, asigurându-le nu numai drepturi, ci şi privilegi, pe când de drepturile celor peste 4 milioane de Români din Austro-Ungheria nici nu se pomeneste!

Dacă careva dintre aliaţii noştri a putut avea vre-o îndoială asupra necesităţii de a termina odată cu Austro-Ungheria, puşcăriia atâtor naţionalităţi, pacea dela Bucureşti li-a deschis ochii, i-a unit pe toţi în hotărîrea de a birui cu orice preţ şi de a întrona în lume domnia dreptăţii şi a libertăţii prin îngenunchierea reprezentanţilor brutalităţii şi nedreptăţii.

Am credinţa, că se va adevăra şi aici proverbul: Cine sapă groapa altuia, cade el în ea.

(Aplauze prelungite).

Doamnelor şi Domnilor,

România suferă; nu se plânge însă, căci pe de o parte are deplină încredere în biruinţa completă a aliaţilor săi, care va răsplăti imensul său efort, pe de altă parte suferă o suferinţă dulce, aproape de invidiat: Are conştiinţa, că s'a jefit pentru fraţii săi oprimaţi şi pentru cauza dreptăţii în lume — şi, ştiţi cât de dulce e să suferi pentru ai tăi şi pentru o cauză așa de sfântă!

Suferinţa sa a început să fie răsplătită!

După ocuparea Olteniei, Munteniei şi Dobrogei, au alergat în ajutorul său prizonierii români din Rusia; astăzi după semnarea tratatului de pace noi, Români din Austro-Ungheria, am declarat prin un manifest, adresat Regelui şi Poporului Român, că nu recunoaştem alt suveran de cât pe regele României, şi că n'avem altă patrie, decât România, iar prizonierii români din Italia se organizează în legiune română, pentru ca alături de valoroasa armată italiană să combată duşmanul nostru comun şi secular şi pe aliaţii săi. Ofiţerii români au semnat cu toţii o cerere, înaintată deja ministrului de Războiu italian, în care declară, că preferă să moară în luptă, decât să se întoarcă sub oribilul jug austro-ungar: elocventă dovadă de încrederea nesdruncinată ce

1) În rezumatul ziarelor cenzura a suprimat toată partea referitoare la Legiunea română.

l'aborrito giogo austro-ungherese: eloquente documento della fede incrollabile dei nostri nella vittoria ed eloquente documento contro coloro, che affermano, che i popoli d'Austria-Ungheria sono contenti!

Questi uomini, che sono andati a morte per una causa, che non era la loro, sapranno morire per la loro causa e per quella degli altri popoli oppressi; moranno però, trascinando con se nella tomba il cadavere dell'Impero Habsburgico ed insieme tutta la secolare ingiustizia, sofferta dalla loro stirpe e dagli altri popoli martiri.

Adempio un gradito dovere di leggere la lettera, che essi mi mandano in occasione di questa manifestazione:

Carissimo Signor Professore,

Conoscendo noi, che il giorno di 30 del mese corrente la Lega Patriottica Femminile Italiana farà una manifestazione di simpatia verso la nostra cara Romania, costretta ad una pace umiliante e per il tradimento russo dell'autocrazia e della rivoluzione, e per la prepotenza dei nemici, ci affrettiamo significare l'espressione della nostra piu viva riconoscenza per il delicato e toccante pensiero, di chi rappresenta la squisita anima del gentil sesso italiano.

Preghiamo intanto Lei, carissimo Signor Professore, volersi compiacere di rappresentare alla detta manifestazione l'Unione degli ufficiali irredentisti romeni di Cittaducale e i 18 mila fratelli che si trovano prigionieri in Italia, anelanti tutti alla riscossa dell'onta patita dalla Nazione Romana.

Si faccia notare, che noi tutti apparteniamo alla Transilvania, alla Bucovina e al Banato, tre perle separate dalla corona del regno di Romania, e che sospiriamo il giorno fortunato in cui possiamo congiungerci in unità politica con tutti i fratelli romeni.

Si degnerà far conoscere alla Lega Patriottica Femminile d'Italia la riconoscenza delle nostre spose, delle nostre madri, delle nostre figliuole, delle nostre sorelle e la loro piena adesione ai nobili sentimenti patriottici delle donne italiane.

E inutile suggerirle far presente, che la causa patrocinata dalle donne italiane e anche la causa nostra e di tutto il mondo civile, e per essa noi siamo decisi consacrare la nostra anima, il nostro corpo, i nostri beni, la nostra vita, tutto quello che possediamo, sapendo con ciò di difendere il diritto e la civiltà, la libertà e il progresso dei popoli e delle nazioni.

Saremo ben fortunati, se i nostri bataglioni potessero aver la sorte di raccogliersi sotto la nostra bandiera nazionale, offertaci dalla Lega Patriottica Femminile Italiana, come attestato di fratellanza e di unione del popolo italiano e del popolo romeno.

Gradisca, ecc."

Un'altra ricompensa viene riserbata alla Romania: l'espressione del sentimento di affetto del mondo intero e specialmente il vostro, fratello popolo di Roma, caro popolo italiano. Per noi è un grande conforto, dopo le importanti dichiarazioni del Presidente del Consiglio dei Ministri, l'on Orlando, all'occasione della commemorazione del terzo anno dell'intrata in guerra, di vedere anche il popolo del Tevere manifestarsi in tal modo, in favore delle

o au ai noștri în biruință și elocventă dovadă contra acelora, cari afirmă, că popoarele din Austro-Ungaria sunt mulțumite.

Acești oameni, cari s'au dus la moarte pentru o cauză care nu era a lor, vor ști să moară pentru cauza lor și a celorlalte popoare oprimate; vor muri însă, ducând cu ei în mormânt și cadavrul imperiului hasburgic și cu el toată nedreptatea seculară, îndurată de neamul lor și de alte popoare martire.

Imi împlinesc o plăcută datorie de a vă ceti scrisoarea ce mi-au trimis cu ocazia acestei manifestații:

Prea iubite d-le Profesor,

Aflând, că în ziua de 30 luna curentă Liga patriotică a doamnelor italiene va organiza o manifestație de simpatie pentru scumpa noastră Românie, silită să încheie o pace umilitoare atât din cauza trădării Rusiei autocrate și revoluționare, cât și din cauza superiorității dușmanilor, ne grăbim să ne exprimăm profunda noastră recunoștință pentru delicatul și mișcătorul gând, în care se oglindește sufletul ales al sexului frumos italian.

Vă rugăm, prea iubite domnule profesor, să bine voiți a reprezenta la manifestația amintită corpul ofițeresc irredentist român din Cittaducale și pe cei 18 mii de frați, prizonieri în Italia, cu toții arzând de dorința de a răzbuna umiliința suferită de națiunea română.

Relevați faptul, că noi toți suntem din Transilvania, Bucovina și Banat, trei perle smulse din coroana regatului României și că așteptăm cu nerăbdare ziua fericită, când să ne putem uni și politicește cu toți frații români.

Bine voiți a comunica Ligei patriotice a doamnelor italiene recunoștința soțiilor noastre, a mamei noastre, a fiicelor și surorilor noastre și deplina lor adeziune la nobilele sentimente patriotice ale doamnelor italiene.

Credem de prisos să va amintim să relevați faptul, că acea cauză, pe care o patronează doamnele italiene, e și cauza noastră și a întregii lumi civilizate și că pentru ea noi suntem hotărâți să ne jertfim sufletul nostru, corpul nostru, averile noastre, viața noastră, tot ce avem, știind bine că ne jertfim pentru a apăra dreptul și civilizația, libertatea și progresul popoarelor și națiunilor.

Am fi foarte fericiți, dacă batalioanele noastre ar putea avea norocul să se adune sub steagul nostru național, oferit nouă de către Liga patriotică a doamnelor italiene, ca o dovadă de fraternitate și de unirea poporului italian și a poporului român.

Primiți, etc."

I-a mai fost rezervată României și o altă răsplată: manifestarea sentimentelor de dragoste din partea lumii întregi și mai cu seamă din partea voastră, fraților romani, iubit popor italian. Pentru noi e o mare mângâiere, după importante declarațiuni făcute de Președintele Consiliului de Miniștri, d-l Orlando, cu ocazia comemorării anului al treilea dela intrarea Italiei în războiu, să vedem și poporul dela Tibru manifestându-se în așa fel pentru co-

sue Colonie millenari del Danubio e dei Carpazi, la dove ci ha posti, come sentinella avanzata, il nostro padre Traiano. La sua colonna, che si erge nel Foro Traiano, proclama nei secoli, che il popolo romeno e quello italiano debbono essere uniti per sempre.

Ho fede, che alla Romania è riserbato un ultimo premio — il più grande —: la realizzazione del suo ideale nazionale, della nostra nazionale unità, per la vittoria finale dell'Intesa.

Viva l'Intesa! Viva l'Italia, nostra speranza!

Ioniile sale milenare dela Dunăre și din Carpați, unde ne-a așezat, sentinela înaintată, părintele nostru Traian. Columna sa, care se înalță în Forul Traian, spune toturora, că poporu român și cel italian unite trebuie să fie pe vecie.

Am credința, că României îi mai e rezervată și o ultimă răsplată — cea mai mare —: realizarea idealului său național, unitatea noastră națională, prin victoria finală a Înțelegerii.

Trăiască Înțelegera! Trăiască Italia, nădejdea noastră!

* * *

In piața Capitoliului, la Comemorarea lui Garibaldi

La 2 Iunie a avut loc comemorarea lui Garibaldi și serbarea proclamării drepturilor Națiunilor. „Terza Italia“ a așezat cu această ocazie o piatră comemorativă. Au ținut discursuri diferiți reprezentanți ai națiunilor și naționalităților oprimate.

Eu am ținut următorul discurs, reprodus în rezumat de întreaga presă italiană:

Caro popolo Romano,

Iubit popor roman,

Sulla lapide marmorea, che il Comitato Centrale della Terza Italia depone oggi in Campidoglio, al posto riservato ai Romeni furono incise le parole: „Contro ogni tirannide difenderò la nazione con tutte le mie forze“. Son parole queste estratte dal giuramento, che hanno fatto sul Campo della Libertà, vicino a Blaj, il 15 Maggio 1848, più di 40.000 Romeni di Transilvania in momenti critici per la nazione romena.

E hanno mantenuto il giuramento essi e i loro discendenti.

Nelle lotte, che seguirono contro gli Ungheresi, ne morirono a migliaia, difendendo la loro stirpe, e non fu che il tradimento di Vienna, che annichili il loro sforzo.

Non poterono impedire l'incorporazione della Transilvania all'Ungheria, stetterò però coll'arma al piede, fideli al giuramento.

Tutti gli attachi ungheresi contro la libertà del popolo romeno, abbandonato agli Ungheresi dalla corte di Vienna, incontrano sanguinosa resistenza e i martiri romeni crescono di giorno in giorno.

L'entrata in azione della Romania al lato delle potenze, che lottano per la vittoria nel mondo del diritto e della libertà, e stata per i Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina l'occasione di mostrarsi degni discendenti di quelli, che avevano giurato sul Campo della Libertà di difendere la loro stirpe a prezzo della vita; e fu per loro un'occasione benvenuta di mostrarsi degni discendenti dei loro avi romani e degni fratelli dei loro fratelli italiani, che annoverano fra loro nomi d'eterna gloria, Garibaldi e gli altri immortali eroi del Risorgimento.

Appena suonata la fanfara romena, decine di migliaia di rifugiati romeni della monarchia habsburgica sono accorsi sotto alla bandiera romena, perchè sotto a quella bandiera e coll'aiuto dell'esercito romeno possano salvare coloro che rimasero a casa, salvare la propria nazionalità, che gemeva sotto il giogo straniero.

E si coprirono di gloria nei Carpazi.

Pe piatra de marmoră, pe care o depune astăzi în Capitoliu Comitetul Central al „Terței Italii“, în partea rezervată Românilor, au fost săpate cuvintele: „Imi voiu apăra neamul cu toată puterea în contra oricărei tiranii“. Sânt cuvinte estrase din jurământul, pe care l'au făcut pe Câmpul Libertății de lângă Blaj la 15 Maiu 1848, mai bine de 40.000 de Români din Transilvania în momente de grea cumpănă pentru națiunea română.

Și și-au ținut jurământul ei și urmașii lor.

În luptele ulterioare contra Ungurilor au murit cu miile, apărându-și neamul, și numai trădarea Vienei li-a zădărnicit eforturile lor.

N'au putut împiedeca încorporarea Transilvaniei la Ungaria, au stat însă cu arma la picior, credincioși jurământului.

Toate atacurile Ungurilor în contra libertății poporului român, lăsat pe mâna lor de către curtea din Viena, întâlnesc o sângeroasă rezistență și martirii români se înmulțesc din zi în zi.

Intrarea în acțiune a României alături de puterile, cari luptă pentru biruința în lume a dreptății și libertății, a fost pentru Români din Transilvania, Banat și Bucovina, ocaziune binevenită de a se arăta vrednici discendenți ai acelora, cari jurase pe Câmpia Libertății, că-și vor apăra neamul cu prețul vieții, a fost pentru ei ocaziune binevenită de a se arăta vrednici discendenți ai străbunilor lor romani și vrednici frați ai fraților lor italieni, cari numără printre ei nume de eternă glorie, ca Garibaldi și alți nemuritori eroi ai Renașterii.

Îndată ce a sunat goarna română, zeci de mii de refugiați români din monarchia habsburgică au alergat sub stindardul român, pentruca sub acel stindard și cu ajutorul armatei române să-și salveze pe cei rămași acasă, să-și salveze neamul, care gemea sub jug străin.

Și s'au acoperit de glorie în Carpazi.

Dopo l'occupazione dell'Oltenia, della Muntenia e della Dobrogea dalle fameliche orde germano-magiaro-turco-bulgare, sono accorsi nella Moldavia, povera, ma rimasta libera, i prigionieri romeni di Russia, tutti coloro che poterono ottenerne il permesso dai nostri vicini alleati, dei quali l'officialità ci ha sempre trattati come dei nemici.

Anche questi si coprirono di gloria a Marasesti e in altri luoghi, diventati celebri per la resistenza, che ivi ha opposto un piccolo esercito, tradito, agli attacchi disperati di forze superiori germano-magiare.

Oggi, dopo firmata la pace, gli ufficiali romeni d'Austria-Ungheria e gli uomini che essi comandano, prigionieri di guerra in Italia, chiedono insistentemente l'arruolamento come volontari, per combattere sotto alla bandiera del glorioso esercito italiano contro il comune secolare nemico.

D'altra parte i Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, stabiliti in America, sono accorsi e accorrono giornalmente sotto lo stendardo degli Stati Uniti e degli altri Stati americani in guerra con le potenze centrali.

E anche loro si copriranno di gloria, tanto quelli d'Italia, quanto quelli d'America, perchè „da quercia quercia cresce“.

Sono i sequaci di quelli, che loro lasciarono in retaggio il giuramento del 1848 e degni fratelli di quello, che commemora oggi l'intera Italia.

Noi Romeni abbiamo sempre considerato e consideriamo l'Italia quale inesausta sorgente di vita e di forza.

Essa significa per noi ciò che la terra era per Antheo.

Da qui partimmo, da qui ci ha condotto il divo Traiano, per creare un mondo nuovo alle bocche del Danubio e nei Carpazi, per portarvi il soffio latino, civiltà in mezzo alla barbarie.

E qui volgiamo i nostri sguardi e le nostre preci, ogni qualvolta ci troviamo in ambasceria. Facciamo questo col diritto di fratellanza, di consanguinità, e con la piena fiducia che i nostri fratelli del Tevere avranno sempre memori i loro fratelli del Danubio e dei Carpazi.

I figli d'Italia, raggruppati sotto alle bandiere delle diverse società, rafforzano in noi questa fiducia.

La „Terza Italia“ si propone fra le altre cose: „propugnare, difendere, sostenere il grande principio, che l'Italia ha da essere la generosa rivendicatrice dei popoli oppressi in nome del diritto delle genti, che è verbo di Roma“.

Il suo valoroso esercito, che lotta a fianco degli alleati, per schiacciare l'hydra austro-ungherese, ci da la certezza, che così sarà.

E se ora l'Italia ha il diritto di chiamarsi il cuore della latinità, domani avrà il diritto di chiamarsi anche la generosa rivendicatrice dei popoli oppressi.

Viva l'Italia, la speranza dei popoli oppressi!

* * *

Pentru legiunea română

La 1 Iunie Comanda Supremă mă roagă să-i trimit dintre ofițerii noștri din Cittaduale 10 inși, aleși subț garanția și pe răspunderea mea personală. Aceștia au fost ceruți ca informatori și spre a forma și conduce companii de informatori români.

După ocuparea Olteniei, Munteniei și a Dobrogei de către hoardele flămânde germano-maghiaro-turco-bulgare, au alergat în Moldova, săracă, dar liberă, prizonieri români din Rusia, câți au putut obține permisiunea dela aliații noștri vecini, a căror officialitate ne-a tratat totdeauna ca pe inimici.

Și aceștia s'au acoperit de glorie la Mărășești și în alte locuri devenite celebre prin rezistența ce a opus'o o mică armată, trădată, atacurilor disperate ale forțelor superioare germano-maghiare.

Astăzi, după semnarea păcii, ofițerii români din Austro-Ungaria și soldații de subț comanda lor, prizonieri de războiu în Italia, cer cu insistență înrolarea ca voluntari, pentru a lupta subț stindardul glorioasei armate italiene contra secularului inimic comun.

Pe de altă parte Români din Transilvania, Banat și Bucovina, stabiliți în America, au alergat și aleargă zilnic subț stindardul Statelor-Unite și al altor state americane, în războiu cu puterile centrale.

Și aceștia se vor acoperi de glorie, atât cei din Italia cât și cei din America, căci „din stejar stejar răsare“.

Sunt urmașii acelora, cari li-au lăsat moștenire jurământul dela 1848, și vrednici frați ai aceluia, pe care îl comemorează astăzi toată Italia.

Noi Români am considerat totdeauna și considerăm Italia ca un isvor nesecat de viață și forță.

Ea este pentru noi ceea ce pământul era pentru Antheo.

De aici am plecat, de aici ne-a dus divul Traian pentru a întemeia o lume nouă la gurile Dunării și în Carpați, pentru a duce acolo suflet latin, civilizație în mijlocul barbariei.

Și aci ne îndreptăm privirile și rugămintile noastre, ori de câte ori ne găsim în strâmtorare. Facem acest lucru cu dreptul de frați de acelaș sânge și cu deplină încredere, că frații noștri de la Tiberu nu vor uita niciodată pe frații lor dela Dunăre și din Carpați.

Fiii Italiei, grupați în jurul steagurilor diferitelor societăți, întăresc în noi această încredere.

„Terza Italia“ își propune printre alte lucruri: „să lupte, să apere, să susțină marele principiu, că Italia trebuie să fie generoasa revendicatoare a popoarelor oprimate în numele dreptului ginților, care e deviza Romei“.

Valoroasa sa armată, care luptă alături de aliați pentru a sfărâma hydra austro-ungară, ne dă siguranța, că așa va fi.

Și dacă astăzi Italia are dreptul să se numească inima latinității, mâine va avea dreptul de a se numi și generoasa revendicatoare a popoarelor oprimate.

Trăiască Italia, speranța popoarelor oprimate!

În ziua de 4 Iunie am fost la Cittaducale am ales și trimis la front ofițerii ceruți, punând prin aceasta bazele unității române, care a luat parte în mod glorios la ultima ofensivă italiană.

* * *

Formarea „Comitetului Italian Pro Romeni“ și a Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina

Mișcarea pornită în favoarea României a luat repede un frumos avânt.

S'a constituit „Comitetul Italian Pro-Romenia“ din care am fost rugat să fac și eu parte. Am primit înse numai sub titlul de a putea da la nevoie explicațiile necesare. La propunerea mea Comitetul s'a schimbat din *Pro-Romenia* în *Pro-Romeni* pentru a-i cuprinde pe Români de pretutindeni. Face parte din acest comitet senatori, deputați, profesori universitari, industriși, comercianți și doamne. Printre aceste din urmă s'a distins cu deosebire d-na Maria Rygier, secretara Comitetului Central. La inițiativa d-sale s'au format comitete „Pro-Romeni“ în Milano, Torino, Genova, Ferrara, etc. Președinte de onoare al Comitetului Central a fost ales Principele Prospero Colonna, primarul Romei.

O delegație a comitetului central ne-am prezentat în ziua de 15 Iunie, d-lui Orlando, Președintele consiliului de miniștri. Deputatul Maury a făcut propunerea, ca guvernul să libereze un număr de intelectuali dintre ofițerii din Cittaducale, pentru ca aceștia să mă ajute — în lipsa altor Români — la organizarea legiunii române din Italia precum și la propaganda necesară cauzei noastre. D-l Orlando, înțelegând însemnătatea propunerii, a aprobat-o și mi-a promis tot concursul.

La 19 Iunie, ducându-mă la Cittaducale s'a făcut alegerea acelor cari aveau să facă parte din Comitet și s'a redactat următorul

PROCES VERBAL

Cittaducale, 19 Iunie, 1918

Subsemnații, îngrijorați pe de-o parte de soarta, ce ni s'a creiat nouă, Românilor, din cuprinsul împărăției habsburgice, prin pacea impusă României, pe de altă parte de neajunsurile ce au provenit și mai pot proveni încă din lipsa totală a unei organizațiuni a noastre, a acelor cari avem nu numai dreptul, ci și datoria de a continua lupta începută de România pentru unitatea națională a tuturor Românilor, ne-am întrunit azi sub președinția d-lui Zaharia Babeu și după discuțiuni, la cari au luat parte d-l profesor universitar S. Mândrescu, d-l D-r Socaciu, d-l Toacă și alții, s'au luat în unanimitate următoarele hotărâri:

1. Se institue un „Comitet de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina“, cu scopul de a strânge într'un mănunchiu pe toți Români subjugăți Austro-Ungariei, aflători în țările aliate, de a-i organiza în legiuni și de a face propaganda necesară în vederea realizării unității noastre naționale.

2. Sediul Comitetului va fi Roma, centru de unde au plecat legionarii romani, ca să pună în Carpați și la Gurile Dunării sentinela culturii și a civilizațiunii latine, în mijlocul și contra barbariei — și de unde se cuvine să plece azi legionarii români, pentru a-și liberă pe frații lor subjugăți.

3. Comitetul se va compune din 16 membri, dintre cari vor fi trimise delegațiuni speciale la Paris, Londra și Washington.

Va avea dreptul să se mărească cu personalități marcante române din Austro-Ungaria, ce s'ar mai găsi în țările Aliate.

4. Vor fi rugate guvernele aliate, în primul rând guvernul italian, să recunoască oficial comitetul, ca singurul în drept de a ne reprezenta pe noi, pe cei 18 mii de Români aflători pe pământul Italiei, pe cei din țările aliate ca și pe cei rămăși acasă.

5. Se deleagă în acest comitet domniile . . . . . urmează numele membrilor.

Comitetul de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina se consideră cu aceasta de constituit.

* * *

Pentru Legiunea română

Alegerea și constituirea Comitetului a coincis cu zilele de bucurie pentru zădărnicierea ofensivei austro-ungare la Piave. În numele ofițerilor și al Comitetului am expediat din Cittaducale Generalului Diaz următoarea telegramă, reprodusă de ziare la 23 și 24 Iunie :

Ufficiali romeni irredenti, concentrați Cittaducale, m'incaricano esprimere Vostra Eccellenza loro profonda ammirazione per eroiche gesta dei soldati italiani, i quali con fulgidi esempi di virtù e fiera latina arginano impeto furioso secolare nemico contro sacro suolo Italia. Esprimono pure loro rammarico non potere contribuire in queste ore storiche di forse suprema decisione nelle file del glorioso esercito italiano nella gigantesca lotta, combattuta in nome della civiltà e della libertă dei popoli, ed esprimono loro fervido desiderio poter combattere quanto prima in legioni romene, cementando così l'unione degli animi e dei cuori con il sacrificio della propria vita, insieme al gentil sangue latino dei loro cari fratelli.

Prof. S. Mandrescu
Presidinte Comitato romeno

La aceasta a răspuns Generalul Diaz :

Accolgo con animo grato il fidente auspicio rivolto dagli ufficiali romeni all'esercito, trasmesso dal prof. Mandrescu, ed altamente ne apprezzo tutto l'altissimo significato.

Generale Diaz

Ofițerii români irredenti, concentrați în Cittaducale mă însărcinează să exprim Excelenței Voastre profunda lor admirațiune pentru faptele eroice ale soldaților italieni, cari cu strălucite exemple de virtute și mândrie latină au respins furiosul atac al secularului inimic în contra pământului sfânt al Italiei. Își mai exprimă și regretul lor de a nu putea lua parte în aceste ore istorice, poate hotărâtoare, în rândurile glorioasei armate italiene la lupta gigantică, dată în numele civilizației și a libertății popoarelor, și își exprimă dorința lor fierbinte de a putea lupta cât mai fără întârziere în legiuni române, cimentând astfel legătura sufletelor și inimelor cu sacrificiul propriei lor vieți împreună cu nobilul sânge latin al iubiților lor frați.

Prof. S. Mândrescu
Preș Comitetului Român

Primesc cu mulțumire sufletească auguriul plin de încredere, adresat armatei, de ofițerii români, transmis de către prof. Mândrescu, și înțeleg bine întreaga-i semnificație foarte importantă.

Generalul Diaz

* * *

Cu data de 25 Iunie publică ziarele Procesul-Verbal de constituire a comitetului sub prezidenția mea și telegrama Generalului Diaz.

Au luat notă de constituirea comitetului și ziarele străine, între cari și „Reichspost“ din Viena.

În jurul constituirei comitetului s'au scris însemnate articole în presa italiană. Cu deosebire a publicat doue articole d-na Maria Rygier, unul în „Gazetta di Torino“ din 25 Iunie și altul în „Idea Nazionale“ din 1 August. Toate au contribuit mult la deșteptarea interesului poporului Italian pentru cauza noastră.

* * *

Invitat de Comandamentul Suprem al armatei italiene să mă duc la Cavarzere — Padova, pentru a alege voluntari români pentru serviciul de informațiuni, fiind bolnav și în consecință neputându-mă duce, am rugat Comandamentul Suprem să trimită patru ofițeri dintre cei trimiși de mine la front ca informatori, pentru a face ei alegerea. Comandamentul Suprem a făcut greșeala să trimită împreună cu cei patru ofițeri și pe d-l Benedeto de Luca, care prin o totală lipsă de tact a compromis cea dintâi recrutare de voluntari români și a făcut să circule multă vreme svonul fals și nemeritat, că prizonierii noștri n'ar fi dispuși să se înroleze ca voluntari¹⁾.

1) Reproduc scrisoarea Comisiunei prizonierilor de război :

Roma, 23 Giugno 1918.

Egregio Professore,

Dal Comando Supremo mi giunge notizia che, conformamente ai suoi desideri, il comm. De Luca e quattro ufficiali rumeni si recheranno nella zona dei lavori a Cavarzere per la scelta dei soldati volontari, di cui Ella sa.

Il Comando Supremo si riserva di farle conoscere l'esito della visita.

Pel Tenente Generale Presidente
Il Contrammiraglio

Filipponi

Al. Prof. Simeone Mandrescu, Presidente del Comitato Nazionale Romeno.

(Hotel Imperial) R O M A

Roma 33 Iunie 1918

Stimate D-le Profesor,

Dela Comandamentul Suprem primesc știrea, că în conformitate cu dorința exprimată de d-voastră d-l De Luca și patru ofițeri români se vor duce în zona de lucru la Cavarzere pentru alegerea soldaților voluntari, despre care d-voastră aveți cunoștință.

Comandamentul Suprem își rezervă dreptul de a Vă face cunoscut rezultatul vizitei.

Pentru Lt. General Președinte
Contraadmiralul

Filipponi

D-lui Prof. S. Mândrescu Președintele Comitetului Național Român.

(Hotel Imperial) R O M A

In ultima audiență la d-l Orlando d-l deputat Maury a relevat faptul, că printre prizonierii români din armata austro-ungară se găsește și fratele meu.

Scrisoarea, pe care d-l Orlando a scris-o Președintelui Comisiunii prizonierilor de războiu cu acest prilej, vorbește dela sine, fără să aibă nevoie de comentarii. Ea este și va rămâne un viu document despre tactul adevăratului om de stat și despre delicatetea sentimentelor sale.

Tel. espresso del 25 Giugno 1918.

A Sua Eccellenza il Cav. Paolo Spingardi, Ten. Generale-Presidente della Commissione Prigionieri di Guerra-Ministero Guerra-Roma.

Il prof. Mandrescu, noto alla E. V. come rappresentante in Italia del Comitato dei Rumeni di Transilvania, ha tra i prigionieri un suo proprio fratello soldato. Per quanto egli per delicatezza non me ne abbia fatto richiesta, reputo che sarebbe atto di simpatica cortesia il mettere tale soldato a disposizione di quella Commissione di Ufficiali che recentemente si è costituita qui in Roma. Se V. E. potrà dare qualche disposizione a tale riguardo, gliene sarò vivamente grato.

Orlando

Telegramă expresă din 25 Iunie 1918.

Excelenței Sale Cavaler Paul Spingardi, Locot-General-Președintele Comisiunii Prizonierilor de Războiu, Ministerul de Războiu-Roma.

Profesorul Mândreșcu, cunoscut Exc. V. ca reprezentant în Italia al Comitetului Românilor din Transilvania, are printre prizonieri un frate soldat. Cu toate că d-sa din delicateță nu mi-a cerut, cred că ar fi un act de simpatică curtenire punerea ostașului în chestiune la dispoziția celui Comitet de ofițeri, care s'a constituit nu de mult aci în Roma. Dacă Exc. V. va putea lua oarecari măsuri în privința aceasta, Vă voi fi foarte recunoscător.

Orlando

La cererea mea ca toți ofițerii din Cittaduale să fie trimiși în zona de războiu, unde să se înceapă organizarea legiunei române, mi s'a răspuns la 30 Iunie următoarele :

In merito alla richiesta fatta da V. S. che gli ufficiali rumeni, rimasti a Cittaduale, vengano utilizzati negli Uffici d'informazione delle singole Armate, come già avvenne per i loro compagni addetti all'Ufficio Informazione della 2-a Armata, pregiomi comunicare, che il Comando Supremo, da me interessato, mi ha risposto informando che „Ufficiali rumeni internati Cittaduale e che hanno fatto domanda d'essere incorporati Esercito Italiano saranno utilizzati dipendenti Uffici Informazioni secondo vari bisogni che si presenteranno“.

Pel Tenente Generale-Presidente
Il Contrammiraglio
Filipponi

Cu privire la cererea făcută de D-voastră, ca ofițerii români, rămași în Cittaduale, să fie întrebuințați în serviciile de informațiuni ale diverselor Armate, după cum s'a făcut deja cu cei zece camarazi ai lor atașați la serviciul de informațiuni al Armatei a 2-a, am onoare a Vă comunica, că Comandamentul Suprem, încunostiințat de către mine, mi-a răspuns, că „ofițerii români internați în Cittaduale și cari au făcut cereri de încorporare în armata italiană, vor fi întrebuințați în Serviciile de Informațiuni după diferitele trebuințe ce se vor prezenta“.

Pentru Lt. General-Președinte
Contraamiralul
Filipponi

* * *

Văzând, că organizarea legiunei române se tot amână și nu i se dă o soluție definitivă, profitai de conferența interaliată dela începutul lui Iulie de la Versailles și am telegrafiat tuturor reprezentanților marilor state aliatare, rugându-i să se pună de acord și să dea o soluțiune definitivă chestiunii legiunei române iredente din Italia, mai ales că după glorioasa oprire a ofensivei austriace la Piave, mă așteptam la o ofensivă din partea Italiei.

Reproduc telegrama către d-nii Orlando și Sonnino, cele către d-nii Clemenceau, Lloyd George și reprezentantul Statelor Unite ale Americii fiind redactate în acelaș sens.

A Sua Eccellenza Orlando, Presidente del Consiglio del Regno d'Italia.

Ambasciata d'Italia, PARIGI

Excelenței Sale Orlando Președintele Consiliului Regatului Italian.

Ambasada Italiană, PARIS

Riconoscenti per l'accoglienza finora fatta da Lei alle nostre domande relative alla formazione delle legioni romene, destinate a combattere sul fronte italiano, e nello stesso tempo gelosi dell'onore fatto

Recunoscători pentru modul cum Excelența Voastră ați primit până acum cererile noastre relative la formarea de legiuni române, destinate să lupte pe frontul italian, și în acelaș timp gelosi de onoarea făcută

alle legioni czecho-slovacche e polacche, che hanno ottenuto la possibilità di combattere accanto dalle gloriose bandiere dell'Intesa, ufficiali, sottufficiali e soldati romeni, prigionieri di guerra in Italia, pregano insistentemente l'E. V. di dare, dopo previo accordo con gli altri Stati Aleati, una soluzione quanto più pronta e definitiva alla questione dell'organizzazione delle legioni romene irredenti. Posso assicurarla, che troverà fra di noi combattenti degni dei nostri fratelli italiani, eroi della Piave.

In nome degli ufficiali, sottufficiali e anche dei 18 mila soldati romeni, prigionieri di guerra.

S. Mandrescu

Presidente del Comitato dei
Romeni irredenti

A Sua Eccellenza Barone Sonnino, Ministro degli Affari Esteri d'Italia.

Ambasciata d'Italia, PARIGI

Gelosi dell'onore fatto alle legioni czecho-slovacche e polacche, che hanno ottenuto etc. etc.

legiunilor ceco-slovace și poloneze, cari au obținut posibilitatea de a se lupta sub glorioasele drapele ale Înțelegerii, ofițeri, subofițeri și soldați români, prizonieri de războiu în Italia, roagă cu insistență pe Ex. V. să dea, după o prealabilă înțelegere cu celelalte State Aliate, o soluție cât mai grabnică și definitivă chestiunii organizării de legiuni române irredente. Pot asigura pe Excelența Voastră, că va găsi prinire noi luptători vrednici de frații noștri italieni, eroii dela Piave.

In numele ofițerilor, subofițerilor și a celor 18 mii de soldați români, prizonieri de războiu.

S. Mândrescu

Președintele Comitetului
Românilor iredenți

Excelenței Sale Baron Sonnino, Ministrul afacerilor străine italiene.

Ambasada Italiană, PARIS

Geloși de onoarea făcută legiunilor ceho-slovace și poloneze, cari au obținut etc. etc., ca și în telegrama către d-l Orlando.

Telegramele adresate d-lor Clemenceau, Lloyd Georges și reprezentantului Statelor Unite ale Americii cuprind toate rugămintea, ca de acord cu d-nii Orlando și Sonnino să dea o soluțiune definitivă chestiunii legiunei române din Italia și să grăbească organizarea ei.

D-l Orlando mi-a răspuns prin următoarea telegramă :

Comitato rumeno sa bene per prova con quanta cordialità e premura io abbia secondato nobile aspirazione costituire legione volontari rumeni irredenti. Attuazione del progetto non dipende ormai che della volontà degli stessi rumeni, e sono lieto rilevare dal suo telegramma che essa sia pronta e fervente.

Presidente del Consiglio Ministri Italia,

Orlando

Comitetul român știe bine, cu câtă cordialitate și solitudine am sprijinit până acuma nobilele sale aspirații de a constitui o legiune de voluntari români iredenți. Realizarea proiectului nu depinde de aci înainte decât de însăși voința Românilor, și îmi pare bine, că pot releva din telegrama d-voastră, că ea există și e arzătoare.

Președintele Consiliului de Miniștri Italian,

Orlando

Telegrama adresată reprezentantului Statelor Unite ale Americii a fost transmisă de către Ambasada Americană Președintelui Republicii Statelor Unite.

S'a primit următorul răspuns :

Professor Simon Mandrescu

Hotel Imperial, Via Veneto, ROME

Sir,

I gives me much pleasure to inform you that, in reply to your message which I transmitted to the President, has been answered to day by the Secretary of State, in wich he informed me that the President requests that his sincerest thanks be conveyed to you for the message addressed to him and to inform you, that the Government of the

Profesor Simion Mândrescu

Hotel Imperial, Via Veneto, ROMA

Domnule,

Sunt în situația plăcută de a Vă putea informa, că răspunzând adresei d-voastre, pe care i-am transmis-o Președintelui, am primit astăzi dela Secretarul de Stat comunicarea, că Președintele va interveni cu sinceră mulțumire în sensul adresei d-voastre, și mă însărcinează să vă comunic, că Guvernul Statelor Unite urmărește cu deosebit interes progresul miș-

United States is observing with sympathetic interest the progress of the irredenti in their splendid cooperation with the Italians and other co-belligerents against our common foe.

Your obedient servant.

For the Ambassador:

N. Richardson
Secretary of Embassy

cărei Românilor iredenți în minunata lor cooperare cu Italienii și cu ceilalți tovarăși de luptă în contra dușmanului nostru comun.

Rămân, domnule, al d-voastră prea supus.

Pentru Ambasador:

N. Richardson
Secretarul Ambasadei

Răspunsurile d-lor Clemenceau și Lloyd George, favorabile formării legiunii noastre, mi-au fost comunicate verbal de către ambasadele respective.

* * *

Comemorarea lui Cesare Battisti la Milano

La 14 Iulie a avut loc la Milano o mare manifestație pentru comemorarea morței lui Cesare Battisti. S'a expedit următoarea telegramă:

Presidente della manifestazione Pro Battisti

MILANO

I Romeni irredenti di Transilvania, Banato e Bucovina si associano con tutta l'anima alla commemorazione dell'eroe martire Cesare Battisti. Essi si preparano di vendicare sotto la bandiera nazionale romena ed al fianco alle gloriose bandiere degli eserciti italiani ed alleati la viltà austro-magiara, ben sapendo che sorte li aspetta nel caso che cadessero nelle mani del nemico oppressore, perchè preferiscono piuttosto morire, che continuare la schiavitù sul sacro suolo del loro avi.

In nome del Comitato di azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina:

Prof. S. Măndrescu
Presidente

Președintelui manifestației Pro Battisti

MILANO

Românii iredenți din Transilvania, Banat și Bucovina se asociază din tot sufletul la comemorarea eroului martir Cesar Battisti. Ei se pregătesc să răsbune, sub stindardul național român și alături de glorioasele stindarde ale armatelor italiene și aliate, ticăloșia austro-ungară, știind bine ce soartă îi așteaptă în cazul când ar cădea în mâinile inamicului opresor, fiindcă preferă să moară decât să continue a fi în sclăvie pe pământul sacru al străbunilor lor.

In numele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina.

Prof. S. Măndrescu
Președinte

De altfel n'am lipsit dela nici o manifestație patriotică italiană, fie luând parte personal, fie prin adrese de aderare, considerând faptul ca un bun mijloc de propagandă și pentru cauza noastră.

Nu voi enumera manifestațiile, nici nu voi reproduce adresele trimise, căci „Darea de Seamă“ ar lua o întindere prea mare.

* * *

Pentru Legiunea română

După o nouă audiență la d-l Orlando, acesta însărcină pe d-l ministru Bissolati cu începerea lucrărilor pentru organizarea Legiunii Române Iredente. D-l Bissolati, chemându-mă la D-sa, mi-a înmănat următoarea scrisoare către d-l Grossardi, șeful de cabinet al d-lui general Spingardi, Președintele comisiei prizonierilor de războiu:

Domnule Grossardi,

Roma, 18 Iulie, 1918.

După convorbirea ce am avut-o astăzi cu d-l profesor Măndrescu, am ajuns la convingerea, că chestiunea legiunii române a ajuns în fază de maturitate. D-sa iea pe garanția sa morală pe toți ofițerii din Cittaducale. De acord și cu ordinul Președintelui de Consiliu de Miniștri, dispun următoarele:

Toți ofițerii din Cittaducale, cari au făcut cereri de înrolare în armata italiană, vor fi declarați imediat liberi.

Veți lua măsuri să fie îmbrăcați în uniforma italiană cu insigniile legiunei române : tricolorul român orizontal.

După îndeplinirea acestor ordine veți lua măsuri, ca ei să fie trimiși în nordul Italiei, unde se găsesc deja concentrați, din ordinele mele precedente, câteva mii oameni de trupă.

Acolo ofițerii legionari români vor proceda la alegerea oamenilor, gata să lupte alături de noi în contra Austro-Ungariei, și vor face propaganda necesară printre toți Români.

Bine înțeles e de dorit, ca acești ofițeri să fie întovărășiți în opera lor tot timpul de ofițeri italieni.

Pentru orice chestiuni referitoare la legiunea română Vă veți adresa subsemnatului.

Bissolati ¹⁾

D-I Grossardi i-a atras atenția, că scrisoarea, fiind de o importanță deosebită, trebuie adresată Președintelui comisiunii prizonierilor de războiu. Lucrul s'a făcut în aceeași zi :

ROMA 18/VII.

Il Ministro per l'assistenza militare e le pensioni di guerra.

Ministerul pentru azisistența militară și pensuni de războiu.

Caro Generale,

Iubite Generale,

In seguito a conferenze avute col Sig. Prof. Mandrescu, ho acquistato assoluta certezza che, ormai, sono mature tutte le condizioni per la pronta costituzione della Legione Romana.

In urma convorbirilor avute cu d-i prof. Mandrescu, am ajuns la convingerea absolută, că toate condițiunile pentru constituirea fără întârziere a Legiunei Române au ajuns în fază de maturitate.

Sui lavori militari in Alta Italia si trovano già concentrati, per mie precedenti disposizioni, alcune migliaia di soldati rumeni; a Citta-Ducale sono riuniti tutti gli ufficiali della stessa nazionalità i quali hanno già dichiarato la loro volontà di battersi per l'Intesa sul fronte italiano.

Pentru lucrări militare în Italia de Sus se află deja concentrați, în urma măsurilor luate de mine mai nainte, câteva mii de soldați români; la Citta-Ducale sunt adunați toți ofițerii aparținând aceleași naționalități, cari ș-au manifestat deja voința de a lupta pentru Înțelegere pe frontul Italian.

Occorre pertanto che siano date disposizioni, perché detti ufficiali vengono messi in libertà, vestiti della divisa italiana, con le mostrine stabilite per la Legione Rumena (tricolore rumeno orizzontale), e siano avviati ai luoghi dove si trovano i soldati di truppa romeni. per esercitare fra di essi la propaganda preparatoria della apertura di arruolamento. Sarà bene, naturalmente, che ufficiali italiani siano delegati per assistere e accompagnare detti ufficiali, i quali però devono ritenersi assolutamente liberi.

Se cuvine prin urmare să se iea măsuri, ca numiții ofițeri să fie puși în libertate, îmbrăcați în uniforma italiană, prevăzută cu insigniile stabilite pentru Legiunea Română (tricolorul român orizontal), și să fie trimiși în locurile, unde se află oamenii de trupă români, pentru a face printre ei propaganda necesară pentru începerea înrolărei. Ar fi bine, firește, ca ofițeri italieni să fie delegați pentru a asista și a însoți pe numiții ofițeri, cari înse vor fi cu totul liberi.

Per ulteriori accordi io sono a Sua disposizione e La prego di un cenno di riscontro.

Pentru ulterioare aranjamente sunt la dispoziția D-tale și te rog să-mi răspunzi.

Cordiali saluti,

Cordiale salutări,

Bissolati

Bissolati

A Sua Ecc. Spingardi, Presidinte della Commissione Prigionieri Guerra".

Excelenței Sale Spingardi, Președintele Comisiunii Prizonierilor de Războiu.

La 24 Iulie sosi aprobarea Șefului Statului Major al Armatei italiene în următorul cuprins :

Alla Commissione per i Prigionieri di Guerra. Ministero della Guerra.

Comisiunei pentru Prizonierii de Războiu. Ministerul de Războiu.

ROMA

ROMA

In risposta al telegramma No. 21085 del 17 corrente ed a quello No. 21370 in data 23 corr. di cotesta Commissione per i prigionieri di guerra, questo

Răspunzând telegrammei No. 21085 din 17 c. și telegrammei No. 21370 cu data de 23 l. c. Comisiunei pentru prizonierii de războiu, Comandamentul Su-

1) Intre acte n'am găsit originelul, ci numai traducerea.

Comando di buon grado aderisce al desiderio espresso da S. E. il Presidente del Consiglio e da S. E. Bissolati che siano inviati per la propaganda fra i prigionieri romeni, attualmente nei campi di Cavarzere (2.000), Mantova (3.600), Cavanelle (800), Cona (400) e Ostiglia (800) gli ufficiali romeni, tuttora raccolti a Cittaducale.

Occore però, che detti ufficiali vengano a svolgere la loro opera con precise istruzioni del loro Comitato sulla missione affidata allo scopo di ottenere, che la propaganda risulti efficace ed evitare ciò che si è già verificato recentemente a Cavarzere, dove alcuni ufficiali rumeni, provenienti da Cittaducale, incitando i lavoratori prigionieri della loro nazionalità a tornare a combattere ed andare a morire per la patria romena, ottennero la sola adesione di 150 su circa 3.000 prigionieri¹⁾.

Si prega di comunicare telegraficamente come verranno distribuiti tali ufficiali e la data della loro partenza, onde questo Comando possa in tempo preavvisare il loro arrivo al Comando Genio, da cui dipendono i vari campi summenzionati.

Nulla osta, che gli stessi siano vestiti con uniforma grigio-verde con mostrine della legione romena, che per ragioni di semplicità dovrebbe essere fornita dal Ministero della Guerra, nè che ad essi sia fatto il trattamento già concesso agli ufficiali romeni che trovansi in servizio presso gli uffici informazioni delle armate.

Per quanto riguarda l'accompagnamento durante la missione di propaganda con ufficiali italiani, appositamente delegati, cosa assolutamente indispensabile, si ritiene debbano esservi designati ufficiali di fiducia e a conoscenza della lingua romena. Dovrebbero però essere provveduti dal Ministero della Guerra, non avendone il Comando Supremo a propria disposizione.

Il desiderio espresso da S. E. il Presidente del Consiglio di concentrare in apposita zona territoriale un congruo numero di prigionieri romeni con ufficiali della stessa nazionalità, onde procedere ad una selezione definitiva degli elementi fidi dagli infidi, trova pure consenso da parte di questo Comando, il quale desidera solo di essere informato sollecitamente della località prescelta.

Il Capo di S. M. dell'Esercito
A. Diaz

Şeful Statului Major al armatei
A. Diaz

* * *

Invitat să asist la serbarea, ce a dat'o prima companie română împreună cu o companie ceho-slovacă și iugo-slavă în ziua de 28 Iulie la Ponte di Brenta de lângă Padova, m'am dus în mijlocul celei dintâi unități române, formate în zona de războiu de câtră ofițerii trimiși de mine în acest scop.

„La Roumanie“ din 22 August publică următoarea Dare de seamă asupra serbării:

Une légion roumaine sur le front italien

Nous venons de recevoir le compte rendu de la fête organisée en Italie pour la remise du drapeau tricolore aux premiers Roumains de Transylvanie et de Bucovine, qui se sont enrôlés pour combattre

O legiune română pe frontul italian

Primum Darea de seamă asupra serbării, organizate în Italia pentru predarea drapelului tricolor celor dintâi Români din Transilvania și Bucovina, cari s'au înrolat pentru a se lupta contra dușmanilor lor se-

1) Vezi cauza pag 24.

leurs ennemis séculaires. Cette fête a eu lieu sous le patronage de M. le général Diaz, commandant en chef des armées italiennes.

Le commandement suprême a eu l'amabilité de me permettre, ainsi qu'à plusieurs Roumains, d'assister le 28 Juillet, dans la zone de guerre, à une fête grandiose que je n'oublierai jamais.

A peine étions-nous arrivés à l'endroit, où la cérémonie devait se dérouler, que nous vîmes flotter quatre grands tricolores roumains sous le beau ciel d'Italie. Et, entre eux, se trouvait encadrée, une compagnie de Transylvains et Bucoviniens. Ils étaient vêtus en Alpains et portaient, comme signe distinctif, les couleurs bleu, jaune, rouge.

Nous sommes reçus par un group d'officiers qui nous souhaitent la bien-venue. La cérémonie commence et nous nous sentons émus au moment où deux officiers roumains s'avancent d'un pas ferme et vont recevoir des mains d'une dame italienne le drapeau qu'elle déploie dans toute sa splendeur. C'est un simple drapeau de soie, mais il semble être si beau! Plus beau que tous les tricolores que j'ai déjà vus! Les officiers le reçoivent avec fierté, pendant que les soldats chantent *Deșteaptă-te Române* (*Réveille-toi, Roumain*). Les larmes nous montent aux yeux, le silence regne, absolu, et tous, nous pensons à notre chère Patrie.

Quelques minutes après paraissent treize soldats, portant nos costumes nationaux; ils exécutent la danse roumaine qui rappelle le rapt des Sabines; elle est admirée de tous.

Quand la fête eut pris fin, nous allâmes au milieu des soldats qui ne pouvaient cacher leur joie de causer avec des compatriotes. Tous sont gais, et tous attendent avec impatience le moment d'aller combattre les Hongrois. Il y a là des jeunes de 18 ans, il y a des soldats âgés de 48 ans; leurs familles sont en Autriche-Hongrie, exposées aux coups des barbares, et malgré cela ils sont pleins d'enthousiasme et ne demandent qu'à lutter pour devenir libres et s'unir à la Mère-Patrie. Le soir, on distribuait des prix aux Roumains qui s'étaient le mieux distingués.

Avant de les quitter, M. Siméon Mandresco, président de la Société des Roumains de Transylvanie et de Bucovine, professeur à l'Université de Bucarest, leur adressa quelques paroles chaleureuses: „Frères”, leur dit-il „vous devez lutter contre les Austro-Hongrois, dont nous subissons l'oppression depuis des siècles”. Plus loin, il ajouta: „Disons à la Roumanie, que si elle est aujourd'hui garrottée, nous allons lutter et la délivrer”.

Tous les Transylvains et Bucoviniens répondirent par le cri de: „Vive la Grande Roumanie”, et nous partîmes heureux d'avoir passé un moment parmi nos frères, d'avoir senti aussi que les coeurs de tous les Roumains battent, plus que jamais, à l'unisson.

N. L.

Au fost dări de seamă în multe ziare italiene.*

culari. Această serbare a avut loc sub patronajul d-lui General Diaz, comandantul suprem al armatelor italiene.

Comandamentul Suprem a avut amabilitatea să-mi permită mie și mai multor Români, să asistăm în ziua de 28 Iulie, în zona de războiu, la o grandioasă serbare, pe care n'am să o uit niciodată.

Abea sosiți la locul, unde trebuia să se desfășoare ceremonia, văzurăm fluturând patru mari stindarde, tricolore române, sub frumosul cer al Italiei. Și printre ele era încadrată o companie de Transilvăneni și Bucovineni. Erau în uniformă de Alpini și purtau, ca semn distinctiv, culorile albastru, galben, roșu.

Am fost primiți de un grup de ofițeri, cari ne salută de bun-sosir. Ceremonia începu și mare ni-a fost emoția, când doi ofițeri români înaintează cu pași siguri și primesc din mâna unei doamne italiene drapelul, pe care d-sa îl desfășoară în toată splendoarea sa. E un steag simplu de mătăasă, dar pare așa de frumos! Mai frumos de cât toate tricolorurile, pe cari le-am văzut vre-odată! Ofițerii îl primesc cu mândrie, în timp ce ostașii cântă *Deșteaptă-te Române*. Lăcrămile ne împlu ochii, domnește o absolută tăcere și noi toți ne gândim la scumpa noastră Patrie.

Câteva minute'n urmă, apar treisprezece ostași, în costumele noastre naționale; ei execută jocul românesc, care amintește răpirea Sabinelor; toți îl admiră.

După terminarea sărbării, ne-am dus în mijlocul soldaților, cari nu-și puteau ascunde bucuria de a sta de vorbă cu compatrioți. Toți sunt veseli și toți așteaptă cu nerăbdare momentul să meargă să lupte contra Ungurilor. Sunt tineri de 18 ani, sunt ostași bătrâni de 48 de ani; familiile lor sunt în Austro-Ungaria, expuse la barbarii, și cu toate acestea ei sunt plini de entuziasm și nu cer de cât să li se dea voie să lupte pentru a deveni liberi și să se unească cu Patria-Mamă. Seara, s'au distribuit premii Românilor cari s'au distinși.

Înainte de a-i părăsi, d-l Simion Mândrescu, președintele Societății Românilor din Transilvania și Bucovina, profesor la Universitatea din București, li-a adresat câteva cuvinte pline de căldură: „Fraților, le zice el, trebuie să luptați contra Austro-Ungariei a cărei jug îl suportăm de secole”. Adușe apoi mai târziu: „Să spunem României, că dacă astăzi ea e încâtușată, noi ne ducem să luptăm și o vom libera”.

Toți Transilvănenii și Bucovinenii răspunseră prin strigăte de „Trăiască România Mare”, și noi plecărăm fericiți că am putut petrece un moment printre frații noștri și am văzut, că inimile tuturor Românilor simt, mai mult de cât oricând, la fel.

N. L.

Primirea Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina de către d-l Orlando

La 9 Iulie „Comitetul de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina“ a fost primit în audiență solemnă de către d-l Orlando, Președintele Consiliului de Miniștri, după ce mai înainte fusese primit de d-l R. Gallenga, Subsecretar de stat pentru propaganda externă. A doua zi presa italiană a publicat următorul comunicat al Prezenței Consiliului, reprodus în rezumat de toată presa mondială :

Ieri il signor Mandrescu, presidente del Comitato dei Romeni irredenti, costituitosi in Italia, presentò al Presidente del Consiglio, on. Orlando, i componenti del Comitato stesso e gli rivolse il seguente indirizzo :

Eccellenza,

Il secondo paragrafo dell'atto di costituzione dal Comitato dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina suona : „La sede del Comitato sarà Roma, centro donde sono partiti i legionari romani per porre nei Carpazi ed alle bocche del Danubio la sentinella della coltura e della civiltà latina in mezzo alla barbarie e contro di questa, e donde si conviene che partano oggi i legionari romeni per liberare i loro fratelli oppressi“.

Sono parole di alto significato.

I Romeni non dimenticheranno mai la loro origine e nulla al mondo potrà sciogliere i legami, che esistono tra il popolo nostro ed il popolo italiano, legami basati sulla stessa origine, sullo stesso sangue, sulla stessa lingua e consacrati pure per quasi le stesse sofferenze, come giusto dichiarava V. E. in un telegramma-risposta agli ufficiali romeni, che offrivano i loro servizi all'esercito italiano.

Da qui siamo partiti ed ivi volgiamo gli sguardi nostri ogni volta, che dei giorni gravi pesano sulla nostra sorte.

Per la nostra fortuna abbiamo sempre trovato nel popolo e nel governo italiano un cuore aperto, abbiamo trovato fratelli che hanno compreso l'appello dei loro fratelli, isolati geograficamente della grande famiglia latina.

V. E., quale rappresentante del governo e del popolo italiano, ha compreso la situazione difficile, creata ai Romeni d'ovunque per la pace inumana imposta alla Romania; ha compreso il nostro desiderio, cioè di coloro che abbiamo avuto la fortuna di trovarci, sia profughi, sia disertori o prigionieri di guerra sul sacro suolo d'Italia, di continuare la lotta, che la Romania è stata costretta ad abbandonare; ha compreso la nostra decisione di agire con la parola e di combattere con la spada contro i nemici della giustizia e della libertà del mondo.

V. E. ha dato pure ordini in conseguenza:

Ha consentito, che un numero di intellettuali romeni di Transilvania, Banato e Bucovina istituiscano un Comitato di azione, che sia il portavoce dei Romeni del l'Austria-Ungheria e che ho l'onore di presentare oggi a V. E. Questo Comitato, sotto la direzione del governo italiano, farà con successo, ne siamo sicuri, il suo dovere.

Nello stesso tempo V. E. ha approvato la formazione della legione romena, che al fianco del glorioso esercito italiano e dei gloriosi eserciti del-

Ieri d-l Mândrescu, președintele Comitetului Românilor irredenti, constituit în Italia, prezintă Președintelui de Consiliu, d-l Orlando, pe membrii Comitetului și-i adresă următoarele cuvinte :

Excelență,

La paragraful 2 al actului de constituire al Comitetului Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina se spune: „Sediul Comitetului va fi Roma, centru de unde au plecat legionarii romani, ca să pună în Carpați și la gurile Dunărei sentinela culturii și a civilizațiunii latine în mijlocul și contra barbariei și de unde se cuvine să plece azi legionarii români, pentru a-și libera pe frații lor subjugati“.

Sunt cuvinte cu un înalt înțeles.

Românii nu-și vor uita niciodată originea lor și, nimic în lume nu va fi în stare să rupă legăturile ce există între poporul nostru și cel italian, legături bazate pe aceeași origine, pe același sânge, pe aceeași limbă și consacrate și prin aproape aceleași suferințe, după cum nimerit s'a exprimat Ex. V. într'o telegramă-răspuns ofițerilor români cari își ofereau serviciile lor armatei italiene.

De aci am plecat și aci ne întorcem privirile noastre, de câte-ori zile grele apasă peste destinul nostru.

Spre norocul nostru am găsit în poporul și guvernul italian totdeauna inimi deschise, am găsit frați, cari au înțeles apelul fraților lor, izolați geograficește de marea familie latină.

Ex. V., reprezentant al guvernului și poporului italian, ați înțeles situația grea, creată Românilor de pretutindeni prin pacea inumană impusă României; ați înțeles dorința noastră, a celor ce am avut norocul să ne găsim fie ca refugiați, fie ca dezertori sau prizonieri de războiu pe pământul sacru al Italiei, de a continua lupta, pe care România a fost nevoită să o părăsească; ați înțeles hotărârea noastră de a lupta cu cuvântul și cu spada contra dușmanilor dreptății și libertății în lume.

Ex. V., ați dat și ordine în consecință :

Ați aprobat, ca un număr de intelectuali români din Transilvania, Banat și Bucovina să formeze un Comitet de acțiune, care să fie purtătorul cuvântului Românilor din Austro-Ungaria și pe care am onoare a-l prezenta astăzi Ex. V. Acest comitet, subț înțeleapta conducere a guvernului italian, suntem siguri, își va face cu succes datoria.

În același timp Ex. V., ați aprobat formațiunea legiunii române, care alături de glorioasa armată italiană și alături de glorioasele armate ale înțele-

l'Intesa combatta contro il nostro nemico comune per la liberazione dei nostri fratelli e delle altre nazionalità oppresse.

Ci ha dato con questi fatti l'occasione di provare al mondo, che se la Romania ufficiale ha firmato la pace, i Romeni non l'hanno firmata, e che se la Romania è stata messa fuori di combattimento, i Romeni si trovano ancora sotto la bandiera romena e sotto le bandiere delle potenze alleate, combattendo per la vittoria della giustizia e della libertà. V. E. ci ha dato l'occasione di provare al mondo, che siamo fratelli degni degli eroi della Marna e della Piave. L'hanno provato i nostri eroi di Marasesti, lo proveremo anche noi!

Si compiaccia permettermi d'esprimere i miei più profondi ringraziamenti a V. E., al governo ed al popolo italiano per l'affetto e per l'aiuto, che hanno dato e continuano a dare in questi giorni gravi, ad un popolo che con cuore palpitante aspetta la liberazione del giogo tedesco-magiario-bolgaro-turco.

Ci permetta di considerare l'Italia la nostra patria, finché con la vittoria dell'Intesa riconquisteremo le nostre terre e libereremo tutti i loro figli, ricostituendo nei Carpazi e dalle bocche del Danubio la Dacia Traiana, la Romania di tutti i Romeni.

Evviva V. E., Evviva il Governo ed il popolo italiano!

L'on Orlando, vivamente ringrazio il Comitato dei fervidi sentimenti espressi ed assicurati che Governo e popolo italiano nutrono le simpatie più vive per il nobile popolo romeno, che ha dato così mirabili prove di valore e di eroismo, e che l'avversità del destino ha voluto così duramente provare. Egli riconfermò la risoluta decisione del Governo italiano di perseverare in questa sua politica a favore delle nazionalità oppresse, alla quale ben può dirsi che l'Italia abbia un titolo particolare, per la sua storia, per le sue tradizioni, per la sua stessa esperienza di lunghi ed indicibili dolori.

È poi naturale — aggiunse il Presidente del Consiglio — che questi sentimenti assumano una intensità anche maggiore, una espressione anche più intima e cordiale verso i Romeni, i fratelli nostri di stirpe, che così fieramente hanno difeso, attraverso i secoli e contro ad ogni barbarie, il loro spirito di romanità, con tenacia tanto più grande e con sacrificio tanto più devoto, quanto più esso era minacciato.

Non è certo un puro caso, che il nome di Roma sia sopravvissuto, per l'appunto, in Romania a denominare tutto quanto un popolo.

Il Presidente del Consiglio esortò, perché in questo momento grave di eventi e decisivo per le sorti dei popoli, siano messe da parte tutte le questioni di tendenze o di principio, si compongano, o quanto meno, si sopiscano, i disensi e le differenze: l'azione, unicamente l'azione per la grande causa comune, deve richiamare a sé, esigere per sé tutti i pensieri, tutte le volontà e tutte le energie.

Egli concluse manifestando la sua fede nella vittoria comune, questa fede che in lui non è mai vacillata, neppure nei giorni più oscuri; e ricambiò il grido di „Viva l'Italia“ col grido di „Viva la Romania“, acclamando i due popoli nel materno nome di Roma.

In seguito l'on Orlando s'intrattenne affabilmente con tutti i componenti il Comitato!

gerei să lupte în contra dușmanului nostru comun pentru liberarea fraților noștri și a celorlalte naționalități oprite.

Ne-ați dat prin acest fapt ocazia să dovedim lumii că, dacă România oficială a semnat pacea, Românii n'au semnat-o, și că dacă România a fost scoasă din luptă, Românii se găsesc încă sub stindardul român și sub stindardele Puterilor Aliate, luptând pentru biruința dreptății și a libertății. Ex. V. ni-ați dat ocazia să dovedim lumii, că suntem vrednici frați ai eroilor de la Marna și Piave. Au dovedit acest lucru eroii de la Mărășești, îl vom dovedi și noi!

Dați-mi voie să exprim cele mai profunde mulțumiri Ex., V., guvernului și poporului italian pentru dragostea și sprijinul ce ați dat și continuați a da în aceste zile grele unui popor care cu palpitație așteaptă liberarea de sub jugul germano-magiario-bolgaro-turc.

Dați-ne voie să considerăm Italia ca patria noastră, până când prin biruința Înțelegerii ne vom recuceri Patria noastră și vom libera pe toți fiii ei, reîntemeind în Carpați și la gurile Dunărei Dacia Traiană, România tuturor Românilor.

Să trăiți Ex.! Trăiască Guvernul și poporul italian!

Ex. Sa Orlando mulțumi călduros Comitetului pentru sentimentele afectuoase exprimate eși-l asigură, că Guvernul și poporul italian nutrește simpatii foarte vii față de nobilul popor român, care a dat așa de minunate probe de valoare și eroism, și pe care un nemilos destin l'a pus la încercări așa de grele. Ex. Sa reconfirmă deciziunea nestrămutată a Guvernului italian de a continua politica în favoarea naționalităților oprite, la care se poate spune cu drept cuvânt, Italia are un titlu deosebit prin istoria sa, prin tradițiile sale, prin propria-i experiență de lungi și nespuse dureri.

Ș'apoi e natural — adăuse Președintele Consiliului — ca aceste sentimente să iea o intensitate și mai mare, o expresiune și mai intimă și cordială față de Români, frații noștri buni, cari cu atâta mândrie au apărut, în decurs de secole și în contra tuturor barbariilor, spiritul lor de Romani, cu o tenacitate cu atât mai mare și cu sacrificii cu atât mai devotate, cu cât mai amenințat era.

De sigur nu e o simplă întâmplare, că numele Romei a supraviețuit în România pentru a da numele său unui întreg popor.

Președintele Consiliului consilia Comitetul să facă, ca în aceste momente grave în evenimente și decizive pentru soarta popoarelor, să fie înlăturate toate chestiunile de tendență sau de principiu, să fie aplanate sau cel puțin înăbușite disensiunile și neînțelegerile: acțiune, singura acțiune pentru marea cauză comună, trebuie să reclame, trebuie să exige toate gândirile, voințele și toate energiile.

Ex. Sa încheie, manifestându-și încrederea în biruința comună, acea încredere care în sufletul său nu s'a clătinat niciodată, nici chiar în zilele cele mai întunecate, și răspunsă la strigătul de „Trăiască Italia“ cu strigătul de „Trăiască România“, acclamând cele două popoare în numele matern al Romei.

In urmă Ex. Sa. Orlando se întreține afabil cu toți membrii Comitetului.

In aceeaș zi d-l Orlando trimite d-lui deputat Maury, membru în Comitetul Italian Pro Romeni, care ceruse în numele meu audiența, următoarea telegramă :

Memore della tua amichevole e premurosa solidarietà, mi è grato comunicarti di avere oggi ricevuto il Comitato Romeno, presieduto dal signor Mandrescu e che convegno fu improntato alla più fervida simpatia reciproca.

Saluti cordiali

Orlando

Aducându-mi aminte de solidaritatea ta amicală și prevenitoare, îmi face plăcere să-ți comunic, că am primit astăzi Comitetul român, prezidat de d-l Mândrescu, și că întvederea a fost caracterizată de cea mai caldă simpatie reciprocă.

Cordiale salutări

Orlando

Ziarele streine au primit dela corespondenții lor diferite telegrame relativ la recepția noastră. Așa „Le Temps“ din 12 August publică următoarea telegramă :

Italie. Sympathies à la Roumanie.

Les journaux apprennent, que M. Mandrescu, président du comité des Roumains irrédimés, constitué en Italie, a été reçu par M. Orlando auquel il a présenté les membres du comité:

M. Mandrescu a prononcé un discours, exprimant les aspirations de la nation roumaine et ses sympathies pour l'Italie.

M. Orlando a remercié et a donné l'assurance que le gouvernement et le peuple italiens nourrissent les plus vives sympathies pour le noble peuple roumain. Le président du conseil a confirmé la décision inébranlable de l'Italie de continuer la politique en faveur des nationalités opprimées et il a conclu en affirmant sa foi dans la victoire, qu'il a gardée toujours, même dans les moments les plus sombres.

Cu deosebirea chestiunea organizării de legiuni române din prizonierii de războiu iredenți a fost relevată de cele mai multe ziare streine.

O deosebită impresie a făcut recepția noastră asupra Coloniei Române din Paris, după cum de altfel cred că ar fi făcut și în România, dacă n'ar fi fost izolată de marii săi prieteni și aliați.

„La Roumanie“ din 22 August publică următorul articol de fond :

Italie - Roumanie

Que le discours de S. E. le Président du Conseil de Rome, à la réception du Comité d'action roumain d'Italie, fut donc doux à nos coeurs de Roumains!

Combien fut puissant l'encouragement qui inonda l'âme roumaine, en constatant qu'un travail persévérant, pour une cause grandiose, produit, tôt ou tard, ses fruits bienfaisants, s'il rencontre l'esprit supérieur qui sait pénétrer le secret de l'avenir!

C'est l'expression des sentiments unanimes des Roumains que ces paroles bien senties de notre collègue Mandrescu, transmises par la *Tribuna* de Rome du 12 août: „Rien dans le monde ne pourra briser les liens qui existent entre le peuple italien et notre peuple; liens formés par la communauté d'origine, de sang et de langue, liens consacrés encore presque par les mêmes souffrances.

Comment ne vibreraient-elles pas de toutes leurs

Italia. Simpatii pentru România

Jurnalele află, că d-l Mândrescu, președintele Comitetului Românilor iredenți, constituit în Italia, a fost primit de către d-l Orlando, căruia d-sa i-a prezentat pe membrii Comitetului.

D-l Mândrescu a pronunțat un discurs, exprimând aspirațiile națiunii române și simpatiile sale pentru Italia.

D-l Orlando a mulțumit și i-a asigurat, că guvernul și poporul italian nutresc cele mai vii simpatii pentru nobilul popor român. Președintele Consiliului a confirmat hotărârea nesdruncinabilă a Italiei de a continua politica în favoarea naționalităților oprimate și a încheiat afirmându-și încrederea sa în victorie pe care nu ș-a pierdut-o niciodată, nici chiar în momentele cele mai grele.

Ce dulce a fost pentru inimile noastre de Români discursul Ex. S. Președintele Consiliului de Roma, cu ocazia primirii Comitetului de acțiune român din Italia.

Cât de puternică a fost încurajarea, care inundă sufletul român, constatând, că o muncă perseverentă pentru o cauză grandioasă produce mai curând sau mai târziu roadele sale binefăcătoare, dacă ea întâlnește spiritul superior, care știe să pătrundă secretul viitorului!

Sânt expresiunea sentimentelor unanime ale Românilor cuvintele simțite ale colegului nostru Mândrescu, transmise de către ziarul *Tribuna* din Roma dela 12 August: „Nimic pe lume nu va putea sfărâma legăturile, cari există între poporul italian și poporul nostru, legături bazate pe aceeaș origine, pe același sânge și pe aceeaș limbă, legături consacrate și prin aproape aceleași suferințe“.

Cum s'ar putea să nu vibreze cu toată puterea

forces, les fibres de nos coeurs, quand nous entendons que, bientôt, le tricolore roumain flottera de nouveau sur les champs de bataille du droit contre la barbarie, de la liberté contre l'esclavage, punissant la trahison et le mensonge qui ont agenouillé le peuple roumain.

Comment ne s'enivrerait-on pas de bonheur quand, au lieu des crimes commis contre nos frères, au lieu de la honte imposée à notre pays, on verra la libération des nôtres, l'union sacrée de tous les fils de notre patrie?

Aujourd'hui, quand l'amour de la malheureuse patrie échauffe les coeurs même les plus froids; quand, dans les âmes des proscrits volontaires, même les mieux accueillis sur les terres de l'exil, germe, petit à petit, le mal du pays; quand sur l'aile des grands oiseaux alliés, les premiers murmures de la victoire bondissent à travers l'espace, les paroles de M. Orlando ont une repercussion si vibrante qu'un doute s'élève: que doit-on admirer le plus, de la beauté de l'exposé ou de la profondeur de la pensée?

Que le noble citoyen d'Italie, à l'intelligence brillante, aux vues larges, à la conception géniale, soit sûr que les Roumains de partout se sentent fiers de l'assurance donnée au nom du gouvernement et du peuple italien „des sympathies les plus vives qu'ils nourrissent pour le noble peuple roumain, qui a donné tant de preuves admirables de valeur et d'héroïsme, et que l'adversité du destin a voulu soumettre à des épreuves si dures“.

Que le grand maître de la parole, qui inaugure la nouvelle politique extérieure de l'Italie, soit sûr que le roumanisme tout entier se sent transporté par l'affirmation que le gouvernement persévère dans cette politique favorable aux nationalités opprimées, et que ces „sentiments prennent un développement encore plus grand, une expression encore plus intime et plus cordiale pour les Roumains, nos frères par l'origine, qui, fièrement, à travers les siècles et contre tous les barbares, ont défendu leur esprit roumain avec une ténacité d'autant plus grande, avec un esprit de sacrifice d'autant plus dévoué, qu'ils étaient plus dangereusement menacés“.

Que le digne et éminent disciple de Mazzini, plus heureux que son maître, soit sûr que, comme il l'a dit, ce n'est pas le hasard qui a fait que le nom de Rome ait survécu sur les versants des Carpathes et que, sciemment, le peuple ait pris le nom de „Romania“, que „dans ce moment grave en événements et décisif pour l'histoire des peuples“, les Roumains de partout pratiqueront l'enseignement profond qui émane de son discours si éloquent prononcé devant le Comité d'action roumain d'Italie. Aucune divergence de principes, aucune discussion personnelle n'empêcheront l'unification de toutes les volontés, l'union de toutes les énergies, la concentration de toutes les pensées.

C'est, croyons-nous, la seule et la plus méritoire réponse que le peuple roumain puisse faire, en véritable hommage, à l'homme supérieur qui pénètre le mystère de l'avenir.

La Colonie roumaine de Paris prouvera, qu'elle l'a compris.

fibrelor inimelor noastre, când aflăm, că nu peste mult timp, tricolorul român va, fâlfâi din nou pe câmpurile de luptă ale dreptății contra barbariei, ale libertății contra sclăviei; pedepsind trădarea și minciuna cari au ingenunchiat poporul român.

Cum să nu fim transportați de fericire, când în locul crimelor comise contra fraților noștri, în locul rușinei impuse țării noastre, vom vedea liberarea alor noștri, sfânta unire a tuturor fiilor patriei noastre?

Astăzi, când dragostea de nefericita noastră patrie încălzește și inimile cele mai reci; când, în sufletele celor ce s'au expatriat de bună voie, chiar și în a celor mai bine primiți pe pământul exiliului lor, încolțește, puțin câte puțin, dorul de țară; când pe aripa marilor păsări aliate, străbat spațiul primele murmure de biruință, cuvintele d-lui Orlando au o repercusiune așa de vibrantă, că o îndoială se naște: ce să admiri mai mult, frumusețea expunerii sau adâncimea gândirii?

Să fie sigur nobilul cetățean al Italiei, cu inteligență strălucitoare, cu vederi largi, cu concepție genială, că Românii de pretutindeni se simt mândri de asigurarea dată în numele guvernului și poporului italian „despre simpatiile cele mai vii pe care le nutrește pentru nobilul popor român, care a dat atâtea probe admirabile de valoare și eroismul său și pe care un nemilos destin l'a pus la încercări așa de grele“.

Să fie sigur marele maestru al cuvântului, care a inaugurat noua politică externă a Italiei, că românismul întreg se simte transportat în urma afirmațiunii, că guvernul stăruie în politica favorabilă naționalităților oprimate, și că „aceste sentimente iau o intensitate și mai mare, o expresie și mai intimă și mai cordială pentru Români, frații noștri buni, cari cu mândrie au apărât în decurs de secole și în contra tuturor barbariilor, spiritul de romani, cu o tenacitate cu atât mai mare, cu un spirit de sacrificiu cu atât mai devotat, cu cât mai amenințați erau“.

Să fie sigur vrednicul și eminentul discipol al lui Mazzini, mai norocos de cât maestrul său, că după cum ni-a spus, nu o simplă întâmplare a făcut, ca numele Romei să fi supraviețuit pe plaiurile Carpaților și ca poporul, conștient să adopte numele de „Români“, că „în aceste momente grave în evenimente și decizive pentru istoria popoarelor“, Românii de pretutindeni vor profita de învățătura adâncă ce emană din discursul său atât de elegant, pronunțat înaintea Comitetului de acțiune român din Italia. Nici o divergență de principii, nici o discuție de principii nu vor împiedeca unificarea tuturor voințelor, unirea tuturor energiilor, concentrarea tuturor gândirilor.

Credem, că e singurul și cel mai meritat răspuns pe care poporul român îl poate da, ca un adevărat omagiu, omului superior, care străbate misterele viitorului.

Colonia română din Paris va dovedi, că l'a înțeles.

Pentru Legiunea română

Cu data de 13 August „Il Giornale d'Italia” publică următoarea convorbire, ce am avut-o cu unul din redactorii sei :

Un colloquio col prof. Mandrescu

Ieri, il Presidente del Consiglio, l'on. Orlando, ha ricevuto il prof. Mandrescu, dell'Università di Bucarest e presidente del Comitato dei Romeni irredenti, cioè della Transilvania, del Banato e della Bucovina, il quale gli ha presentato i componenti del Comitato stesso. Il prof. Mandrescu rivolse un indirizzo al capo del Governo, il quale nel suo eloquente discorso di risposta dichiarò, tra l'altro, che nei rapporti tra Italia e Romania „*nulla ci divide, tutto ci unisce*”.

Abbiamo chiesto al prof. Mandrescu, il quale si è posto al capo del lavoro di organizzazione e di propaganda degli elementi irredenti romeni, taluni schiarimenti intorno la sua opera, le sue direttive e le sue speranze. Il movimento degli irredenti romeni è — bisogna dichiararlo subito — importantissimo, principalmente per ciò che esso viene, così com'è stato impostato dal prof. Mandrescu, ad inserirsi politicamente nel grandioso movimento delle nazionalità oppresse dall'Austria. Al Congresso delle nazionalità oppresse, che si tenne nell'Aprile scorso al Campidoglio, era rappresentata semplicemente la Romania. Ora la Romania era un paese che aveva firmato la pace, e i suoi rappresentanti non potevano al Congresso che tenere, come di fatti avvenne un atteggiamento di protesta.

Con la costituzione del Comitato dei romeni irredenti di Transilvania, del Banato e della Bucovina, i romeni irredenti prendono la loro precisa posizione politica nel movimento delle nazionalità oppresse dall'Austria e saranno legittimamente rappresentati al Congresso delle nazionalità che sarà presto tenuto a Parigi.

„Tre sono gli scopi immediati a cui il Comitato lavora — ci ha detto il professore Mandrescu.

Anzitutto la formazione della legione romana. Non mi è possibile dire cifre, ma posso dire che presto la legione romana al fronte italiano sarà un fatto compiuto. Gli effetti politici e militari saranno evidenti: L'Austria aveva nel suo esercito 700 mila romeni, il cui numero è molto diminuito per le perdite e soprattutto per le defezioni. Ma ciò non toglie che l'Austria tenga tuttora in quadrati nel suo ferreo organismo soldati romeni su cui la presenza di fratelli al fronte italiano non potrà non essere senza influenza.

Un altro scopo è quello della propaganda da svolgersi da elementi romeni, sulla direzione che darà il Governo d'Italia.

Un terzo scopo è quello di coltivare e di sviluppare le relazioni italo-romene per l'avvenire.

Fin qui ci siamo conosciuti poco. Conoscevamo ed amavamo soprattutto la Francia perchè ne conoscevamo la lingua. Ma le relazioni con l'Italia, imposteci dalla guerra, dovranno necessariamente seguirne ed aprofondirsi dopo la pace. Un giornale italo-romeno vedrà forse quanto prima la luce. Intanto Roma è la sede centrale del Comitato e del nostro movimento,

O convorbire cu profesorul Mândrescu

Preşedintele Consiliului, Ex. Sa Orlando, a primit ieri pe profesorul Mândrescu dela Universitatea din Bucureşti şi preşedintele Comitetului Românilor irredenti, adică din Transilvania, Banat şi Bucovina, care i-a prezentat pe membrii aceluşi comitet. Profesorul Mândrescu se adresa cu o cuvântare Şefului Guvernului, care în elocventul său discurs-respond, declară între altele, că în raporturile între Italia şi România „*nimic nu ne desparte, totul ne uneşte*”.

Am cerut profesorului Mândrescu, care stă în fruntea lucrării de organizare şi de propagandă printre elementele iredeente române, unele desluşiri cu privire la opera sa, scopul ce urmăreşte şi speranţele sale. Mişcarea Românilor irredenti — e nevoie să o declar dela început — e foarte importantă prin faptul că ea, astfel cum a fost condusă de profesorul Mândrescu, se alătură politiceşte la mişcarea naţionalităţilor oprimate din Austria. La Congresul naţionalităţilor oprimate care s'a ţinut în Aprilie trecut în Capitoliu, era reprezentată numai România. România era o ţară care iscălise pacea şi reprezentanţii sei nu puteau să aibă în Congres de cât o atitudine de protestare, după cum s'a şi întâmplat în realitate

În urma constituirii Comitetului Românilor irredenti din Transilvania, Banat şi Bucovina, România irredenti îşi ocupă poziţia lor precisă politică în mişcarea naţionalităţilor oprimate din Austria, şi vor fi reprezentaţi în mod legitim la Congresul naţionalităţilor, care va avea loc în curând la Paris.

Trei sunt scopurile imediate în vederea cărora lucrează Comitetul — mi-a spus profesorul Mândrescu.

În primul loc formarea legiunei române. Nu mi-e posibil să precizez cu cifre, dar pot spune, că în curând legiunea română pe frontul italian va fi un fapt împlinit. Efectele politice şi militare vor fi evidente. Austria avea în armata sa 700 mii Români, care număr a scăzut mult prin pierderi şi cu deosebire prin dezertări. Dar acest lucru nu împiedecă, ca Austria să ţină în momentul de faţă încadraţi în organismul său de fier soldaţi români, asupra cărora prezenţa fraţilor pe frontul italian nu va putea rămâne fără influenţă.

Un alt scop e de a se face propagandă de către elemente române în direcţiunea dată de guvernul italian.

Al treilea scop e cultivarea şi dezvoltarea relaţiunilor italo-române în viitor.

Până acuma ne-am cunoscut puţin. Cunoaştem şi iubim cu deosebire Franţa, fiindcă îi cunoaştem limba. Însă relaţiunile cu Italia, pe care ni le-a impus războiul, vor trebui cu necesitate să se continue şi să se aprofundeze după încheierea păcii. Un jurnal italo-român poate va apare cât mai curând. În aşteptare, Roma e sediul central al Comitetului şi al mişcării noastre.

Il nostro movimento s'irradierà da Roma a Parigi, a Londra e negli Stati Uniti. Ciò per ovvie ragioni politiche ed ideali. E in Italia — dopo la Russia, — che noi avevamo il maggior numero di irredenti romeni che ora stanno per essere utilizati. E con l'Italia che noi abbiamo interessi in comune, interessi che sono — da qualunque punto ci si guardi — non in collisione, ma in perfetta armonia. E dall'Italia, infine, che noi sentiamo di discendere idealmente, e questi vincoli ideali sentiamo specialmente ora nella sciagura.

Noi operiamo nello stteso piano su cui operano gli czechi e gli jugo-slavi, ma una cosa importa porre in rilievo: che siamo d'accordo con tutti gli uomini politici di Romania; su questo punto delicato e importante non posso dir di più.

Abbiamo lasciato il prof. Mandrescu in procinto di partire per la località ove gli irredenti romeni si preparano per raggiungerne il nostro fronte.

E vorba de o nouă vizită la Cittaducale în ziua de 12 August, unde m'am dus cu speranța, că voi găsi ofițerii români liberi, după afirmarea d-lui Orlando într'o recentă audiență.

Lucrurile însă nu se schimbaseră, cu toate că ordine noi se dăduseră.

Intors la 14 August la Roma, am adresat d-lui Orlando următoarea scrisoare:

Eccellenza

Excelență

Ritornando da Cittaducale, ove sono concentrati gli ufficiali romeni irredenti, mi permetto d'informare V. Ecc. che essi si trovano ancora nello stato di prigionieri di guerra, guardati da sentinelle colle baionette inastate.

Se in tal modo si rispettano gli ordini di V. Ecc. e di S. Ecc. Gener. Diaz, non mi auguro un lavoro facile e pronto coll'organizzazione della legione romana, tanto più non possiamo seguire il consiglio di V. Ecc. di agire e . . . . . agire.

Con i più distinti ossequi

S. Mandrescu

Intorcându-mă din Cittaducale, unde sunt concentrați ofițerii români irredenti, îmi permit de a Vă informa, că ei se găsesc încă în stare de prizonieri de războiu, păziți de sentinelle cu baionetele la pușcă.

Dacă astfel se respectă ordinele Ex. V. și ale Ex. Sale Generalul Diaz, nu prevăd pentru mine o muncă ușoară și grabnică în organizarea legiunei române, cu atât mai puțin vom putea urma sfatul Ex. V. de a subordona totul acțiunei . . . . . acțiunei.

Cu cea mai distinsă stimă

S. Mândrescu

Interviewul publicat de „Il Giornale d'Italia“ a fost telegrafiat în diferite rezumate presei mondiale.

„Le Petit Parisien“ din 14 August publică următoarea telegramă:

Une légion roumaine va combattre aux côtés des Alliés, (de notre correspondant particulier).

Rome, 12 août

Au cours d'une interview, donné au *Giornale d'Italia*, le professeur Mandrescu, président du Comité des Roumains irrédentes, a déclaré qu'une légion roumaine, recrutée parmi les prisonniers de guerre, originaires des provinces roumaines irrédentes, rejoindra incessamment le front italien.

O legiune română va lupta alături de Aliați. (dela corespondentul nostru particular).

Roma, 12 August

În decursul unui interview, dat ziarului *Giornale d'Italia*, profesorul Mândrescu, președintele Comitetului Românilor irredenti, a declarat, că o legiune română, recrutată dintre prizonierii de războiu originari din provinciile române irredente, va plecă, nu peste mult timp, pe frontul italian.

* * *

Lămuriri asupra raporturilor italo-române

Mișcarea italo-română luând proporții considerabile, s'a prezentat la mine un reprezentant al unei agenții telegrafice pentru a-mi cere lămuriri. L'am autorizat să expedieze următoarea telegramă:

M. Mândrescu, président du Comité d'action des Roumains de Transylvanie, Banat et Bucovine, nous a fait la déclaration suivante:

En choisissant Rome comme le centre de l'activité du comité, je n'entends pas faire une distinction sentimentale entre l'Italie, la France et les autres Puissances Alliées.

Les relations plus étroites, que le comité essayera d'établir entre la Roumanie et l'Italie, ne peuvent et ne doivent pas diminuer l'amour et la reconnaissance que les Roumains de partout ont spécialement pour la France. Le comité, interprète fidèle de la volonté du peuple roumaine et d'accord avec le peuple et le gouvernement italien, fera tout son possible, afin que les relations entre la Roumanie et l'Italie à l'avenir soient au moins les mêmes qu'ont été les relations entre la Roumanie et la France. Et je regrette qu'il n'y ait pas aussi à Londres et à Washington de semblables efforts. C'est justement en vue de cela que le comité central de Rome a projeté d'envoyer des délégués à Paris, Londres et Washington, et espère y réussir.

D-l Mândrescu, președintele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, mi-a făcut următoarea declarație:

Alegând Roma de centru al activității comitetului, nu înțeleg prin aceasta să fac o distincție sentimentală între Italia, Franța și celelalte Puteri Aliate.

Relațiunile mai strânse, ce comitetul va încerca să stabilească între România și Italia, nu pot și nu trebuie să micșoreze dragostea și recunoștința pe care Românii de pretutindeni o au în deosebi pentru Franța. Comitetul, interpret credincios al voinței poporului român și de acord și cu poporul și guvernul Italian, va face tot ce-i va sta în putință, pentru ca relațiunile între România și Italia pe viitor să fie cel puțin așa, cum au fost relațiunile între România și Franța. Și regret că nu există și la Londra și Washington astfel de străduinți. Tocmai din cauza acestui neajuns, Comitetul central din Roma s'a gândit să trimită delegați la Paris, Londra și Washington și sper să reușească.

* * *

Marea manifestație dela 25 August din Forul Traian

Lămuririle date au fost cu atât mai necesare, cu cât se începuse o vie propagandă prin presă în vederea unei manifestații în Forul Traian, pentru a sărbători faptul, că Românii iredenți au ales Roma ca centru al organizației și activității lor. Propunerea a făcut-o d-na Maria Rygier într'una din ședințele Comitetului italian Pro Romeni. S'a hotărât ziua de 18 August pentru manifestație. Cum înse la acea dată erau fixate mai multe serbări, între cari și sărbătorirea lui D'Anunzio, manifestația în onoarea Românilor iredenți a fost amânată pe ziua de 25 August. Și a fost bine așa, căci s'a putut lega de acea dată și intrarea României în războiu și serbarea nu putea de cât să câștige în importanță, după cum de fapt s'a și întâmplat. Timp de mai bine de două săptămâni jurnalele din Roma au publicat zilnic invitări și adeziuni la manifestația dela 25 August, organizată de d-na Maria Rygier, secretara comitetului Italian Pro-Romeni.

În imposibilitate de a le reproduce pe toate, — peste 600 — voi reproduce numai câteva, pentru a da o idee cât mai apropiată de ceea ce s'a petrecut în presă înainte de manifestație.

L'Idea Nazionale, 15 Agosto:

La manifestazione al Foro Traiano in onore dei Romeni iredenti:

Come già annunciammo, la manifestazione al Foro Traiano in onore del Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina è definitivamente fissata al 25 agosto, alle ore 18.

La cerimonia avrà carattere solenne e nazionale. Da ogni parte d'Italia giungeranno adesioni e rappresentanze. Fra quelle parvenute fin qui, sono particolarmente notevoli le adesioni dell'Associazione liberale popolare di Milano, dell'Associazione liberale Ferrarese, che delegherà a rappresentarla l'on. Pietro Sitta, deputato di Ferrara e membro del Comitato Torinese Pro-Romeni, del Fascio Parlamentare di difesa nazionale, per il quale parlerà al Foro Traiano l'on. Mazzolani, del Fascio Nazionale Femminile, dell'Associazione Alto Adige, della Direzione del Partito Repubblicano italiano, dell'Unione Gene-

L'Idea Nazionale, 15 August:

Manifestația din Forul Traian în onoarea Românilor iredenți

După cum am anunțat deja, manifestația din Forul Traian în onoarea Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina e fixată în mod definitiv pentru ziua de 25 August, orele 18.

Festivitatea va avea un caracter solemn și național. Din toate părțile Italiei vor sosi adeziuni și delegațiuni. Între cele sosite până acum, sunt cu deosebire însemnate adeziunile Asociațiunei liberale populare din Milano, a Asociațiunei liberale din Ferrara, care va delega ca reprezentant pe d-l Petru Sitta, deputat și membru al Comitetului Torinez Pro-Romeni, a Fascio-lui Parlamentar pentru apărarea națională, în numele căruia va vorbi în Forul Traian d-l deputat Mazzolani, a Fascio-lui Național Femenin, a Asociațiunei Adige de Sus, a direcțiunei Partidului Republican Italian, a Uniunei Generale a învățăto-

rale insegnanti Italiani, della Pro Dalmazia, della Trento-Trieste, dell'Associazione Politica Italiani irredenti, della Massoneria universale scozzese, del Grande Oriente della Massoneria italiana, dell'Associazione Nazionale fra Mutilati e Invalidi di guerra, del Comitato delle madri dei combattenti, della Direzione Centrale del Partito Radicale, del Fascio Romano di Difesa Nazionale, dell'Unione dalle Associazioni Liberali di Roma e provincia e dell'Associazione Popolare Costituzionale di Roma.

Il Comune di Roma interverrà in forma ufficiale col proprio vessilo e con una larga rappresentanza del Consiglio Comunale ed il Sindaco principe Prospero Colonna pronuncierà un discorso, per portare ai Romeni irredenti il saluto di Roma. Tutti i Comuni del Lazio sono stati invitati a partecipare alla manifestazione coi propri vessili e rappresentanze.

Le autorità governative ed il Municipio hanno disposto, che il 25 agosto tutti gli edifici pubblici siano imbandierati e le vetture tramviarie pavesate per festeggiare la „Giornata Romena“. Il Comitato Italiano Pro-Romeni, promotore della manifestazione, rivolge calda preghiera alla cittadinanza, perchè voglia imbandierare le proprie case.

Oltre al Sindaco principe Colonna ed all'on. Mazzolani, delegato del Fascio Parlamentare, parleranno l'on. Orazio Raimondo e Maria Rygier e ringrazieră la cittadinanza romana il prof. Simeone Mandrescu, l'illustre Presidente del Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina.

Il Giornale d'Italia, 17 Agosto:

I due irredentismi latini

Una lettera dell'on. Pitacco

Il movimento irredentista romeno ha stretti rapporti coll'irredentismo italiano. Anzitutto, per la comunanza della razza, che già nel passato diede luogo ad importanti episodi di solidarietà e di collaborazione fra deputati italiani e romeni alla Camera di Vienna. Inoltre, gruppi romeni, abbastanza numerosi, vivono nelle nostre provincie adriatiche irredente, dove possono rappresentare per l'elemento italiano un prezioso aiuto contro le infiltrazioni slave e contribuire efficacemente a conservare a quelle terre il loro carattere latino ed all'Italia il diritto storico, etnico e culturale al loro possesso.

Queste considerazioni rendono particolarmente significativa l'adesione dell'Associazione politica fra gli italiani irredenti alla solenne manifestazione del 25 corr. al Foro Traiano in onore del Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina. Tale adesione è stata espressa colla seguente nobile lettera dell'on. Pitacco:

Onorevole Presidenza del Comitato Italiano Pro-Romeni,

Ringraziamo vivamente codesta onorevole Presidenza dell'invito cortese rivoltoci per la manifestazione organizzata a favore del popolo romeno.

Accogliamo l'invito ben volentieri e siamo riconoscenti al loro Comitato per il sentimento di vera fratellanza con cui ha voluto scriverci.

rilor italiani, a Asociației Pro Dalmația, a Trento-Trieste, a Asociației Politice a Italianilor irredenti, a Masoneriei Universale Scoțiene, a Marelui Orient al Masoneriei Italiene, a Asociației Naționaliste, a Asociației Naționale a Mutilaților și Invalizilor de războiu, a Comitetului Mamelor Luptătorilor, a Direcției Centrale a Partidului Radical, a Fascio-lui Roman pentru Apărarea Națională, a Uniunii Asociațiilor Liberale din Roma.

Consiliul Comunal din Roma va lua parte în mod oficial cu stindardul său și cu o numeroasă delegație din sânul său și Primarul, principele Prospero Colonna, va pronunța un discurs, pentru a saluta pe Românii irredenti în numele Romei. Toate comunele din Lațiu au fost invitate să participe cu propriile lor steaguri și cu delegați.

Guvernul și comuna au dispus, ca în ziua de 25 August toate edificiile publice să arboreze steagurile și vagoanele tramvaelor să fie pavozate, pentru a sărbători „Ziua Română“. Comitetul Italian Pro-Romeni, inițiatorul manifestățiunii, adresează o calduroasă rugămintă cetățenilor, să binevoiască a-și pavozaa casele.

În afară de Primarul, principile Colonna, și deputatul Mazzolani, delegat de Fascio Parlamentar, vor vorbi deputatul Orațiu Raimondo și Maria Rygier și va mulțumi cetățenilor romani profesorul Simion Măndrescu, ilustrul Președinte al Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina.

Il Giornale d'Italia, 17 August:

Cele două iredentisme latine

O scrisoare a deputatului Pitacco:

Mișcarea iredentistă română stă în strânse raporturi cu iredentismul italian. În primul loc prin comunitatea de rasă, care deja în trecut a dat loc la importante episoade de solidaritate și de colaborare între deputați italieni și români în Camera din Viena. În afară de acea grupuri de Români, destul de numeroase, trăiesc în provinciile noastre adriatice irredente, unde pot reprezenta pentru elementul italian un prețios ajutor contra infiltrațiunii slave și contribui în mod eficace pentru ca să se păstreze pentru acele ținuturi caracterul lor latin, iar pentru Italia dreptul istoric, etnic și cultural la stăpânirea lor.

Aceste considerațiuni fac în mod deosebit semnificativă aderarea Asociației politice a Italianilor irredenti la manifestația solemnă din 25 c., din Forul Traian, în onoarea Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina. Acelei aderări îi s'a dat expresiune în următoarea scrisoare a deputatului Pitacco:

Onorabilă Prezenție a Comitetului Italian Pro-Romeni,

Vă mulțumim din suflet pentru curtenitoarea invitare ce ni-ați trimis pentru manifestația organizată pentru poporul român.

Primim cu multă plăcere invitarea și suntem recunoscători Comitetului pentru sentimentul de adevărați frați cu care a binevoit a ne scrie.

L'ideale di latinità, che animò la secolare lotta degli italiani irredenti, trentini e adriatici, ci dà principii ed affetti per salutare con tutto cordialità l'azione di codesto Comitato per promettere la più completa collaborazione.

Per essa troviamo nella storia più recente delle nostre terre un precedente nobilissimo in quella *Unione Latina* che alla Camera di Vienna collegò deputati italiani e romeni in un solo gruppo ed in un solo odio.

Memori dei fatti storici e delle necessità nazionali, che esigono la rinascita dell' elemento romeno nell'Adriatico orientale, oggi soppresso a travolto, memori altresì della necessità di coordinare l'attività delle forze che sinceramente vogliono combattere l'Austria-Ungheria, in pieno accordo con le nostre aspirazioni, saremo sempre a fianco dei romeni nelle loro manifestazioni irredentistiche, in cui abbiamo fede ed a cui auguriamo piena vittoria.

L'Associazione politica degli italiani irredenti interverrà quindi alla manifestazione del 25 agosto con rappresentanza propria e con le sue bandiere e pubblicherà per l'occasione un manifesto.

Rinnova i più cordiali ringraziamenti e i saluti fraterni.

Per la Direzione dell' Associazione politica fra italiani irredenti :

Pitacco

Il Giornale d'Italia, 24 Agosto :

Governo e popolo italiano per i romeni irredenti

Le adesioni parvenute al Comitato italiano Pro-Romeni, promotore della solenne manifestazione, che avrà luogo domenica, 25 corr. alle ore 18, nel Foro Traiano, in onore dei Romeni irredenti, non si contano più. Ministri, autorità civili e militari, Municipi, Associazioni, perfino semplici cittadini, hanno mandato lettere di fervida simpatia e di entusiastica adesione alla cerimonia.

Il ministro degli esteri, on. Sonnino, ha diretto al Comitato la seguente significativa lettera:

„In risposta al cortese invito direttomi in relazione alla riunione da tenersi il 25 corr. al Foro Traiano, in onore del Comitato d'Azione dei Romeni, e mentre aderisco alla nobile ed opportuna manifestazione, informo V. S. che, ore non mi fosse possibile intervenire personalmente, mi farò rappresentare da un apposito delegato di questo Ministero“.

S. Sonnino.

Il sottosegretario di Stato all' Interno, on. Bonicelli, che da molto tempo segue con benevole attenzione il movimento irredentista romeno in Italia, ha così scritto:

Gent.ma Sig.ra Maria Rygier,

Ricevo con vivo piacere l'invito alla cerimonia in onore del Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, che è indetta per domenica prossima al Foro Traiano.

L'Europa arde in una guerra che impegna tutto il mondo civile, e che si placherà solo quando sa-

l'idealul de latinitate, care a animat lupta seculară a Italianilor irredenti, trentini și adriatici, ne dă elemente și sentimente indeajuns pentru a saluta cu toată cordialitatea acțiunea Comitetului și pentru a promite cea mai deplină colaborare.

Pentru acest lucru găsim în istoria mai recentă a țării noastre un foarte frumos precedent în aceea *Uniune Latină* care uni în Camera din Viena într'un singur grup și într'o singură ură pe deputații italieni și români.

Ținând seamă de faptele istorice și de necesitățile naționale, cari cer imperios reinchegarea elementului român în Adriatica orientală, astăzi năpusit și învâlmășit, pe de altă parte ținând seamă și de necesitatea de a coordona activitatea forțelor cari voesc în toată sinceritatea să lupte contra Austro-Ungariei, în deplin acord cu aspirațiunile noastre, vom fi totdeauna alături de Români în manifestările lor iredentiste, în cari avem încredere și cărora le urăm biruință.

Asociațiunea politică a Italianilor iredenți va participa prin urmare la manifestația dela 25 August cu delegați și cu stindardele sale și va publica cu aceea ocazie un manifest.

Reînnoește mulțumirile sale cele mai cordiale și salutarile frățești.

Pentru Direcțiunea Asociațiunei politice a Italianilor iredenți :

Pitacco

Il Giornale d'Italia, 24 August :

Guvernul și poporul italian pentru Români iredenți

Adeziunile, primate de Comitetul italian Pro-Romeni, inițiatorul manifestațiunei solemne, care va avea loc Duminecă, 25 c., orele 18, în Forul Traian, în onoarea Românilor iredenți, nu se mai numără. Miniștri, autorități civile și militare, comune, asociațiuni, până și simpli cetățeni, au trimis scrisori de caldă simpatie și de entuziastă aderare la festivitate.

Ministrul de Externe Sonnino, a adresat Comitetului următoarea scrisoare semnificativă:

„Ca răspuns la curtenitoarea invitare, ce mi-ați trimis în legătură cu meetingul dela 25 din Forul Traian, în onoarea Comitetului de Acțiune al Românilor, aderând la nobile și oportuna manifestațiune, Vă fac cunoscut, că dacă nu-mi va fi posibil să iau personal parte, voi lua măsuri să fiu reprezentat de un delegat special al acestui Minister“.

S. Sonnino

Subsecretarul de Stat la Interne, Bonicelli, care de mult timp urmărește cu binevoitoare atențiune mișcarea iredentistă română în Italia, a scris următoarele:

Prea gentilă D-nă Maria Rygier,

Primesc cu multă plăcere invitarea la festivitatea în onoarea Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, fixată pentru Dumineca viitoare în Forul Traian.

Europa arde într'un războiu, în care este angajată toată lumea civilizată și care se va potoli numai

ranno tutti risolti, per sempre, i problemi nazionali che sostanzialmente l'alimentano. E l'Italia, che partecipa da tre anni al conflitto, è da tre cause specialmente qualificata ad intendere con animo solidale i problemi nazionali romeni. Perché essa medesima ha raggiunto l'unità e l'indipendenza in virtù del principio di nazionalità, che è quindi la sostanza della sua coscienza politica. Perché allo stesso giogo sotto cui gemono gli irredenti romeni, essa deve strappare gli italiani che ancora vivono separati dalla Patria. Perché alla Romania l'Italia è legata dalle più antiche e gloriose affinità della storia e della razza.

Invocando questa comunanza di sofferenze e di fede, io saluto con ogni migliore augurio il programma del Comitato romeno di Azione.

Con distinta considerazione,

Bonicelli

Hanno pure aderito: il sottosegretario di Stato per i trasporti marittimi, on. Orlando; l'Alto Commissario aggiunto per i profughi, on. Segrè; i municipi di Montelupo Fiorentino e di S. Remo; la Deputazione provinciale di Benevento, l'Associazione „Pro Dalmazia“, con una bellissima lettera, che ci duole di non poter pubblicare per tirannia di spazio; il Corpo Volontari Subalpini di Torino; il Comitato bergamasco della „Dante Alighieri“, il Commissario delle Opere federate di Portocannone; il Comitato bresciano di preparazione, anche per le altre associazioni patriottiche della città; il Comitato d'Azione di Genova; il segretario provinciale delle Opere federate di Ferrara; l'Unione generale insegnanti ed il Comitato delle madri dei combattenti di Siena; il segretario provinciale delle Opere federate di Rovigo; la sezione del Comitato italo-czeko ed il Comitato per la preparazione civile di Rovigo; il Comitato di O. C. di Orvieto; la Società di soccorso urgente e di propaganda patriottica di Roma; il Comitato di resistenza morale di Cagliari; il Fascio per la difesa nazionale di Pesaro, ecc. ecc.

Il direttorio del Fascio parlamentare per la difesa nazionale ha annunciato che tutti suoi componenti parteciperanno alla cerimonia al Foro Traiano.

Il deputato on. Medici del Vascello, oltre a mandare la propria adesione alla manifestazione, ha accettato di far parte del Comitato italiano „Pro-Romeni“ col seguente telegramma: „Aderisco volontieri far parte Comitato. Pregola tener presente mia cordiale adesione solenne riunione domenica“

Ossequi,

Deputato Medici

La Tribuna, 25 Agosto:

La giornata romena

Due anni or sono, la Romania dichiarava la guerra agli Imperi Centrali, schierandosi a fianco dell'Intesa, per la liberazione dei suoi figli irredenti e per la difesa della razza latina.

Gravi avvenimenti noti hanno costretto la Romania a subire l'iniqua pace di Bucarest. Ma il secondo anniversario dell'intervento romeno trova combat-

când vor fi rezolvate pentru totdeauna problemele naționale cari îl alimentează. Și Italia, care de trei ani participă la conflict, e din trei motive calificată în mod special să priceapă cu suflet solidar problemele naționale române. Pentru că ea însăși a ajuns la unitate și independență în virtutea principiului de naționalitate, care prin urmare e substanța conștiinței sale politice. Fiindcă de sub acelaș jug, sub care gem Românii iredenți, trebuie să-și libereze pe Italienii cari trăesc încă separați de Patrie. Fiindcă Italia e legată de România prin cele mai vechi și mai glorioase afinități istorice și de rasă.

Invocând această comunitate de suferințe și de încredere, salut, făcând toate urările mele cele mai bune, programul Comitetului român de Acțiune.

Cu deosebită considerație,

Bonicelli

Au mai aderat: subsecretarul de Stat pentru transporturile maritime, d-l Orlando; Inaltul Comisar pentru refugiați, d-l Segrè; comunele Montelupo Fiorentino și S. Remo; Deputațiunea provincială din Benevento; Asociațiunea „Pro Dalmazia“, cu o prea frumoasă scrisoare, pe care regretăm de a nu o putea publica din lipsă de spațiu; Corpul de Voluntari Subalpini din Torino; Comitetul bergamasco „Dante Alighieri“; Comisarul Operelor federate din Portocannone; Comitetul brescian de pregătire, și pentru alte asociațiuni patriotice din oraș; Comitetul de Acțiune din Genova; secretarul provincial al Operelor federate din Ferrara; Uniunea generală a institutorilor și Comitetul mamelor luptătorilor din Siena; secretarul provincial al Operelor federate din Rovigo; secțiunea Comitetului italo-cek și Comitetul pentru pregătirea civilă din Rovigo; Comitetul O. C. din Orvieto; Societatea de ajutor urgent și de propagandă patriotică din Roma; Comitetul de rezistență morală din Cagliari; Fascio pentru apărarea națională din Pesaro, etc. etc.

Directoratul Fascio-lui parlamentar pentru apărarea națională a anunțat că toți membrii săi vor participa la festivitatea din Forul Traian.

Deputatul Medici del Vascello, în afară de faptul că a trimis adeziunea sa la manifestație, a primit să facă parte din Comitetul italian „Pro Romeni“, prin următoarea telegramă: „Primeșc cu plăcere să fac parte din Comitet. Vă rog să țineți seamă de cordiala mea aderare la manifestația solemnă de Duminecă.“

Cu respect,

Deputatul Medici.

La Tribuna, 25 August:

Ziua română

Sunt doi ani de când România a declarat războiu Puterilor Centrale, alăturându-se la Înțelegeră, pentru liberarea fiilor ei iredenți și pentru apărarea rasei latine.

Cunoscutele grele evenimente au silit România să primească nedreapta pace de București. A doua aniversare însă a intervenției române găsește luptă-

tenti romeni schierati in armi contro i teutoni e contro i loro fideli satelliti, i bolscevici russi.

Ventimila volontari romeni combattono in Siberia a fianco degli czecho-slovacchi. Altri legionari romeni partecipano alla guerra sul fronte italiano.

Roma potrà dunque celebrare domani, al Foro Traiano, non un anniversario di lutto, ma una giornata di fervida promessa, di gloriosa speranza, di audace preparazione a nuove lotte e ad una sicura rivincita. La manifestazione in onore del Comitato di Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, il quale da Roma dirigerà il movimento politico e militare dell'irredentismo romeno, riuscirà solenne per concorso di popolo e per adesioni di Associazioni, di Municipi e di personalità politiche.

E tutta l'Italia, nelle persone dei suoi Ministri, delle sue autorità civili e militari, dei rappresentanti delle sue associazioni, e tutta la moltitudine della cittadinanza romana che daranno ai romeni irredenti il saluto della solidarietà e della fratellanza latina.

La cerimonia comincerà alle ore 18. Parleranno: Maria Rygier, il sindaco di Roma, principe Prospero Colonna, l'on. Orazio Raimondo, il senatore on. Francesco Rufini, delegato dal Fascio Parlamentare di Difesa Nazionale, ed il prof. Mandrescu, presidente del Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato, e Bucovina. Suonerà inni nazionali italiani e romeni la banda dei carabinieri.

Il Ministro della guerra ha richiesto telegraficamente al Comando Supremo l'invio di una rappresentanza degli ufficiali e soldati romeni combattenti al nostro fronte.

L'ordine della cerimonia è il seguente: i Ministri e Sottosegretari di Stato, le Autorità civili e militari, gli Ambasciatori e Consoli delle Potenze Alleate, i Deputati e Senatori, dei quali parecchi giungeranno da fuori in rappresentanza dei propri collegi e di Associazioni patriottiche delle città di loro residenza, come il senatore on. Pio Foà per Torino, l'on. Mazzolani per Ravenna, l'on. Sitta per Ferrara, l'on. Guglielmi per i Comuni di Valenta e di Farnese, l'on. Fraccacreta per S. Severo; i Sindaci dei Municipi, che interverranno coi rispettivi vessilli, ed altri rappresentanti delle principali Associazioni d'Italia, come il prof. Meoni per Firenze, l'avv. Alfredo Polledro per Torino, ecc., ecc., i membri del Comitato d'Azione dei romeni e la rappresentanza militare romena prenderanno posto nell'aposta tribuna insieme agli oratori.

Le bandiere dai municipi e delle Associazioni, le rappresentanze delle società patriottiche e politiche di Roma, i Ricreatori, ecc., si schiereranno davanti alla tribuna in un recinto a loro riservato, dove potranno accedere anche i cittadini muniti degli speciali biglietti d'invito. Il resto del Foro sarà libero al pubblico.

La manifestazione sarà cinematografiata a cura del Commissariato Generale per la Propaganda e la film verrà proiettata in Italia ed all'estero, dovunque legionari romeni si preparano a nuove battaglie per la causa nazionale e per la civiltà latina, perché essi sappiano e vedano con quanto ardore di entusiasmo l'Italia accompagna il loro movimento di riscossa.

tori romeni in arme in contra Germanilor și în contra credincioșilor lor aliați, bolșevicii ruși.

Două-zeci mii voluntari români luptă în Siberia alături de Ceho-Slovaci. Alți legionari români participă la războiu pe frontul italian.

Roma va putea prin urmare celebra mâine în Forul Traian, nu o aniversare de doliu, ci o zi de caldă promisiune, de glorioasă speranță, de o îndrăzneță pregătire la noui lupte și la o revanșă sigură. Manifestația în onoarea Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, care va dirija mișcarea politică și militară a iredentismului român, va avea un succes splendid, grație concursului poporului și adeziunilor Asociațiilor, Municipiilor și personalităților politice.

Toată Italia, prin persoanele Miniștrilor săi, autorităților sale civile și militare, ale reprezentanților Asociațiilor sale și prin toată mulțimea cetățenilor romani, va prezenta Românilor iredenți salutul solidarității și fraternității latine.

Festivitatea va începe la orele 18. Vor vorbi: Maria Rygier, primarul Romei, principele Prospero Colonna, d-l Orațiu Raimondo, senatorul Francesco Rufini, delegatul Fascio-lui Parlamentar pentru Apărarea Națională, și profesorul Mândrescu, președintele Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina. Muzica carabinieriilor va intona imnuri naționale italiene și române.

Ministrul de războiu a cerut telegrafic Comandamentului Suprem trimiterea unor reprezentanți ai ofițerilor și soldaților români, cari luptă pe frontul nostru.

Ordinea festivității va fi următoarea: Miniștrii și Sub-secretarii de Stat, autoritățile civile și militare, Ambasadorii și Consulii Puterilor Aliate, Deputații și Senatorii, dintre cari mulți vor veni din afară ca reprezentanți ai colegilor lor și ai Asociațiilor patriotice ale orașelor de reședință, ca spre ex.: senatorul Pio Foa pentru Torino, d-l Mazzolani pentru Ravenna, d-l Sitta pentru Ferrara, d-l Guglielmi pentru comunele Valenta și Farnese, d-l Fraccacreta pentru S. Severo; Primarii comunelor, cari vor participa cu stindardele respective, și alți reprezentanți ai principalelor Asociațiuni din Italia, ca profesorul Meoni pentru Florența, avocatul Alfredo Polledro pentru Torino, etc., etc., membrii Comitetului de Acțiune al Românilor și reprezentanții militari români vor lua loc pe tribuna, anume pregătită, împreună cu oratorii.

Steagurile comunelor și Asociațiilor, reprezentanții societăților patriotice și politice din Roma, Muzica, etc., se vor înșira înaintea tribunei într'un loc rezervat, unde vor putea intra și cetățenii, cari vor avea bilete speciale de invitare. Restul Forului va fi la dispoziția publicului.

Manifestația va fi cinematografiată din îngrijirea Comisariatului General pentru propagandă și filmul va fi proiectat în Italia și în străinătate, pretutindeni unde legionari români se pregătesc la noui lupte pentru cauza națională și pentru civilizația latină, ca ei să știe și să vadă cu câtă căldură și cu cât entuziasm îmbrățișează Italia mișcarea lor de revanșă.

1) Lentinele fiind stricate, planul nu s'a putut executa.

Tutta la città sarà imbandierata in onore della Giornata Romena e le vetture tramviarie usciranno pavesate. Dall'alto della Colonna Trajana sventoleranno le bandiere d'Italia e della Romania.

La sera, alle ore 21,30, il prof. Mandrescu, presidente del Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, offrirà all' Albergo Imperiale, in Via Veneto, un „vermouth“ d'onore ai membri del Comitato Italiano Pro-Romeni, agli oratori, ed ai rappresentanti delle Associazioni e dei Municipi, venuti per la cerimonia al Foro Traiano dalle varie città d'Italia.

Le adesioni

Il numero delle adesioni alla manifestazione al Foro Traiano in onore dei romeni irredenti supera ogni più ottimistica previsione. Accenneremo solo alle più importanti, arrivate ieri sera e questa mattina.

Il Ministro della guerra, on. Zupelli, ha mandato la seguente lettera:

„La ringrazio del cortese invito ad intervenire alla manifestazione che avrà luogo domenica prossima in onore del Comitato d'Azione dei Romeni. Mio malgrado, però, non potrò assistere, per improrogabili impegni, alla cerimonia, che sarà una solenne riaffermazione di volontà e di fede. Aderisco tuttavia e prego V. S. di considerarmi tra i presenti“.

Con stima, devotissimo,

Zupelli

L'expresidente del Consiglio, on. Paolo Boselli, ha telegrafato in questi termini:

„Onoriamo la sorella latina scesa con noi animosamente a combattere la giusta guerra. Essa con noi saluterà la vittoria liberatrice, risorgendo più forte dal duro martirio“.

Paolo Boselli

Hanno aderito inoltre: il Ministro on. Bissolati ed i sottosegretari di Stato Rossi e Vassallo. I Municipi di Fano Romano, di Castelfranco Miscano, di Candela, di Canale Montorane, di Faleria, di Baselica, di Borgotaro, di Velletri, di Catania e di Ravenna; il Commissariato delle Opere Federate di San Severo, in rappresentanza di dieci associazioni locali; il Regio Istituto Tecnico; il Segretario provinciale delle Opere Federate e la Trento e Trieste di Padova; il Comitato Romano dei partiti interventisti; l'Unione Generale Insegnanti di Reggio Emilia; la Lega Anti-tedesca di Torino; il Commissariato delle Opere Federate di Scandici; la Lega Navale Italiana di Bergamo; il Comitato di Azione Patriottica fra il personale postelegrafonico di Roma; il Comitato Livornese di Resistenza Interna, in rappresentanza di 24 Associazioni cittadine; la Camera di Commercio di Campobasso; il Comitato Italiano Pro Romeni di Torino, in rappresentanza delle 27 associazioni aderenti; l'Unione degli Studenti Armeni di Roma; il Segretario provinciale delle Opere Federate di Siena; il Circolo Triestino di Torino; il Fascio Nazionale Femminile di Parma; la Giovane Italia di Bergamo; la Società Volontari Italiani;

Intreg orașul va fi pavoazat în onoarea Zilei Române și vagoanele tramvaelor vor ieși și ele pavoazate. Din vârful Columnei lui Traian vor fâlfâi steagurile Italiei și României.

Seara, la 21,30, profesorul Mândrescu, președintele Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, va da la Hotel Imperial, calea Veneto, o serată în onoarea membrilor Comitetului Italian Pro-Romeni, oratorilor și reprezentanților Asociațiilor și Municipiilor, veniți pentru festivitatea din Forul Traian din diferite orașe ale Italiei.

Adeziunile

Numărul adeziunilor la manifestația din Forul Traian în onoarea Românilor iredenți întrece și cea mai optimistă prevedere. Vom aminti numai pe cele mai importante, sosite ieri seară și azi dimineață.

Ministrul de Războiu, d-l Zupelli, a trimis următoarea scrisoare:

„Vă mulțumesc pentru amabila invitație de a participa la manifestația, care va avea loc Duminică viitoare în onoarea Comitetului de Acțiune al Românilor. Cu toate că aș dori din suflet, însă din cauza unor obligațiuni, ce nu se pot amâna, nu voi putea participa la festivitatea, care va fi o solemnă reafirmare de voință și de încredere. Ader însă și Vă rog să mă considerați printre cei de față“.

Cu stimă, devotat,

Zupelli

Fostul președinte de Consiliu, d-l Paul Boselli, a telegrafiat următoarele:

„Onorăm sora noastră latină care s'a alăturat vitejește la noi spre a purta războiul drept. Ea va saluta împreună cu noi biruința liberatoare, ieșind mai puternică din greul martiriu“.

Paul Boselli

Au mai aderat: Ministrul Bissolati și Subsecretarii de Stat Rossi și Vassallo, Comunele Fano Romano, Castelfranco Miscano, Candela, Canale, Montorane, Faleria, Baselica, Borgotaro, Velletri, Catania și Ravenna; Comisariatul Operelor Federate din San Severo, în numele a zece asociațiuni locale; Institutul Technic Regal; Secretarul provincial al Operelor Federate și Trento și Trieste din Padova; Comitetul Roman al partidelor interventiste; Uniunea Generală a Instituturilor din Regio Emilia; Liga Anti-germană din Torino; Comisariatul Operelor federate din Scandici; Liga Navală Italiană din Bergamo; Comitetul de Acțiune Patriotică al personalului telegrafo-poștal din Roma; Comitetul Livornez de Rezistență Internă, în numele a 24 Asociațiuni cetățenești; Camera de Comerț din Campobasso; Comitetul Italian Pro-Romeni, în numele a 27 Asociațiuni aderente; Uniunea Studenților Armeni din Roma; Secretarul provincial al Operelor federate din Siena; Cercul Triestin din Torino; Fascio Național Femenin din Parma; Tânăra Italie din Bergamo; Societatea Voluntarilor Italiani; Asociația Garibaldienilor Reveniți și Partidul Republican din Siena; Comitetul Pro Patria din Stradella; Co-

L'Associazione Reduci Garibaldini ed il Partito Repubblicano di Siena; il Comitato Pro Patria di Stradella; il Comitato di Resistenza Civile di Carrara; la Trento e Trieste di Torino; l'Associazione di Resistenza Interna e di Propaganda patriottica di Riella; il Comitato Italiano per l'indipendenza cecoslovacca di Siena; la Giovane Italia di San Remo; la Lega Patriottica Femminile di Roma; il Fascio di Difesa Nazionale di Piacenza; il gruppo Trentino di Roma, ecc. ecc.

Il Comitato Italiano Pro Romeni ha diretto a Take Ionescu, a Aix-les-Bains, il seguente telegramma:

„Domenica, 25 corr., al Foro Traiano di Roma, Ministri, autorità, popolo romano e rappresentanti di tutta Italia fraternizzeranno col Comitato d'Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, presieduto dal prof. Mandrescu. Participandovi lo avvenimento, vi esprimiamo nostra calorosa solidarietà. Se possibile, venite.

La Segretaria del Comitato Italiano Pro-Romeni: Maria Rygier¹⁾.

L' on. Comandini.

Il Cominissario Generale per la Propaganda Interna, l' on. Comandini, ha così scritto:

„G-ma Signora Maria Rygier, Il suo cortese invito per assistere alla cerimonia della Romania di domani mi trova in procinto di partire per Milano, dove dovrò parlare proprio il giorno 25. Mi affretto pertanto a inviare la mia fervida adesione, con l'augurio sincero che le nostre speranze, intrecciate con fatidico simbolo intorno alla Colonna di Traiano, risorgano presto con la libertà e l' unita nazionale della sventura sorella latina. Gradisca i sensi della mia considerazione“.

Aff-mo,
Comandini

Ecc., ecc., ecc., ecc.

Il Piccolo, 25 Agosto:

La celebrazione del rito di fraternità latina

L'affetto dell' Italia per la Romania

Molti edifici ed trams sono imbandierati, come omaggio alla Romania, la cara sorella latina, che ha dovuto soggiacere alla barbarie tedesca per il tradimento dei bolscevici. Al rito di fraternità latina, che si svolgerà oggi alle 18 nel Foro Traiano, verrà tutto il popolo di Roma.

Parleranno Maria Rygier, segretaria del Comitato Italiano Pro-Romeni, il sindaco, principe Colonna, l' on. Raimondo, il senatore Rufini per il Direttorio del Fascio parlamentare di difesa nazionale, il prof. Simeone Mandrescu, presidente del Comitato d'azione dei romeni di Transilvania, Banato e Bucovina.

Il Consiglio direttivo della sezione romana della democrazia sociale irredente, l'Unione economica nazionale, per le nuove provincie d'Italia, l'Associazione nazionale fra mutilati e invalidi di guerra invitano i soci ad intervenire.

mitetul de Rezistență Civilă din Carrara; Trento și Triesto din Torino; Asociațiunea de Rezistență internă și de Propagandă patriotică din Riella; Comitetul Italian pentru independența cecoslovacă din Siena; Tânăra Italie din San Remo; Liga Patriotică a Femeilor din Roma; Fascio pentru Apărarea Națională din Piacența; Grupul Trentin din Roma, etc., etc.

Comitetul Italian Pro Romeni a adresat d-lui Take Ionescu, la Aix-les-Bains, următoarea telegramă:

„Duminică, 25 c., în Forul Traian din Roma, Miniștri, autorități, poporul roman și reprezentanți din toată Italia vor fraterniza cu Comitetul de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, de sub prezența profesorului Mandrescu. Comunicându-vă evenimentul, Vă exprimăm calduroasa noastră solidaritate. Dacă Vă e posibil, veniți.

Secretara Comitetului Italian Pro Romeni: Maria Rygier).

D-I Comandini.

Comisarul General pentru Propaganda Internă, d-I Comandini a scris următoarele:

Prea amabilă D-nă Maria Rygier, Amabila d-v. invitație pentru a asista la festivitatea de mâne pentru România mă găsește pe punctul de a pleca la Milano, unde va trebui să vorbesc însumi în ziua de 25. Mă grăbesc însă să trimit calduroasa mea adeviziune, cu urarea sinceră, ca speranțele noastre, întretășute în un simbol divinator în jurul Columnei lui Traian, să se renască fără întârziere cu libertatea și unitatea națională a greu încercatei surori latine. Primiți expresiunea considerației mele.

Cu toată afecțiunea,
Comandini,

Etc., etc., etc., etc.

Il Piccolo, 25 August:

Celebrarea ritului de fraternitate latină

Dragostea Italiei pentru România

Multe edificii și tramvaiele sânt pavoazate, ca omagiu pentru România, scumpa soră latină, care a fost nevoită să cadă jertfă barbariei germane în urma trădării bolșevicilor. La ritul fraternității latine, care se va desfășura astăzi, orele 18, în Forul Traian, va veni tot poporul din Roma.

Vor vorbi Maria Rygier, secretara Comitetului Italian Pro Romeni, primarul, principele Colonna, d-I Raimondo, senatorul Rufini pentru Directoratul Fascio-lui parlamentar pentru apărarea națională, profesorul S. Mandrescu, președintele Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina.

Consiliul de directivă al secțiunii romane a democrației sociale irredente, Uniunea economică națională pentru nouile provincii ale Italiei, Asociațiunea națională a mutilaților și invalizilor de războiu invită pe membrii lor să iea parte.

1) O telegramă la fel s'a expedit și Coloniei române din Paris.

Egual invite muovono la Direzione centrale della Federazione nazionale fra le Associazioni dei reduci dalle patrie battaglie e dei militari e la presidenza della Dante Alighieri.

Altre adesioni

Sono continuate a guingere anche questa mattina innumerevoli adesioni di associazioni e di Municipi di ogni parte d'Italia, dal Piemonte alla Sicilia. Non ci è possibile elencarle tutte. Diremo solo, che hanno aderito 328 Associazioni e 58 Municipi. Sono pure giunti telegrammi di adesioni dall'on. Daneo Odoardo, dal vice-presidente della Camera, on. Giulio Alessio, dal Commissario generale per l'aeronautica, on. Chiesa, e dal ministro delle poste e telegrafi, on Fera.

Il manifesto degli adriatici irredenti

Fratelli della Venezia Giulia e della Dalmazia!

La vostra Associazione politica vi invita a intervenire al convegno dei Romeni irredenti che ha luogo al Foro Traiano, domenica 25 agosto, alle ore 18.

Portate unanimi un generoso saluto e la promessa della vostra collaborazione ai consanguinei colpiti duramente dalla sventura. Avvicinatevi ad essi e anche nel loro dolore ritemperate l'odio contro la barbarie del comune nemico. Un profondo vincolo unisce ai Romeni più degli altri fratelli noi Italiani dell'Adriatico orientale, poiché presso alle nostre città nelle nostre campagne d'Istria e di Dalmazia, ospitammo nei secoli e ospitiamo tuttora masse popolari di stirpe romena. L'avvenire ci imporrà la missione di risvegliare in esse con sicuro orgoglio la consapevolezza delle loro nobilissime origini. Dall'Adriatico al Mar Nero le genti latine risollevate sulle loro terre affrancate dal giogo straniero si stenderanno le mani e uniranno gli spiriti per realizzare con opera comune i loro grandi destini.

Fratelli della Venezia Giulia e della Dalmazia!

Da Aquileia e da Trieste parti l'imperatore Traiano per la gesta che generò il nome romeno all'Oriente. Traete auspicio dal fatto glorioso e augurate che redende e rinnovate dalla libertà, le nostre terre ritornino ad essere i grandi centri irradiatori della civiltà latina di là dalle Alpi e verso l'Oriente.

L'on. Pitacco porterà la parola dell'Associazione politica degli Italiani irredenti alla manifestazione al Foro Traiano.

De notat, că în fiecare zi toată presa primea comunicate din partea Comitetului italian Pro-Romeni, pe cari le reproducea în întregime.

SERBAREA, 25 August, orele 18

Darea de Seamă o iau din cele mai de seamă și mai răspândite ziare din Roma.

La Giornata Romena

Roma ha festeggiato con entusiasmo i romeni irredenti. Le vie della città erano imbandierate e le vetture tramviarie adorne di gale di bandiere dai colori alleati.

Invitări la fel lansează Direcțiunea centrală a Federației naționale a Asociațiunilor celor reveniți din bătăliile pentru patrie și ale militarilor și prezidenția societății Dante Alighieri.

Alte adeziuni

Au continuat să sosească și azi dimineață nenumărate adeziuni din partea asociațiilor și comunelor din toate părțile Italiei, din Piemont până 'n Sicilia. Nu ne este posibil să dăm lista lor întreagă. Vom spune numai, că au aderat 328 asociații și 58 comune. Au mai sosit telegrame de aderare din partea d-lui Daneo Odoardo, din partea vicepreședintelui Camerei, d-l Iuliu Alessio, din partea Comisarului general pentru aeronautică, d-l Chiesa și din partea ministrului poștelor și telegrafelor, d-l Fera.

Manifestul Adriaticilor iredenți

Fraților din Veneția Iulia și din Dalmația!

Asociațiunea voastră politică vă invită să participați la manifestația pentru Românii iredenți, care are loc în Forul Traian, Duminecă, 25 August, orele 18.

Aduceți-le cu toții un generos salut și promisiunea colaborării voastre consângenilor loviți crâncen de nenorocire. Aproiați-vă de ei și în durerea lor întăriți-vă ura în contra barbariei inamicului comun. O adâncă legătură ne unește cu Românii, mai mult decât pe ceilalți frați, pe noi Italianii din Adriaticul Oriental, fiindcă în apropierea orașelor noastre în câmpiile Istriei și Dalmației am găzduit timp de secole și mai găzduim încă masse populare de viță română. Viitorul ne va impune misiunea de a redeștepta în ele, cu o sigură mândrie, conștiința originii lor foarte nobile. Din Marea Adriatică până 'n Marea Neagră națiunile latine, redeșteptate în țările lor liberate de jug străin, își vor da mâna și-și vor uni spiritele pentru a realiza cu muncă comună marele lor destine.

Frați din Veneția Iulia și Dalmația!

Din Aquileia și Trieste a plecat împăratul Traian pentru actul care a făcut să se nască numele de român în Orient. Considerați de bun augur acest fapt glorios și urați, ca țările noastre, reîntregite și reîntinerite prin libertate, să redevină marile centre radiatoare de civilizație latină dincolo de Alpi și spre Orient.

D-l Pitacco va duce la manifestațiunea din Forul Traian cuvântul Asociațiunei politice a Italianilor iredenți.

Ziua Românilor

Roma a sărbătorit cu entuziasm pe Românii iredenți. Străzile orașului erau pavoazate și vagoanele tramvaielor ornate de gală cu steagurile în culorile aliate.

La manifestazione in onore della Romania è riuscita veramente imponente. La piazza del Foro Traiano era affollatissima; le finestre ed i balconi delle abitazioni erano adorni di bandiere dai colori italiani e rumeni. Nell' intorno del magnifico Foro, in una tribuna riservata, avevano preso posto le autorità e le rappresentanze.

Dall' alto della colonna Traiana sventolavano due grandi bandiere italiana e rumena.

Fra gli intervenuti erano: il ministro Berenini, il sottosegretario di Stato all' interno, on. Bonicelli, anche in rappresentanza dell' on. Orlando, presidente del Consiglio, partito per il fronte, i sottosegretari, on. Morpurgo e Foscari, il senatore Frascara, presidente della Croce Rossa, che rappresentava anche la presidenza del Senato, il vece-presidente della Camera, on. Rava, i deputati Barzilai, Riccio, Maury, Pacetti e Tomasso Mosca, il prefetto, comm. Aphel, il generale Vercellana, comandante la divisione militare di Roma, Ernesto Nathan, il sindaco Colonna, gli assessori Cremonesi, Leonardi. Valli, Orlando, i consiglieri comunali Apolloni, Giammarino, Bruchi, Gislimberti, Poggi, Tonelli, il segretario generale, comm. Caselli, il consigliere provinciale Pozzi.

Vediamo inoltre il comm. Dubois, il console del Montenegro dott. Dobrovich, il comm. Aldovrandi, in rappresentanza del ministro degli esteri, on. Sonnino, gli onorevoli Pitacco, Benati per le terre irredente, la Giunta esecutiva dell' Associazione nazionale „Trento-Trieste“, il dott. Dudan per la „Pro Dalmazia“, l' on. Ghiglianovici, ecc. ecc.

Assiste alla cerimonia un pluton armato della legione romana.

Alle 18 vengono disposti nella tribuna degli oratori le bandiere delle terre irredente, i labari della Massoneria, gli stendardi delle associazioni patriottiche, politiche, professionale ed operaie.

(II Messaggero)

Suonati dalla banda degli allievi carabinieri l' Inno rumeno e la Marcia reale e cessati gli applausi che salutano il presidente del Comitato d' Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, prof. Simeone Mandrescu, prende la parola Maria Rygier.

(La Tribuna).

Il discorso di Maria Rygier

Un poeta del nostro Risorgimento, che più di ogni altro ha sentito ed ha saputo esprimere, con sublime eloquenza, la grandezza, la divinità di Roma, Giosuè Carducci, ha detto, assorto nella contemplazione estatica degli avanzi gloriosi del Foro: „e questa del Foro tuo solitudine, ogni rumore vince, ogni gloria!“

Perchè dunque noi oggi osiamo, senza temere di compiere un atto di temeraria audacia, turbare coi clamori, con la nostra folla moderna, questo silenzio augusto, che non è di morte, ma di una vita immortale, che ancora illumina del suo splendore tutta la civiltà dei nostri tempi?

Perchè noi sentiamo, con sicura coscienza e con immenso orgoglio, che la storia, che la risorta Ita-

Manifestația în onoarea României a fost într'adevăr impozantă. Piața Forului Traian era înfășată de lume; ferestrele și balcoanele caselor erau ornate cu steagurile tricolore italiene și române. În interiorul mărețului For, într'o tribună rezervată, au luat loc autoritățile și delegațiunile.

Din vârful columnei Traiane fâlfâiau două mari steaguri italian și român.

Între cei prezenți erau: ministrul Berenini, Subsecretarul de Stat la Interne, d-l Bonicelli, și ca reprezentant al Exc. Sale Orlando, președintele Consiliului, plecat la front, Subsecretarii d-nii Morpurgo și Foscari, senatorul Frascara, președintele Crucei Roșii, care reprezenta și prezidenția Senatului, vicepreședintele Camerei, d-l Rava, deputații Barzilai, Riccio, Maury, Pacetti și Tomasso Mosca, prefectul, comandorul Aphel, generalul Vercellano, comandantul diviziei Militare din Roma, Ernest Nathan, primarul Colonna, asesorii Cremonesi, Leonardi, Valli, Orlando, consilierii comunali Apolloni, Giammarino, Brucchi, Gislimberti, Poggi, Tonelli, secretarul general, comandorul Caselli, consilierul provincial Pozzi.

Mai observăm pe comandorul Dubois, consulul Belgiei, reprezentantul Muntenegrului, d-r. Dobrovici, comandorul Aldovrandi, ca reprezentant al ministrului de Externe, Exc. Sa Sonnino, d-nii Pitacco și Benati pentru ținuturile iredente, Comitetul executiv al Asociațiunii naționale „Trento-Trieste“, d-r. Dudan pentru Pro Dalmazia, d-l Ghiglianovici, etc.

La festivitate asistă și un pluton armat din legiunea română.

La orele 18 se așază în rând în tribuna oratorilor steagurile ținuturilor iredente, steagurile Masoneriei, stindardele Asociațiunilor patriottice, politice, profesionale și muncitorești.

(II Messaggero).

După ce s'au intonat de câtră muzica elevilor carabinieri imnul român și marșul regal și după ce au încetat aplauzele cari salută pe președintele Comitetului de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, profesorul S. Mândrescu, ia cuvântul Maria Rygier.

(La Tribuna).

Discursul Mariei Rygier

Un poet al luptelor pentru independența noastră, care mai mult decât ori-care altul a simțit și s'a priceput să exprime, cu o sublimă elocință, măreția, divinitatea Romei, Giosuè Carducci, a spus, absorbit în contemplarea estatică a urmelor glorioase ale Forului: „Și această singurătate a Forului tău întrece ori-ce vâlvă și ori-ce glorie!“

Pentru-ce dar noi astăzi îndrăznim, fără teamă de a îndeplini un act de o temerară cutezanță, să turburăm cu strigătele noastre, cu mulțimea noastră modernă, această solemnă tăcere, care nu e o tăcere de moarte, ci de o viață nemuritoare, care luminează cu splendoarea sa toată civilizația fimpurilor noastre?

Pentru-ce simțim noi, cu conștiință sigură și cu nemărginită mândrie, că istoria, pe care o scrie as-

lia oggi sta facendo a prezzo di sangue, di martirio e di eroism, è finalmente degna dell' antica storia di Roma, che il presente si riallaccia al passato con virtù e con glorie, che non paventano il confronto con le virtù e con le glorie degli avi.

E questa convinzione è per noi causa di infinita gioia, di esultante fierezza. Io parlo a nome della giovane generazione italiana, alla quale appartengo. E non vi sdegni il fatto, che sia una donna a parlare in così solenne circostanza. Gli uomini, che hanno la mia età, non possono essere oggi qui, a Roma, in una cerimonia civile, perchè compiono un più alto e più civile dovere, combattendo al fronte.

Noi, italiani, nati dopo ce l'Italia ebbe ritrovato in Roma non soltanto la sua capitale, ma il suo faro, la sua guida, la ispiratrice della sua missione, abbiamo avuto la nostra adolescența ed i primi anni della nostra giovinezza, oppressi da una desolante tristețza: dalla mediocrită della nostra vita nazionale.

Quando, adolescenti, noi imparammo sui libri ciò ce Roma aveva rappresentato nel mondo e nella civiltă antica, quale funțione universale essa aveva compiuto anche durante il dominio dei Pontefici, unificando ancora una volta i popoli della terra nel pensiero cattolico, improntato di romanită; quando sentimmo dalla bocca dei superstiti del nostro Risorgimento, con quale passione, per quali altissime speranze l'Italia era entrata a Roma dalla breccia di Porta Pia, attraverso l'epopea garibaldina, non per conquistare Roma, perchè Roma non si conquista, ma per diventare la forța, il sangue, la sostanza umana, messa al servizio del genio e del destino di Roma, quasi le membra di questo corpo divino di cui Roma è la testa: quando, dico, noi apprendemmo tutto ciò, sentimmo vergogna e dolore della meschinită della politica nazionale, della grettezza, ce presiede la storia della nuova Italia.

Ed invocammo, con tutte le forțe della nostra anima nostalgica, assetata d'ideale, la tempesta ce purificasse i nostri spiriti, ce rigenerasse, nel fuoco del sacrificio e dei patimenti, „l'Italia, Gente dalle molte vite“.

E dicemmo al dolore, con le parole del filosofo: „o dolore, tu non sei sventura“: o dolore, noi ti eleggiamo a nostro maestro, noi ti chiediamo alla sorte, come una benedizione e come una fortuna, se tu ci renderai degni di raccogliere l'eredită di Roma!

E fummo esauditi, allorchè l'Italia, col suo intervento nel conflitto mondiale, diventò l'arbitra dei destini del mondo! Poichè noi sappiamo, ce solo alla nostra neutralită prima, al nostro intervento dopo, si deve, se il germanismo non abbia potuto imporre il suo dominio vittorioso all' Europa e la latinită sia stata salvata da una nuova invasiune di barbari.

E questa certezza ci ha sostenuti negli anni della guerra, nelle liete e nelle avverse vicende, nello strazio delle vite e nello schianto dei cuori, illuminando i luttii, il sangue, i sacrificii, lo stesso spasimo della invasiune straniera nel Veneto, di questa grande esaltante verită: ce finalmente la gente italiana ha riconquistato il diritto a rivendicare il suo titolo di primogenita di Roma.

Ed è nella nostra qualită di primogeniti, ce noi oggi qui siamo raccolti, nel Foro Imperiale di Roma,

tăzi Italia cu sângele fiilor săi, cu martiriu și cu eroism, e la urma urmelor vrednică de vechea istorie a Romei, că prezentul se leagă cu trecutul prin virtuți și glorie, care nu se tem de o confruntare cu virtuțile și gloriile străbunilor.

Și această convingere e pentru noi motiv de nemărginită bucurie, de ezuberantă mândrie.

Eu vorbesc în numele tinerei generații italiene, căreia-i aparțin. Și să nu vă supere faptul, că o femeie vorbește într'o împrejurare atât de solemnă. Bărbați de vrăsta mea, nu pot fi astăzi aci, la Roma, la o festivitate civilă, fiindcă îndeplinesc o îndatorire mai înaltă și mai frumoasă, luptând pe front.

Noi, italienii, născuți după ce Italia și-a regăsit în Roma nu numai capitala sa, ci și farul său, călăuza sa, inspiratoarea misiunii sale, ni-am petrecut adolescența și primii ani ai tinereței noastre sub povoaara unei tristețe dezolante: a mediocrității vieții noastre naționale.

Când ce adolescenti învățam în cărți cece Roma a reprezentat în lume și în civilizația antică, ce funcțiune universală a îndeplinit ea și în decursul dominațiunii Papilor, unificând încă odată popoarele pământului în cuget catolic, impregnat de romanitate, când aflam din gura celor rămași încă în viață din timpul luptelor noastre pentru independență, ce pasiune, ce cât de înalte speranțe intrase Italia în Roma pe drumul deschis prin Porta Pia, peste epopea garibaldiană, nu pentru a cuceri Roma, fiindcă Roma nu se cucerește, ci pentru a deveni forța, sângele, substanța umană, pusă în serviciul genului și destinului Romei, ce membre ale acestui corp divin, al căru cap e Roma: când, zic, învățam noi toate acestea, simțiam rușine și durere în micimea politice naționale, în sărăcia istoriei noiei Italii.

Și invocam, cu toate forțele sufletului nostru nostalgic, săturat de ideal, furtuna ce să purifice spiritele noastre, ce să regenereze, prin focul sacrificiului și al suferințelor, „Italia, Popor cu multe vite“.

Și ziceam durerii, ce cuvintele filosofului: „durere, tu nu ești nenorocire“; durere, noi te-am alege ce maistrul al nostru, noi te-am cere sorții, ce o binefacere și ce un noroc, dacă ai fi în stare să ne faci vrednici de a lua moștenirea Romei!

Și am fost ascultați, când Italia, prin intervenția sa în conflictul mondial, deveni arbitrul destinelor lumii! Fiindcă noi știm, că numai neutralității noastre la început, intervenției noastre în urmă, se datorește faptul, că germanismul n'a putut impune dominațiunea sa victorioasă Europei și că latinitatea a fost ferită de o nouă invazie de barbari.

Și această siguranță ne-a susținut în anii de războiu, în decursul evenimentelor favorabile ce și a celor nenorocite, în pierderea vieților și în sfâșierea inimilor, iluminând doliurile, sângele, sacrificiile, însăși durerea invaziunii străine în Veneto, ce acest mare și exaltant adevăr: că în sfârșit poporul italian și-a recăstăgat dreptul de a revendica titlul său de primul născut al Romei.

Și acestei calități de prim-născuți se datorește faptul, că noi ne-am adunat astăzi aci, în Forul

ad affermare la nostra ardente solidarietà, ad offrire la nostra protezione di fratelli ai latini d'Oriente, ai romeni irredenti che risollevarono la bandiera della loro Patria e si apprestano a combattere sul nostro fronte contro i comuni nemici austriaci e magiari, per la loro unità nazionale, per la civiltà latina, per la gloria della stirpe uscita da Roma.

La loro Patria, vittima del obbrobioso tradimento russo, ha dovuto ritirarsi dalla lotta. Ma essi la sostituiscono sui campi di battaglia. E vengono a Roma, come a loro centro naturale, come a la città delle origini, alla Madre antica, per domandare a voi, Governo e popoli d'Italia, l'aiuto, la protezione, l'affetto, che i fratelli devono ai fratelli.

E governo e popolo d'Italia, con squisita sensibilità, con altissimo accorgimento politico, hanno compreso tutta la importanza di questo avvenimento storico.

Qui oggi tutta l'Italia è convenuta a celebrare il rito della fratellanza italo-romena. Questa tribuna accoglie membri, del Governo italiano, il sindaco di Roma, i sindaci di numerosissimi Comuni del Lazio e di altre provincie italiane, i rappresentanti delle principali associazioni politiche e patriottiche d'Italia, molti deputati e senatori. Tutti, o quasi tutti, i membri del Governo italiano hanno aderito, con lettere e telegrammi calorosi a questa manifestazione. Hanno aderito: il Presidente del Consiglio, on. Orlando, il ministro degli Esteri, on. Sonnino, i ministri Zupelli, Crespi, Del Bono Miliani, Dari, Colosimo (Ciuffelli, Bissolati, Fera e Meda, i sottosegretari di Stato, on. Bonicelli, Borsarelli, Orlando, Gallenga, Foscarelli, Roth, Meomartini, Morpurgo, Teso, Nunzianto, Vassallo, Rossi, i commissari on. Comandini, Segrè e Chiesa. Non posso legervi le adesioni di tutti. Leggerò sollo il telegramma dell' on. Orlando, che autorevolmente esprime il pensiero del Governo italiano.

„Prof. Mândreescu presidente del Comitato d'azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina :

Partecipo di gran cuore alla manifestazione di Roma, che riafferma la sua materna solidarietà coi suoi figli lontani ed esprimo i più ardenti voti per la completa indipendenza di tutto il popolo romeno, che come tutti i popoli latini ha incoercibile la aspirazione alla libertà. Di questa la nostra stirpe consanguinea è specialmente degna per le fulgide sue tradizioni gloriose e per gli esempi di prodigioso valore che, nonostante l'aversa fortuna, ha dato combattendo contro il suo oppressore. L'Italia, fedele alla sua storia, guarda con fraterna simpatia al popolo romeno ed accoglie col più grande affetto i contributi che i romeni danno alla causa comune, con fede incrollabile nella loro reddenzione, che sarà segnata dalla immanicabile vittoria delle armi alleate“.

E vi leggerò la lettera del Ministro degli Esteri, on. Sonnino, che ha speciale valore, perchè emana dall'illustre uomo di Stato, che con tanto senno e fermezza presiede alle sorte della politica italiana.

A queste parole tutta l'immensa folla prorompe in applausi. Le autorità, che gremiscono la tribuna, si associano all'ovazione popolare all'on. Sonnino. Gli applausi continuano fragorosi, appassionati,

Imperial din Roma, pentru a afirma calda noastră solidaritate, pentru a oferi protecțiunea noastră de frați latinilor din Orient, Românilor iredenți, cari ridică din nou steagul Patriei lor și se pregătesc să lupte pe frontul nostru contra dușmanilor comuni austrieci și unguri, pentru unitatea lor națională, pentru civilizația latină, pentru gloria neamului de origine din Roma.

Patria lor, victima rușinoasei trădări rusești, a trebuit să se retragă din luptă. Dar ei o substituie pe câmpurile de bătaie. Și vin la Roma ca la centrul natural, ca în orașul originii lor, la Mama lor antică, pentru a vă cere vouă, Guvern și popor italian, ajutorul, protecțiunea, iubirea, ce frații datoresc fraților.

Și Guvernul și poporul italian, cu o deosebită sensibilitate, cu o foarte ageră pătrundere politică, au înțeles toată însemnătatea acestui eveniment istoric.

Aci s'a adunat astăzi toată Italia pentru a celebra ritul fraternității italo-române. Această tribună cuprinde membri de ai Guvernului italian, pe primarul Romei, primari a foarte numeroase comune din Lațiu și din alte provincii italiene, reprezentanți ai principalelor asociațiuni politice și patriotice din Italia, mulți deputați și senatori. Toți, sau aproape toți membrii Guvernului italian au aderat la această manifestațiune prin călduroase scrisori și telegrame. Au aderat: Președintele Consiliului, Ex. Sa Orlando, Ministrul afacerilor streine, Ex. Sa Sonnino, miniștri Zupelli, Crespi, Del Bono, Miliani, Dari, Colosimo, Ciuffelli, Bissolati, Fera și Meda, subsecretarii de Stat: Bonicelli, Borsarelli, Orlando, Gallenga, Foscarelli, Roth, Meomartini, Morpurgo, Teso, Nunzianto, Vassallo, Rossi, comisarii: Comandini, Segrè și Chiesa. Nu vă pot ceti adeziunile tuturor. Vă voi ceti numai telegrama Ex. Sale Orlando, care cu autoritate exprimă gândul Guvernului italian:

„Prof. Mândreescu, președintele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina :

Particip din toată inima la manifestarea Romei, care reafirmă solidaritatea sa maternă cu fiii săi îndepărtați și exprim urările mele cele mai fierbinți pentru completa independență a întregului popor român, care ca toate popoarele latine are aspirație neînfrânilabilă la libertate. De aceasta s'a arătat în mod special vrednică ruda noastră de sânge prin strălucitele sale tradițiuni glorioase și prin exemple de o prodigioasă valoare, pe cari, cu toată soarta vitregă, le-a dat în luptele contra opresorului său. Italia, credincioasă istoriei sale, se uită cu frățească simpatie la poporul român și primește cu cea mai mare afecțiune contribuțiunile; pe cari le dau Românilor cauzei comune, cu încredere nezdruncinabilă în liberarea lor, care va veni odată cu biruința sigură a armelor aliate“.

Și vă voi ceti și scrisoarea Ministrului Afacerilor Streine, Ex. Sa Sonnino, care are o deosebită însemnătate, fiindcă emană dela omul de Stat, care cu atâta înțelepciune și tărie conduce destinele politice italiene.

La aceste cuvinte întreaga imensă mulțime isbucnește în aplauze. Autoritățile, înșesate în tribună, se asociază la ovațiunea populară pentru d-l Sonnino.

Aplauzele continuă sgomotos, cu pasiune, cu en-

entusiastici, per alcuni minuti. Si grida: *Viva l' on. Sonnino!* e molte voci, alludendo alle recenti polemiche geornalistiche, soggiungono: „*Abbasso il Corriere della Sera!*“

Terminata l'ovazione, l'oratrice da lettura della lettera dall' on. Sonnino, che il nostro giornale ha già pubblicato ieri l'altro.

Questa lettura e sottolineata alla fine da nuovi calorosi applausi. Quindi l'oratrice prosegue:

Non meno fervorosa dell' adesione del Governo, e stata l'adesione del popolo italiano. Noi abbiamo voluto, che tutte le città italiane si unissero oggi a noi per festeggiare i romeni irredenti. Il risultato ha superato le nostre aspettative. Sono oltre 200 Municipi di tutta Italia, dal Piemonte alla Sicilia, che hanno mandato la loro adesione, il loro saluto a questa cerimonia. E non mancano episodi commoventi. È la provincia di Benevento, che ci ha mandati, in un plico ufficiale, i verbali dei propri Consigli comunali, convocati appositamente per deliberare un voto di solidarietà ai fratelli romeni! Sono Sindaci di altri Municipi d'Italia, che ci annunciano, che le loro città si associeranno a Roma, nella festa odierna, imbandierando la sede del Comune e le abitazioni dei cittadini. Sono altri sindaci, che ci mandano lunghi elenchi di firme di cittadini, sotto indirizzi di solidarietà ai romeni. Sono maestri elementari, professori di Università, perfino, in un caso, i giudici e funzionari di un tribunale, che ci hanno mandato telegrammi collettivi di adesione. *Sono infine oltre 600 associazioni di ogni parte d'Italia, di ogni colore politico, sono Camere di Commercio, Università, organizzazioni operate e professionali, circoli politici, sodalizi patriottici, che ci hanno espresso, con lettere e telegrammi, la loro entusiastica adesione.*

Non mai, o fratelli romeni, l'Italia si è trovato così unanime nell' accogliere e nell' onorare degli ospiti e degli alleati. Ma voi siete più che ospiti, più che alleati, siete dei fratelli, siete una parte di noi stessi, i membri della nostra medesima famiglia.

E noi vogliamo dirvi le parole della più grande, della più intima fratellanza; siamo felici ed orgogliosi che i vostri legionari combattono al nostro fronte non solo per la liberazione delle vostre provincie irredente, ma anche per cacciare lo straniero dal nostro Veneto invaso. E noi non potremmo dimostrarvi meglio l'amore che ci unisce a voi, che con questa dichiarazione. Perché e tale e tanto l'orgoglio del nostro esercito e del nostro popolo, noi amiamo di così gelosa passione questo suolo italiano, i nostri uomini sentono con tanta forza il dovere della protezione verso le loro famiglie, essi difendono colle armi i focolari, le vite, l'onore e la sicurezza, che dopo la sventura di Caporetto, quando i nostri grandi alleati, applicando saggiamente il principio dal fronte unico e contraccambiando all'Italia il soccorso, che i nostri contingenti militari avevano prima recato in Francia, mandarono sul Piave truppe francesi ed inglesi, vi furono da parte dei nostri soldati esplosioni di dolore ed episodi magnanimi di resistenza. E parole di romana grandezza furono pronunciate da reparti del nostro esercito, come quelle dette da un reparto di alpini ai francesi, venuti a dar loro il cambio in una

tuziasm câteva minute, Se strigă: *Traiască Sonnino!* și multe voci, făcând aluzie la recente polemici jurnalistice, adaogă: *jos „Corriere della Sera!“*

Terminându-se ovațiunea, oratoarea dă cetire scri-soarei Ex. Sale Sonnino, pe care ziarul nostru a publicat-o ieri-alaltă¹⁾.

Această cetire a fost subliniată la sfârșit de noi călduroase aplauze. Apoi oratoarea continuă:

Nu mai puțin călduroasă ca adeziunea Guver-nului a fost adeziunea poporului italian. Noi am vrut, ca toate orașele italiene să se unească astăzi cu noi pentru a sărbători pe Românii iredenți. Rezultatul a întrecut toate așteptările noastre. Sunt peste 200 de comune din întreaga Italie, din Piemont până în Sicilia, cari au trimis adeziuniile lor, salutul lor la această festivitate. Și nu lipsesc epizoade mișcătoare. Provincia Benevento mi-a trimis într'un plic oficial procesele verbale ale consiliilor comunale, convocate anume pentru a delibera asupra unui vot de solidaritate cu frații români! Sunt primari ai altor comune din Italia, cari ne anunță, că orașele lor se asociază la Roma pentru festivitatea de astăzi, pavozând primăriile și locuințele cetățenilor. Sânt alți primari, cari ne trimit lungi liste de iscălituri ale cetățenilor, sub adresa de solidaritate cu Românii. Sânt învățători, profesori de universitate, până și într'un caz—judecătorii și funcționari unui tribunal, cari mi-au trimis teleprame colective de adeziune. *Sunt în sfârșit peste 600 asociațiuni din toate părțile Italiei, de toate culorile politice, sunt camere de comerț, universități, organizațiuni muncitorești și profesionale, cercuri politice, societăți patriotice, cari prin scrisori și telegrame, mi-au exprimat entusiastele lor adeziuni.*

Nici odată, frați români, Italia n'a fost așa de unanimă în primirea și onorarea unor oaspeți și aliați. Dar voi sânteți mai mult decât oaspeți, de cât aliați, sânteți frați, sânteți o parte din noi înșine, membri ai propriei noastre familii.

Și noi voim să vă spunem cuvinte de cea mai mare, de cea mai intimă fraternitate; sântem fericiți și mândri, că legionarii voștri luptă pe frontul nostru nu numai pentru liberarea provinciilor voastre irredente, ci și pentru a isgoni străinul de pe Veneto al nostru invadat. Și noi n'am putea să vă arătăm mai bine dragostea care ne leagă de voi, de cât prin această declarațiune. Fiindcă e de așa natură și atât de mare mândria armate! și a poporului nostru, noi iubim cu o așa geloasă pasiune acest pământ italian, oamenii noștri simt cu atâta putere datorita de a-și proteja familiile lor, își apără cu armele vetrele, viețile, onoarea și siguranța astfel, că după nenorocirea dela Caporetto, când marii noștri aliați, aplicând cu înțelepciune principiul frontului unic și dând la rândul lor Italiei ajutorul, pe care contingentele noastre militare li-l dăduseră în Franța, trimiseră la Piave trupe franceze și engleze, s'au produs în soldații noștri exploziuni de durere și mărețe episoade de rezistență. Și s'au pronunțat cuvinte de o măreție romană de cătră părți din armata noastră, ca cele spuse de o unitate de alpini Francezilor, veniți pentru a-i înlocui într'o tranșee din linia întâi: „Pentru ce veniți voi, Francezilor,

1) Vezi pag. 39.

trincea di prima linea: „Perchè venite voi, francesi, a sostituirci nella difesa del territorio nazionale, delle nostre case, delle nostre donne e dei nostri figli, quando noi non siamo ancora tutti morti?“

Ebbene, o fratelli romeni, noi sentiamo che voi ci siete così affini, così consanguinei, voi che, come ben lo ricordava al vostro Comitato d'azione il nostro Presidente del Consiglio, on Orlando, „non per un semplice caso conservate nel nome del vostro popolo il nome augusto di Roma“, che siamo fieri e lieti, che voi difendiate, accanto ai nostri soldati, questa antica terra d'Italia, nel cui grembo materno riposano insieme alle ossa dei nostri eroi-le ossa degli avi vostri; e siamo felici, che sulle pianure del Veneto, sulle rive del Piave, si riconsacri così, nel battesimo del sangue e della gloria, il patto della indistruttibile fratellanza fra il popolo italiano ed il popolo romeno!“

Vivissimi applausi salutano la fine del discorso di Maria Rygier. (Piccolo).

Il sindaco Colonna:

Cittadini Romeni,

Nel portare a Voi la parola di Roma, sento di recarvi il saluto della Madre, affettuosa e immortale.

Ai piedi di questo monumento insigne, elevato alla gloria del nostro e del vostro Traiano, gli animi si sentono invasi da un fraterno sentimento di commozione. Perché qui risorgono tutte le grande memorie che uniscono i due popoli in una eterna comunione di spiriti e di fede: qui l'anima latina rivive nei ricordi delle sue più grandi conquiste civili.

L'omaggio vostro è la prova vivente dell' eternità indissolubile dei vincoli che uniscono le nostre stirpi. Voi vi sentite romani, perchè l'anima latina, che diede al mondo il tesoro di due civiltà e venti secoli di storia, palpita ancora nel vostro cuore, con tutte le sue idealità, con tutta la grandezza del suo genio e delle sue virili virtù.

Questa anima non si spegne nelle prove più dolorose: i secoli vi dicono che la sua fiamma risorge dalle oppressioni, come il fuoco dalle ceneri, sempre più fulgida e gloriosa; i secoli vi dicono come l'impero della sua civiltà resista saldo e inflessibile di fronte alla barbarie.

Voi che da Traiano foste posti ai limiti estremi dell' impero, baluardo supremo della civiltà latina, voi assumete oggi innanzi al mondo un alto e nobile significato.

Con cavaleresco ardimento, incurante di dolori, di sacrifici, di rovine, il nostro popolo eroico senti di non poter venire meno alla sua secolare missione, in quest' ora storica, in cui si decidono le sorti della civiltà, rivisse nella fierezza di Roma ed elevò ancora una volta, di fronte ai barbari, le aquile della civiltà, che Traiano, con sicura fede, aveva affidato ai suoi legionari.

Il vostro martirio segnò nella storia orma indelebile, e, nel diritto e nella giustizia rivendicati, troverà la sua vendetta e la sua glorificazione.

Mai come oggi vi mostraste figli di Roma, ed io sono lieto di raccogliere in nome della Madre l'omaggio, che voi recate a Traiano; esso dice come i popoli sorti dalla civiltà latina non dimenticano

peru a ne înlocui în apărarea teritoriului nostru național, a caselor noastre, a femeilor noastre și a fiilor noștri, când noi încă n'am murit cu toții?“

Ei bine, frați români, noi avem sentimentul, că voi sânteți așa de înrudiți cu noi, așa de acelaș sânge, voi cari, cum cu multă dreptate a amintit Comitetului vostru de acțiune Președintele Consiliului, Ex. Sa Orlando, „nu prin o simplă întâmplare ați păstrat în numele poporului vostru augustul nume al Romei“, încât sântem mândri și fericiți, că voi apărați, alături de soldații noștri, acest antic pământ al Italiei, în al cărui sin matern se odihnesc împreună cu oasele eroilor noștri oasele străbunilor voștri; și sântem fericiți, că pe șesurile Veneto-ului, pe malurile Piavei, se consacră din nou astfel, prin botezul de sânge și de glorie, pactul indestructibil al fraternității dintre poporul italian și poporul român!

Foarte vii aplauze salută sfârșitul discursului Mariei Rygier. (Piccolo).

Primarul Colonna:

Cetățeni Români,

Aducându-vă cuvântul Romei, am impresia că vă aduc salutul Mamei, afectuoase și nemuritoare.

La picioarele acestui important monument, ridicat pentru a glorifica pe Traian al nostru și al vostru, sufletele se simt cuprinse de un sentiment frățesc de emoțiune. De oare ce aci se înalță marile amintiri cari unesc cele două popoare într'o eternă comunitate de spirite și de credință: aci sufletul latin retrăește în amintirile celor mai mari cuceriri pe cari le-a făcut pe tărâmul civilizației.

Omagiul vostru e o probă vie de eternitatea indisolubilă a legăturilor cari unesc popoarele noastre. Voi vă simțiți Romani, fiindcă sufletul latin, care a dat lumei tezaurul celor două civilizații și douăzeci de secole de istorie, palpita încă în inima voastră, cu toate idealurile sale, cu toată măreția genului său și a virtuților sale bărbătești.

Acest suflet nu se stinge nici în încercările cele mai dureroase; secolele vă spun, că flacăra sa se înalță din stări de oprimare întocmai ca focul din cenușă, totdeauna mai strălucitor și mai glorios; secolele vă povestesc, cum imperiul civilizației sale rezistă solid și inflexibil în contra barbariei.

Voi, cari ați fost așezați de cătră Traian la marginile extreme ale imperiului, bulevard suprem al civilizației latine, luați astăzi în fața lumei o înaltă și nobilă semnificație.

Cu o îndrăzneală cavalierească, nesocotind dureri, sacrificii, ruine, poporul vostru eroic pentru a nu lipsi dela misiunea sa seculară, în această oră istorică, în care se decide soarta civilizației, se reculese în mândria originii sale romane și ridică încă odată în contra barbarilor aquilele civilizației, pe cari Traian, cu încredere sigură, le încredinșase legionarilor sei.

Martiriul vostru scris în istorie urme ce nu pot fi șterse și în dreptatea și justiția redobândite își va găsi răsunarea și glorificarea.

Niciodată nu v'ați arătat ca astăzi cu adevărat fii ai Romei, și sânt fericit să primesc în numele Mamei omagiul pe care voi îl aduceți lui Traian; acesta arată că popoarele ieșite din civilizația la-

il retaggio comune. Qui voi recate l'antico affetto e l'antica fede; qui voi venite a ritemperare l'anima e il cuore alle antiche virtù, perchè nella grande lotta, che il mondo sostiene per la vittoria del diritto e della giustizia, possiate essere sempre, come foste finora, degni in tutto delle gloriose tradizioni della stirpe.

Nella virtù di Roma, nell'ardente amore per „l'alma Mater“, sogno e speranza di generazioni di prodi, trovate la forza per sostenere con romana fierezza lo strazio di quest'ora dolorosa. Le aquile, che guidarono già le vostre legioni vittoriose al fulgore del Campidoglio, ritorneranno presto all' antico nido; esse vi additarono ieri la via dell' onore, per indicarvi domani la via della gloria!

Su questa via già levano il loro volo immortale. Salutiamole da questo luogo con l'antica fede e l'antico entusiasmo; in questa fede troviamo ancora l'unione delle nostre anime; in questa fede la virtù latina ritrovi le sue immortali energie per l'ora irrevocabile del comune trionfo.

Il principe Colonna, spesso interrotto da applausi, viene da ultimo salutato da una lunga ovazione. (L'Idea Nazionale).

Il senatore Ruffini

Cessati gli applausi al sindaco di Roma, parla l'on. Ruffini, a nome del Fascio parlamentare.

Il Fascio—egli dice—ha voluto che una sua parola di consenso e di simpatia per la causa romena fosse detta in questa cerimonia, così altamente simbolica, per il luogo, ove si svolge.

L'oratore afferma che le nostre aspirazioni nazionali sono strettamente congiunte alla libertă romena: le une non avranno sicuro compimento senza la piena, perfetta restaurazione dell'altra.

Aggiunge che l'Italia non ha soltanto della simpatia per la sorella sventurata: essa sente anche la propria responsabilită ed il dovere di redimerla di ogni servaggio.

L'on Ruffini ricorda poi, che la Romania seppe mantenere attraverso i secoli le tradizioni della latinită in Oriente.

Elogia l'eroica resistenza del piccolo popolo sopraffatto del tradimento e dalla violenza tedesca e fa voti che presto la Romania risorga a libertă e riesca a riunire le sue sparse membra in una sola grande famiglia.

Anche l'on. Ruffini e applauditissimo.

Accolto da una calorosa ovazione, prende la parola il *Prof. Mandrescu*, presidente del Comitato di azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina. (Il Messaggero).

Il discorso del prof. Mandrescu:

Popolo di Roma, Italiani,

Profondamente commosso dalle parole lusinghiere, indirizzate al Comitato di Azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina ed alla Romania da parte della gentilissima signora Maria Rygier, del Principe Colonna e dell'on. Ruffini, permettetemi d'esprimere Loro i miei vivissimi ringraziamenti. Nello stesso tempo ringrazio il Comitato Italiano

tină nu uită moştenirea comună. Aici aduceţi voi vechia afecţiune şi vechea încredere, aici veniţi voi să vă întăriţi sufletul şi inima cu vechile virtuţi, pentruca în marea luptă, pe care o susţine lumea pentru biruinţa dreptăţii şi a justiţiei să puteţi fi în totdeauna, cum aţi fost până astăzi, vrednici în toate de glorioasele tradiţii ale familiei romane.

În virtuţile Romei, în dragostea fierbinte pentru „Alma Mater“, visul şi speranţa atâtor generaţiuni de bravi, găsiţi forţa necesară pentru a suporta cu mândrie romană nenorocirea din această dureroasă oră. Aquilele, cari au condus deja legiunile voastre biruitoare la strălucirea Capitolului, se vor reîntoarce nu peste mult timp în vechiul cuib; ele v'au arătat ieri calea onoarei, pentru a vă arăta mâne calea gloriei!

Pe această cale îşi înalţă ele deja sborul lor nemuritor. Să le salutăm din acest loc cu vechia încredere şi cu vechiul entuziasm; în această încredere găsim încă unirea sufletelor noastre; în această încredere virtutea latină îşi regăseşte energiile sale nemuritoare, pentru ciasul irevocabil al triumfului comun.

Principele Colonna, adesea întrerupt de aplauze, e salutat în cele din urmă de o lungă ovăţiune. (L'Idea Nazionale).

Senatorul Ruffini

Încetând aplausele pentru primarul Romei, ia cuvântul d-l Ruffini, în numele Fasciului parlamentar.

Fascio—spune d-sa—a voit să fie spus şi din partea sa un cuvânt de aprobare şi de simpatie pentru cauza românească în această festivitate, aşă de adânc simbolică prin locul unde ea are loc.

Oratorul afirmă, că aspiraţiunile noastre naţionale sunt strâns legate de libertatea română: cele dintâi nu vor avea un corolar sigur fără de o deplină, perfectă restaurare a celei din urmă.

Adaugă apoi, că Italia n'are numai simpatie pentru sora sa nefericită; ea îşi simte şi propria sa responsabilitate şi datoria de a o libera de orice fel de sclăvie.

D-l Ruffini aminteşte apoi, că România a ştiut să menţie în decurs de secole tradiţiunile latinităţii în Orient.

Laudă eroica rezistenţă a micului popor biruit prin trădare şi prin violenţa germană şi urează ca în scurt timp România să ajungă din nou liberă şi să reuşească a uni pe membrii săi împrăştiaţi într-o singură mare familie.

Şi d-l Ruffini a fost foarte aplaudat.

Primit cu o călduroasă ovăţie, ia cuvântul *profesorul Măndrescu*, preşedintele Comitetului de acţiune al Românilor din Transilvania, Banat şi Bucovina. (Il Messaggero).

Discursul profesorului Măndrescu:

Popor roman, Italiani,

Adânc mişcat de cuvintele măgulitoare, adresate Comitetului de acţiune al Românilor din Transilvania, Banat şi Bucovina precum şi României de către prea amabila doamnă Maria Rygier, de către Principele Colonna şi de către d-l Ruffini, daţi-mi voie să le exprim mulţumirile mele cele mai vii. În acelaş timp mulţumesc Comitetului Italian Pro

Pro Romeni, promotore di questa grandiosa manifestazione, ed il Governo italiano, che anche in questa occasione ha voluto essere accanto il popolo, come pure tutte le Associazioni, tutti i Municipi e le grandi personalità italiane, che hanno mandato calorose adesioni; e ringrazio anche te, popolo romano, e voi, rappresentanti del popolo italiano, di tutte le parti d'Italia, che con tanto entusiasmo avete voluto partecipare a questa manifestazione.

La quale ha un doppio significato:

In primo luogo è una nuova e potente prova del profondo amore del popolo italiano verso i suoi fratelli dei Carpazi e delle bocche del Danubio; in secondo luogo è anche una potente prova della maturità politica del popolo italiano.

Il popolo italiano eleva oggi l'Italia al grado di grande potenza, accordando la sua protezione allo sventurato popolo romeno, ridottosi oggi ad avere una unità nazionale, non di politica, ma di dolore.

La manifestazione d'oggi fa onore e all'intelligenza e al cuore del popolo italiano: la sua intelligenza gli ha rivelato, che non basta ad una nazione l'essere una grande potenza, ma che bisogna anche agire da grande potenza, perchè possa esserla nella realtà; il suo cuore ha scelto i suoi fratelli romeni, che, come si esprimeva S. E. il Presidente del Consiglio dei Ministri, on. Orlando, non per un semplice caso hanno conservato il nome di Roma come nome di un intero popolo.

Popolo Romano, Italiani,

Tre sono le cose, che il Comitato d'azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina si propone di realizzare: organizzare delle legioni romene, fare la propaganda necessaria per tutto quanto riguarda la nostra unità nazionale e preparare il terreno per legami più stretti tra la futura Grande Romania e la futura più Grande Italia.

Alcuni giorni dopo il mio arrivo a Roma, la pioggia mi costrinse a rifugiarmi con la mia signora sotto l'arco di un palazzo nelle vicinanze del Campidoglio, dove si trovava un gruppo d'intelligenti e vivaci giovanotti italiani, di non più che diciotto anni. Accortisi che non parlavamo un italiano abbastanza buono, ci hanno domandato, di quale parte d'Italia fossimo. Avendo loro risposto d'esser dalla sventurata Romania, uno di loro, battendosi con orgoglio il petto, ci rispose testualmente: „Non sarà sventurata che per breve tempo, ecco che noi partiamo per la guerra e combatteremo anche per la Romania; non vi perdetevi d'animo: la libereremo noi altri!“

La base della mia attività era già posta: a fianco di quei giovani italiani, futuri soldati del glorioso esercito italiano, era il nostro posto, il posto di quelle decine di migliaia di Romeni irredenti, che si trovano sul suolo ospitale dell'Italia e per l'organizzazione dei quali era venuto in Italia.

Da quel momento la legione romena irredente è stata la mia continua preoccupazione.

Ho avuto la fortuna di trovare l'aiuto incondizionato del Governo italiano che ha compreso, che i Romeni possono e debbono continuare la lotta per l'unità nazionale, lotta che la Romania è stata costretta ad abbandonare. Il Governo non si è li-

Romeni, inițiatorul acestei grandioase manifestațiuni, și Guvernului Italian, care și în această ocaziune a ținut să fie alături de popor, precum și tuturor Asociațiunilor, tuturor Comunelor și marii personalități italiene, cari au trimis călduroase adeviziuni; și-ți mulțumesc și ție, popor roman, și vouă, reprezentanți ai poporului italian din toate părțile Italiei cari cu atâta entuziasm ați binevoit a participa la această manifestație.

Ea are o dublă însemnătate:

În primul loc e o nouă și puternică dovadă de profunda dragoste a poporului italian față de frații săi din Carpați și dela gurile Dunării; în al doilea loc e încă o puternică dovadă despre maturitatea politică a poporului italian.

Poporul italian ridică astăzi Italia la rangul de mare putere, acordând protecțiunea sa nefericitului popor român, ajuns astăzi la o unitate națională, nu politică, ci de durere.

Manifestațiunea de astăzi face onoare și inteligenței și inimei poporului italian: inteligența sa i-a spus, că n'ajunge pentru o națiune să fie o mare putere, ci că trebuie să facă și acte de mare putere, pentru ca să poată fi în realitate; inima sa a ales pe frații săi români, cari cum s'a exprimat Ex. Sa Președintele Consiliului de Miniștri, Orlando, nu printr'o simplă întâmplare au păstrat numele Romei ca nume al unui întreg popor.

Popor roman, Italiani,

Trei lucruri își propune să realizeze Comitetul de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina: să organizeze legiuni române, să facă propaganda necesară pentru tot ce privește unitatea noastră națională și să pregătească țărâmul pentru legături mai strânse între viitoarea Românie Mare și între viitoarea Italie și mai Mare.

Câteva zile după sosirea mea la Roma, ploaia m'a silit să mă refugiez împreună cu soția mea sub arcul unui palat din apropierea Capitoliului, unde se găsea un grup de inteligenți și vioi tineri italieni, în vârstă nu mai mare de 18 ani. Observând, că noi nu vorbeam o limbă italienească destul de corectă, ne-au întreat, din ce parte a Italiei sântem. Spunându-le, că sântem din nefericita Românie, unul din ei, bătându-se cu mândrie în piept, ne răspunse textual: „Nu va fi nefericită de cât scurtă vreme. Iată noi plecăm la război și ne vom bate și pentru România. Nu fiți supărați, o vom libera noi!“

Baza activității mele era deja pusă: Alături de acei tineri italieni, viitori ostași ai glorioasei armate italiene, era locul nostru, al celor zeci de mii de Români iredenți, ce se găsesc pe pământul ospitalier al Italiei și pentru a căror organizare venisem în Italia.

În acel moment legiunea română iredentă a fost preocuparea mea continuă.

Am avut norocul să găsesc sprijinul necondiționat al Guvernului italian, care a înțeles, că Români pot și trebuie să continue lupta pentru unitatea națională, pe care luptă România a fost silită să o abandoneze. Guvernul nu s'a mărginit numai să-și ex-

mitato ad esprimere a parole la sua simpatia per lo sventurato popolo fratello, ma ha dato anche disposizioni in tal senso.

Oggi la bandiera romena sventola in zona di guerra alla testa di un'unità romena ed ho fede, che tra poco si raccoglierà intorno ad essa tutto quanto e romeno irredente.

Verranno qui a Roma, fra non molto, alcuni dei legionari romeni, perchè la città madre dia per mezzo loro la sua benedizione a tutti li altri romeni combattenti e perchè traggan' nuova forza di resistenza e di fede dalla vista di questa colonna di Traiano, eternamente parlante della nostra origine e dei legami con l'Italia.

Da Roma partirono i legionari romani a colonizzare i Carpazi e le bocche del Danubio, da Roma partiranno i legionari romeni a liberare i loro fratelli dalla tirannia tedesca-maghiara.

Ma da Roma partirà anche altra cosa, non meno importante: la nostra parola, il nostro appello ai popoli civili.

Il Governo italiano, che ha compreso il nostro desiderio ed il nostro dovere di continuare la lotta per l'unità nazionale a fianco delle grandi potenze, che combattono per il trionfo della giustizia e della libertà nel mondo; ha compreso, che il nostro sacrificio di sangue, per quanto magnifico e bello, non basterà ad assicurarci la nostra unità nazionale: l'opinione pubblica deve essere illuminata sui nostri diritti e sulle nostre sofferenze, contestati e falsificati da tanti nemici della nostra nazione.

A questo scopo ha concesso, che delle delegazioni speciali dal seno del nostro Comitato partano per Parigi, Londra e Washington, facendo anche in questo modo opera di vero fratello del nostro popolo.

Faremo anche a tal riguardo tutto il nostro dovere.

Un altro compito ci si impone: di gettare le basi di altri legami tra la Romania e l'Italia.

Abbiamo una base eccellente: accanto all' opera intelligente ed attiva, spiegata in Romania dal mio collega Prof. Ramiro Ortiz, che ha mostrato in un recente volume i contatti di coltura fra le due nazioni sorelle, abbiamo oggi nuovi legami, basati sulla conoscenza della lingua, della civiltà e del cuore degli Italiani da parte di tutti gli irredenti romeni, che si trovan' oggi sul sacro suol d'Italia.

Dopo la conclusione della pace generale, la Grande Romania avrà bisogno di tutto: di prodotti industriali, di braccia e di forze intellettuali.

Insieme con gli sfruttatori tedeschi, magiari e bulgari delle ricchezze naturali del nostro paese saranno espulsi dalla Romania anche i loro prodotti industriali. Il loro posto dovrà essere preso da altri e saremo molto lieti, se quelli „altri“—faremo anzi del nostro meglio, perchè sia così—saranno i nostri fratelli italiani.

Domandate agli italiani, reduci dal nostro paese, quali impressione ne riportino. Non ho sentito alcuno, che non desideri ritornare al più presto possibile nella sua nuova patria. Ce ne sono di tutte le condizioni sociali: professori universitari e secondari, medici, ingegneri, architetti, artisti, commercianti e semplici operai. È molto caratteristico, che tutti quegli italiani, che ci conoscono e sono in età di poter prender le armi, hanno chiesto d'esser arruolati nella legione romena, sia come ufficiali, sia come semplici soldati combattenti; i medici chirurghi, che

prime prin vorbe simpatia sa pentru nefericitul popor frate, ci a și dat ordine în consecință.

Astăzi steagul român fâlfăie în zona de războiu în fruntea unei unități române și am credința că în curând va fi adunat în jurul lui tot ce e Român iredent.

Vor veni aci, la Roma, nu peste mult timp, o parte din legionarii români, pentru ca prin ei cetatea Mamă să dea binecuvântarea sa tuturor celorlalți luptători români și pentruca să culeagă noi forțe de rezistență și de încredere privind această columnă a lui Traian, etern vorbitoare despre originea noastră și despre ceea ce ne leagă de Italia.

Din Roma au plecat legionarii romani pentru a coloriza Carpații și gurile Dunărei, din Roma vor pleca legionarii români pentru a-și libera pe frații lor de subt tirania germano-maghiară,

Dar din Roma va mai pleca și altceva, nu mai puțin important: cuvântul nostru, apelul nostru către popoarele civilizate.

Guvernul italian, care a înțeles dorința și datoria noastră de a continua lupta pentru unitatea noastră națională alături de Marile Puteri, cari luptă pentru triumful dreptății și libertății în lume; a înțeles, că jertfa noastră de sânge, oricât de măreață și frumoasă, n'ajunge pentru a ne asigura unitatea noastră națională: Opinia publică trebuie luminată asupra drepturilor și suferințelor noastre, contestate și falsificate de atâta dușmani ai neamului nostru.

În acest scop a admis, ca delegațiuni speciale din sinul Comitetului nostru să plece la Paris, Londra și Washington, făcând și în această privință operă de adevărat frate al poporului nostru.

Ne vom face și în această privință toată datoria.

O altă sarcină ni se impune: de a pune baze pentru alte legături între România și Italia.

Avem o minunată bază: alături de munca inteligentă și harnică desfășurată în România de colegul meu, profesorul Ramiro Ortiz, care a arătat într-o lucrare recentă atingerile culturale între cele două națiuni surori, avem astăzi legături noi, bazate pe cunoașterea limbii, a civilizațiunii și a inimei Italianilor de către toți iredenții români, cari se găesc astăzi pe pământul sacru al Italiei.

După încheierea păcii generale, România va avea nevoie de toate: de produse industriale, de brațe și de inteligențe.

Odată cu exploatarea nemți, unguri și bulgari ai bogățiilor naturale ale țării noastre vor fi alungate din România și produsele lor industriale. Locul lor va trebui ocupat de alții și vom fi foarte fericiți, dacă acei „alții“—și vom face tot posibilul ca așa să fie—vor fi frații noștri italieni.

Întrebați pe Italianii, cari s'au întors dela noi, cu ce impresii au venit. N'am auzit nici unul, care să nu dorească să se reîntoarcă cât mai fără întârziere în noua sa patrie. Și sunt din toate straturile sociale: profesori universitari și secundari, medici, ingineri, arhitecți, artiști, comercianți și muncitori de rând. E foarte caracteristic, că toți acei Italiani, cari ne cunosc și sunt în vârstă de a putea purta arme, au cerut înrolarea în legiunea română, fie ca ofițeri, fie ca simpli ostași combatanți; medicii operatori, cari au servit în spitalele noastre în timpul războiului

hanno prestato servizio nei nostri ospedali durante la nostra guerra, ritornati in Italia, domandano insistentemente di riprendere il loro posto d'onore nell'ospedale della legione.

E per mostrare, quali sentimenti d'affetto e quali legami ci uniscono all'Italia, basterà menzionare il fatto, che alcuni anni fa, un semplice contadino della Transilvania, sapendo che a Roma si trova la colonna del nostro avo Trajano, è venuto a piedi per vederla e ammirarla. Come si è comportato e che cosa ha fatto Roma in suo onore, sono ben sicuro, che tutti lo sapete e non è necessario il ricordarlo.

Non perdiamo di vista il fatto, che la Romania può nutrire abbondantemente una popolazione tre volte maggiore di quella che ha e che è disposta a dividere fraternamente i suoi beni co' suoi buoni fratelli.

Non dimentichiamo poi, che una pace durevole nei Balcani non può esistere senza una Romania forte e un' Italia più forte ancora, e che i nostri interessi ed i vostri c'impongono una intesa perfetta, non solamente d'anima, ma anche politica. E non dimentichiamo, che per mezzo dei Romeni di Macedonia noi confiniamo coll'Italia e che l'Italia e la Romania debbono essere anelli strettamente connessi della catena della latinità, dal Mar Nero all' Atlantico.

Potrete essere grandi anche senza di noi, ma sarete certo più grandi con noi.

Qui ai piedi della colonna di Trajano, voi, amati cittadini di Roma, voi, cari cittadini d'Italia, erigete oggi con questa manifestazione una colonna altrettanto grandiosa: la colonna del riaffratellamento italo-romeno. Su questa nuova colonna dovremmo scolpire le parole pronunciate da S. Ecc. Orlando, in occasione del ricevimento solenne del nostro Comitato: „*nulla ci divide, tutto ci unisce*“.

Facciamo in modo, che così sia ora e sempre. Noi del Comitato ne facciamo da parte nostra solenne promessa.

In questo amore reciproco comprenderemo con tutto il calore anche la Francia, per la quale noi Romeni specialmente abbiamo oltre che doveri di fratelli anche doveri di riconoscenza per l'aiuto generoso, che insieme coll'Italia e l'Inghilterra ci ha dato in tutti i tempi difficili; in questo amore comprenderemo anche gli altri grandi alleati, dai quali nulla potrà mai separarci.

Popolo Romano, Italiani,

Ci sono dei Comitati, che hanno avuto la fortuna di essere riconosciuti dai Governi dai Paesi alleati.

Il nostro Comitato è stato più felice:

Nato per proposta del Comitato Italiano Pro Romeni, coll'approvazione del Capo del Governo italiano, il nostro Comitato è oggi riconosciuto all'inizio della sua attività dall'intero popolo italiano.

Sincero quindi è il grido del mio cuore: Viva il caro popolo italiano, nostro fratello! Viva l'Italia! Viva il Governo italiano!

Il bellissimo discorso del prof. Mandrescu riscuote calorosi, entusiastici applausi.

Prende ultimo la parola, per gli italiani irredenti, l'on. Pitacco, il quale pronuncia il seguente discorso:

„Rumeni della Transilvania, del Banato e della Bucovina, c'invitaste ad essere con voi a questa cerimonia solenne che per la risurrezione vostra e per

nostru, reveniți în Italia, cer cu insistență să-și reia locul de onoare în spitalele legiunei.

Iar pentru a arăta, ce sentimente de afecțiune și ce legături ne unesc cu Italia, ajunge să amintim faptul, că acum câțiva ani, un simplu țaran din Transilvania, aflând că la Roma se află columna străbunului nostru Traian, a venit pe jos pentru a o vedea și admira. Ce a făcut el și ce a făcut Roma în onoarea sa, sunt sigur, că știți cu toții și nu e nevoie să reamintesc.

Să nu pierdem din vedere faptul, că România poate hrăni din abundență o populație de trei ori mai mare decât cea pe care o are și că e dispusă să împartă frățeste bunătățile sale cu frații săi buni.

Apoi să nu uităm, că o pace durabilă în Balcani nu poate exista fără o Românie tare și o Italie și mai puternică, și că interesele noastre și ale voastre ne impun o perfectă înțelegere, nu numai de inimă, ci și politică. Și să nu uităm, că prin Românii din Macedonia noi ne învecinăm cu Italia și că Italia și România trebuie să fie verigi, strâns legate între ele, ale lanțului latinității din Marea Neagră până în Oceanul Atlantic.

Veți putea fi mari și fără de noi, veți fi însă cu siguranță mai mari cu noi.

Aci, la picioarele columnei lui Traian, voi, iubiți cetățeni ai Romei, voi, iubiți cetățeni ai Italiei, ridicăți astăzi cu această manifestare o columnă tot așa de măreață: columna reinfrățirii italo-române. Pe această nouă columnă ar trebui să săpăm cuvintele pronunțate de Ex. S. Orlando, cu ocazia primirei solenne a Comitetului nostru: „*Nimic nu ne desparte, totul ne unește*“.

Să facem cu toții, ca așa să fie acum și în totdeauna. Noi cei din Comitet promitem din parte-ne în mod solemn.

În această dragoste reciprocă vom îmbrățișa cu toată căldura și Franța, pentru care noi Românii în special în afară de datorii de frați avem și datorii de recunoștință pentru generosul ajutor, pe care alături de Italia și Anglia ni l'a dat în toate timpurile grele; în această dragoste vom îmbrățișa și pe ceilalți mari aliați, de cari nimic și niciodată nu ne va putea despărți.

Popor roman, Italiani,

Sunt comitete, cari au avut fericirea să fie recunoscute de Guvernele Țărilor aliate.

Comitetul nostru a fost mult mai fericit:

Născut la propunerea Comitetului Italian Pro Romeni, cu aprobarea Președintelui Guvernului italian, Comitetul nostru, la începutul activității sale, e astăzi recunoscut de întregul popor italian.

Va fi deci sincer strigătul inimei mele: Să trăiască iubitul nostru popor italian, fratele nostru! Trăiască Italia! Trăiască Guvernul italian!

Prea frumosul discurs al profesorului Măndrescu stârnește călduroase, entuziaste aplauze.

Cel din urmă luă cuvântul pentru Italianii irredenți d-l Pitacco, care pronunță următorul discurs:

„Români din Transilvania, Banat și Bucovina, ni-ați invitat să fim împreună cu voi la această ceremonie solemnă, care pentru reinvierea voastră și pentru

l'unità della vostra nazione qui si celebra intorno a questo luogo dove tra il fasto delle rovine vive eterna la grandezza di Roma imperiale.

Con commozione fraterna accettiamo volentieri l'invito, noi fuorusciti irredenti, per i ricordi che ci legano a voi fin dal tempo della comune oppressione, per la difesa che abbiamo opposta in comune contro governi e popoli a noi avversi e nemici.

Dopo aver ricordato le lotte comuni contro l'oppressore austriaco ed il coraggioso intervento dei deputati rumeni a fianco degli italiani, l'oratore, più volto interrotto da applausi, accenna all'amore indomabile che italiani e rumeni irredenti hanno sempre postato alla loro nazione, e dice:

„E questo amore, al quale con volontà pronta e animosa tutto abbiamo rinunciato, onori, uffici, sostanze, famiglia, ci ritrova nell'ora più tragica della storia, nell'ora più decisiva per la sorte dei nostri martoriati paesi, ci ritrova affratellati nell'ansia del pericolo che ancora ci minaccia, affratellati nello sforzo supremo che ci deve redimere, nella fede che la patria non muore, nella certezza, che per virtù dei sacrifici comuni spunterà l'alba radiosa della rivendicatrice e liberatrice vittoria.

Su questa colonna, che s'innalza in tutto il suo eterno fastigio, sta scolpito il simulacro della mia città, mentre scende al suo porto romano per muovere attraverso le Giulie nella Dacia lontana l'imperatore Traiano.

Trieste, simbolo dell'Italia irredenta, si ricongiunge così per un decreto di gloria alle vostre origini prime.

Possa ricongiungersi a voi da un nuovo decreto di gloria, che ricordi nei secoli la redenzione delle nostre patrie dilette, circonfuse e protette dall'anima augusta di Roma immortale.

L'on. Pitacco viene fatto segno ad una entusiastica dimostrazione di simpatia. Si grida ripetutamente: Viva Trento-Trieste! Viva i fratelli irredenti!

La cerimonia ha termine fra grido vivissime di: *Viva l'Italia! Viva la Romenia!*

La banda dei carabinieri deve replicare gli inni patriottici tra applausi scrocianti ed interminabili.

(Il Messaggero)

Una dimostrazione al Prof. Mandrescu

Terminata la cerimonia, le associazioni lasciano il Foro Traiano tra gli applausi della folla.

Quando il prof. Mandrescu lascia il palco degli oratori a fianco della sua signora, un caldo applauso parte dal popolo che grida: *Evviva la Romenia! Evviva i fratelli martiri!*

Il prof. Mandrescu ringrazia commosso.

La cerimonia ha così termine.

(Il Fronte Interno)

Il ricevimento ai rappresentanti all'Albergo Imperiale.

Alla sera, alle ore 21.30 il presidente del Comitato d'azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina e la sua gentile signora, hanno offerto all'Albergo Imperiale un vermuth d'onore ai rappre-

unitatea națiunii voastre se celebrează în acest loc, unde în mijlocul fastului de ruini trăește eternă măreția Romei imperiale.

Cu emoțiune frățească primim bucuroși invitarea, noi exilații iredenți, pentru amintirile cari ne leagă de voi din timpul suferințelor comune, pentru rezistența ce am opus'o în comun guvernelor și popoarelor contrarii și dușmane nouă.

După ce a amintit luptele comune contra opresorului austriac și intervenția curajoasă a deputaților români alături de cei italieni, oratorul, de mai multe ori întrerupt de aplauze, accentuează dragostea de neînfrânat, pe care Italianii și Românii iredenți au avut'o totdeauna față de națiunea lor, și zice:

„Și această dragoste, pentru care cu o voință hotărâtă și nesilită am renunțat la toate: la onoruri, demnități, averi și familie, ne găsește în ora cea mai tragică a istoriei, în ora cea mai decisivă pentru soarta țărilor noastre martirizate, ne găsește înfrățiți în groaza de pericolul care ne mai amenință încă, înfrățiți în sfortarea supremă care trebuie să ne aducă liberarea, în încrederea, că patria nu moare, în siguranța, că în urma sacrificiilor comune se va ivi aurora radioasă a biruinței răzbunătoare și liberatoare.

Pe această columnă, care se înalță în toată splendoarea sa eternă e săpată și icoana orașului meu, în momentul când împăratul Traian descinde în portul său roman pentru a se duce prin Veneția Giulia în Dacia îndepărtată.

Triestul, simbol al Italiei iredente, se leagă astfel printr'un act de glorie de originea noastră primordială.

De s'ar putea uni cu voi printr'un nou act de glorie, care să amintească în decursul secolelor despre liberarea patrielor noastre iubite, îmbrățișate și protejate de sufletul august al nemuritoarei Rome.

D-l Pitacco a fost obiectul unei entuziaste manifestații de simpatie. Se strigă de mai multe ori Trăiască Trento-Trieste! Trăiască frații iredenți!

Festivitatea se termină între strigăte sgomotoase de: *Trăiască Italia! Trăiască România!*

Muzica carabinieriilor a trebuit să repete imnurile patriotice între aplauze delirante și nesfârșite.

(Il Messaggero)

Profesorul Mândrescu obiectul unei manifestații de simpatie

Terminându-se festivitatea, asociațiunile părăsesc Forul Traian în mijlocul aplauselor mulțimei.

După ce profesorul Mândrescu părăsise tribuna oratorilor alături de soția sa, poporul izbucnește în călduroase aplauze, strigând: *Trăiască România! Trăiască frații noștri martiri!*

Profesorul Mândrescu mulțumește mulțimei mișcat. Cu aceasta s'a isprăvit festivitatea.

(Il Fronte Interno)

Primirea delegaților la Hotel Imperial.

Seara, la orele 21.30, președintele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina și gentila sa soție au dat la Hotel Imperial o serată în onoarea delegaților asociațiilor și pri-

sentanti delle associazioni ed ai sindaci dei comuni convenuti da ogni parte d'Italia per la cerimonia al Foro Traiano.

Il Commissario generale per la propaganda, on. Comandini, aveva mandato un telegramma di adesione, scusandosi di non poter intervenire alla serata, perchè assente da Roma.

I discorsi :

Il prof. Mandrescu.

Il prof. Mandrescu ha pronunciato un breve e commosso discorso di saluto agli ospiti e di ringraziamento al Comitato Italiano Pro Romeni ed in modo particolare a Maria Rygier, per la magnifica riuscita della manifestazione al Foro Traiano. Egli ha espresso tutta la sua riconoscenza al popolo italiano per l'entusiastica solidarietà dimostrata ai Romeni irredenti, venuti a chiedere aiuto e conforto al Governo italiano, che con tanto accorgimento politico e con così generosa benevolenza facilita l'opera politica e militare del Comitato d'azione dei Romeni. Ha concluso fra gli applausi col grido di: „Viva la più grande Italia! Viva la Romania!“

Il prof. Ramiro Ortiz.

Il prof. Ortiz della università di Bucarest — ove ha la cattedra d'italiano — pronuncia un nobile ed elevato discorso. Egli dice:

„Non è senza profonda commozione che io prendo stasera la parola, nel vedermi di nuovo ospite di Simeone Mandrescu. L'ultima volta è stato a Bucarest in un ora di sciagura, quando già nel silenzio della sera si udiva lontano il brontolio dell'artiglieria nemica. Da Bucarest a Roma, quanto cammino, quanto dolore, quante speranze! Non esistono più distanze per noi profughi dalla terra dolorosa. Il mondo è piccolo alla fiamma d'amore e d'odio che lo avvolge ed io ho rivisto a Roma un ufficiale inglese che ho conosciuto ad Arcangelo, ho rivisto a Napoli una signora russa che ho conosciuto al Caucaso! E a Roma rivedo sotto altra luce Simeone Mandrescu.

Simeone Mandrescu ed io siamo stati amici fin dal primo momento, che c'incontrammo nella sala dei Professori dell'Università di Bucarest. Fin da quel giorno, ormai lontano col tempo, ma non nella memoria, nella stretta di mano leale e vigorosa che mi dette il collega, compresi la lealtà di questo cuore di cavaliere antico e di lottatore moderno. Abbiamo combattuto insieme tutte le nostre battaglie, piccole battaglie universitarie dapprima, grandi battaglie ideali dopo l'agosto fatale del 1914! Insieme abbiamo visto i primi aeroplani tedeschi spandere il terrore e la strage nella nostra città diletta; insieme abbiamo trepidato nelle ore fosche della neutralità rumena; insieme abbiamo gioito della risoluzione virile ed eroica che metteva fine ad ogni pusillanime esistenza; insieme abbiamo dolorato alle prime profonde ferite che han fatto sanguinar l'anima rumena: Turtucaia, Craiova, Costanza; insieme abbiamo assistito a spettacoli orrendi di miseria, di pestilenza, di fame, quando l'asi sembrava divenuta un simbolo incredibilmente tragico ed eroico del sacrificio di tutta una stirpe. Abitavamo vicino due bianche villette quasi con-

marilor comunelor, veniți din toate părțile Italiei pentru festivitatea din Forul Traian.

Comisarul general pentru propagandă, d-l Comandini, trimisese o telegramă de adeziune, scuzându-se de a nu putea lua parte la serată, lipsind din Roma.

Discursurile :

Profesorul Mândrescu.

Profesorul Mândrescu a pronunțat un scurt și mișcător discurs, prin care salută oaspeții și aduce mulțumiri Comitetului Italian Pro Romeni și în special d-nei Maria Rygier pentru strălucita reușită a manifestației din Forul Traian. D-sa și-a exprimat toată recunoștința față de poporul italian pentru entusiasta sa solidaritate arătată Românilor iredenți, veniți să ceară sprijinul și ajutorul Guvernului italian, care cu atâta pătrundere politică și cu o bunăvoință așa de generoasă înlesnește opera politică și militară a Comitetului de acțiune al Românilor. Termină în mijlocul aplauzelor celor de față cu strigătul „Trăiască Italia mărită! Trăiască România!“

Profesorul Ramiro Ortiz.

Profesorul Ortiz dela Universitatea din București — unde ocupă catedra de italiană — pronunță un frumos și înălțător discurs. D-sa zice:

„Nu fără profundă emoțiune ieau astăseară cuvântul, văzându-mă din nou oaspetele lui Simion Mândrescu. Ultima dată am fost oaspetele său în București într'un moment de nefericire, când în tăcerea serei se auzea deja de departe bubuitul artileriei inimice. Dela București la Roma, ce drum lung, câtă durere, câte speranțe! Nu mai există distanțe pentru noi refugiații din țara îndurerată. Lumea e mică pentru flacăra de dragoste și ură ce o învâluie, și eu am revăzut la Roma un ofițer englez, pe care l'am cunoscut la Arhanghelsk, am revăzut la Napoli o doamnă rusă, pe care am cunoscut-o în Caucaz. Și la Roma revăd într'o altă lumină pe Simion Mândrescu.

Simion Mândrescu cu mine am fost prieteni din primul moment, în care ne-am întâlnit în sala profesorilor dela Universitatea din București. Din acea zi, astăzi îndepărtată în timp, nu însă și în memorie, din strângerea de mână loială și viguroasă, pe care mi-o dădu colegul, am înțeles loialitatea acestei inimi de cavalier antic și de luptător modern. Am combătut împreună toate bătăliile noastre, mici bătălii universitare la început, mari bătălii ideale după fatala lună August 1914! Impreună am văzut cele dintâi aeroplane germane răspândind teroarea și moartea în orașul nostru iubit; împreună am tremurat în orele triste ale neutralității române; împreună ne-am bucurat de rezoluția bărbătească și eroică care pune capăt oricărei existențe lașe; împreună am suferit din cauza celor dintâi răni adânci, cari au făcut să sângereze inima română: Turtucaia, Craiova, Constanța; împreună am azistat la oribile spectacole de mizerie, de boale, de foame, când Iașii părea prefăcut într'un simbol de necrezut tragic și eroic de sacrificiu al unui întreg neam.

Locuiam două mici vile albe învecinate, aproape

tigue, un po fuori della città, in un quartiere solitario e soleggiato. Potevamo comunicarci tutte le nostre impressioni. Dopo ogni bombardamento, egli veniva da me, io andavo da lui. Passeggiavamo tristi, ma non scorati, per una solitaria strada in costruzione alle spalle delle nostre case, facevamo progetti d'azione, rincoravamo nostra virtuse stanca. Fui io a dargli l'annuncio doloroso dell' evacuazione di Bucarest, fu lui a prender l'iniziativa di un treno universitario che ci trasportasse a Iasi tutti insieme, come una dolorosa famiglia.

Eppure tanta comunanza di vita, d'ideali, di dolori non mi aveva ancora svelato tutta la ferrea volontà di riuscita, tutte le invidiabili facultà di organizzatore, che si nascondevano in quest'uomo modesto e ritirato nella calma dei suoi studi e nella gioia del suo insegnamento, sino al giorno in cui ha sentito il dovere di buttarsi nella lotta per la salvezza del suo popolo. È stato a Roma, un mese fa, che io ho conosciuto davvero Simeone Mandrescu. A Roma, dove, lottando contro le mille difficoltà che sempre si offrono a chi aspira a crear qualche cosa: soffrendo delle mille amarezze che la prudente pigrizia e lo scetticismo imbello dei Sancho Pancia non ha mancato mai di prodigar largamente ai Cavalieri dello spirito; a Roma, dove sconosciuto, in un momento poco propizio alle simpatie, dopo la pace di Bucarest e non nell'agosto 1916 al tempo dei facili entusiasmi; egli ha saputo porre in movimento, colla sola fede nella sua idea, una così grande forza di solidarietà latina quale è quella che con tanta magnificenza è rifulsa oggi al Foro Traiano.

Coadiuvato dall' attività instancabile e dalla fede ardente di una piccola-grande donna, Maria Rygier, nome caro a quanti han lottato e sanguinato per l'idea, e dai grandi uomini di governo, che sono oggi a capo dei destini d'Italia, Simeone Mandrescu ha combattuto ed ha vinto.

Da oggi in poi Italia e Romania procederanno insieme nella via della libertà e del progresso, la catena spezzata della *pace-capestro* di Bucarest è rinsaldata, italiani e rumeni combatteranno insieme sui campi del sacrificio e della gloria!

Bevo alla vittoria di Simeone Mandrescu, che è vittoria latina. Ben egli può questa sera, come il buon agricoltore, dimenticar le fatiche e le amarezze, davanti al biondeggiar della messe da lui seminata e coltivata.

Alla tua vittoria, amico mio, alla vittoria del popolo d'Italia, sempre pronto a secondar le nobili iniziative di fratellanza e di giustizia".

Grandi e fervidi applausi salutano il bellissimo discorso del prof. Ortiz.

Gli altri discorsi

La signora Valeri ha rivolto ai Romeni parole di saluto e di solidarietà a nome delle donne italiane.

Ha poi pronunciato un forte discorso, denso di contenuto politico, il dott. Campean, membro del Comitato d'azione dei Romeni.

Un giornalista ha quindi fatto un brindisi a nome della stampa romana.

In fine, l'ufficiale aviatore romeno Draguscianu ha sollevato l'entusiasmo dei presenti con vibranti dichiarazioni patriottiche e colla lettura d'una lettera

lipite una de alta, cam afară din oraș, într'un cartier solitar și cu mult soare. Ne puteam comunica toate impresiunile. După fiecare bombardament, el venea la mine, eu mă duceam la el. Ne plimbam trști, însă nu descurajați, pe o stradă solitară în construcție în dosul caselor noastre, făceam proiecte de acțiune, ne întăream virtutea noastră obosită. Am fost eu acela, care i-am adus vestea dureroasă a evacuării Bucureștilor, a fost el acela care a luat inițiativa unui tren universitar care să ne ducă la Iasi pe toți împreună, ca o îndurerată familie.

Și cu toate acestea, atâta comunitate de viață, de idealuri, de durere încă nu mi-a relevat întreaga voință de fier de reușită, invidiabilele calități de organizator, ce se ascundeau în acest om modest și retras în liniștea studiilor sale și în plăcerea profesoratului său, până în ziua când a simțit datoria de a se arunca în luptă pentru salvarea poporului său. A fost la Roma acum o lună, când am cunoscut într'adevăr pe Simion Mândrescu. La Roma, unde luptând în contra a mii de greutăți cari totdeauna se oferă oricui vrea să creeze ceva: suferind mii de amărăciuni pe cari lenea precaută și scepticismul laș al Sancho Pancia-ilor le-au procurat totdeauna cu mână largă cavalerilor spiritului; la Roma, unde necunoscut, străin, într'un moment puțin favorabil simpatiilor, după pacea de București și nu în August 1916, în timpul unor ușoare entuziasme, el a știut să pună în mișcare, numai cu încrederea ce a avut-o în idea sa, o atât de mare forță de solidaritate latină, ca acea care cu atâta măreție a strălucit astăzi în Forul Traian.

Ajutat și de activitatea neobosită și de încrederea arzătoare a unei mici-mari doamne, Maria Rygier, nume scump tuturora cari au luptat și sângerat pentru idee, precum și de către marii oameni ai guvernului, cari se găsesc astăzi la cârma destinelor Italiei, Simion Mândrescu a luptat și a biruit.

De azi înainte Italia și România vor merge împreună pe drumul libertății și al progresului, după ce va fi fost rupt lanțul *păcii-căluș* dela București și după ce România se va fi refăcut, — Italiani și Români vor lupta împreună pe câmpurile de sacrificiu și glorie!

Beau pentru biruința lui Simion Mândrescu, care e biruința latină. El poate uita astăseară, ca un bun agricultor, oboselile și amărăciunile, în fața pârguirei holdelor de el sămănate și cultivate.

Pentru biruința ta, prietene, pentru biruința poporului italian, totdeauna gata să ajute nobilele inițiative de fraternitate și dreptate".

Numeroase și călduroase aplause salută prea frumosul discurs al profesorului Ortiz.

Celelalte discursuri.

Doamna Valeri a adresat Românilor salutul și cuvinte de solidaritate în numele doamnelor italiene.

A pronunțat apoi un viguros discurs politic doctorul Campean, membru în Comitetul de acțiune al Românilor.

Un ziarist a tostat apoi în numele presei române.

În sfârșit ofițerul aviator român Drăgușanu a stârnit entuziasmul celor prezenți cu vibrante declarațiuni patriotice și cu cetirea unei scrisori trimisă

mandatagli da un numeroso gruppo di ufficiali aviatori romeni, che chiedono d'essere arruolati nell'aeronautica italiana, per partecipare così alla guerra al nostro fronte, insieme colla legione romana.

(Il Piccolo).

de un însemnat grup de ofițeri aviatori români, cari cer înrolarea în aviația italiană pentru a lua parte în chipul acesta la războiul pe frontul nostru, împreună cu legiunea română.

(Il Piccolo).

Toată presa mondială a publicat informațiuni asupra marelui manifestațiuni din Forul Traian dela 25 August st. n. „Le Temps“ publică două telegrame, una în numărul dela 26 August și a doua în numărul dela 28 August.

Le reprodus:

Manifestation italo-roumaine:

(De notre correspondant particulier)

Rome, 25 Août.

Aujourd'hui dimanche a lieu au forum de Trajan, au pied de la colonne de l'empereur qui fonda la Roumanie, une populaire e solennelle manifestation en faveur des Roumains, pour célébrer le second anniversaire de l'entrée en guerre de cet Etat. En effet, si les circonstances obligent momentanément la nation roumaine à subir le joug des empires centraux, il ne faut pas oublier que ce peuple, essentiellement latin, se jeta dans la mêlée du côté de l'Entente; que maintenant encore, il y a environ vingt mille Roumains qui se battent en Sibérie avec les Tchéco-Slovaques contre nos ennemis et que de nombreux volontaires roumains et des prisonniers des régions irrédentes forment déjà une légion qui va entrer en ligne sur le front italien.

Dans l'esprit des organisateurs, la journée d'aujourd'hui ne doit donc pas être considérée comme une manifestation de deuil et de regrets, mais comme une démonstration de confiance et d'espérance dans le destin de cet héroïque peuple, tant éprouvé actuellement, mais dont l'avenir est certain. La manifestation est organisée en faveur du comité d'action des Roumains de Transylvanie, de Bucovine et du Banat, comité qui dirige, de Rome, l'agitation irredentiste en pays roumain. Le gouvernement italien participe à cette cérémonie, et le ministre de la guerre a demandé télégraphiquement au commandement supérieur l'envoi d'une délégation d'officiers et soldats roumaine qui combattent au front italien. Plusieurs ministres, sous-secrétaires d'Etat, ambassadeurs des puissances alliées, ainsi que de nombreux sénateurs et députés assistent à la cérémonie. Le prince Prospero Colonna, syndic de Rome, le député Raimondo, le sénateur Ruffini, ancien ministre, ancien président du congrès de Rome pour les nationalités opprimées, le délégué du „Fascio parlamentare per la difesa nazionale“ et le professeur Mandrescu, président du comité d'action des Roumains irrédents, sont désignés pour prendre la parole. Les diverses phases de la manifestation, très populaire et pittoresque dans ce cadre historique du forum de Trajan, seront cinématographiées par le commissariat de propagande et répandues ensuite en Italie et à l'étranger.

Des les premières heures de la matinée, toute la ville est pavoisée en l'honneur de la Roumanie, comme elle le fut le 4 Juillet pour l'Amérique et le 14 Juillet pour la France.

J. C.

Manifestație italo-română:

(Dela corespondentul nostru particular).

Roma, 25 August.

Astăzi, duminică, are loc, în Forul Traian, la picioarele coloanei împăratului care a întemeiat România, o manifestație populară și solemnă în favoarea Românilor, pentru a celebra a doua aniversare a intrării în războiul a acestui stat. Într'adevăr, dacă împrejurările obligă pentru moment națiunea română să suporte jugul imperiilor centrale, nu trebuie să uităm, că acest popor, prin excelență latin, s'a aruncat în luptă alături de Înțelegeri; că și acuma sunt cam 20 mii de Români cari se bat în Siberia împreună cu Cecho-Slovacii în contra dușmanilor noștri și că numeroși voluntari români și prizonieri din regiunile irredente formează deja o legiune care va intra în acțiune pe frontul italian.

Conform cu spiritul organizatorilor, ziua de astăzi nu trebuie prin urmare considerată ca o manifestație de doliu și de regrete, ci ca o demonstrație de încredere și de nădejde în destinul acestui popor eroic, atât de încercat actualmente, al cărui viitor însă e sigur. Manifestația e organizată în onoarea Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Bucovina și Banat, care comitet conduce din Roma, agitația irredentistă în țările românești. Guvernul italian participă la această festivitate și ministerul de războiul a cerut telegrafic Comandei Supreme să trimită o delegație de ofițeri și soldați români dintre cei cari luptă pe frontul italian. Mai mulți miniștri, subsecretari de Stat, ambasadori ai puterilor aliate precum și numeroși senatori și deputați azistă la ceremonie. Principele Prospero Colonna, primarul Romei, deputatul Raimondo, senatorul Ruffini, fost ministru, fost președinte al Congresului din Roma pentru naționalitățile oprimate, delegat de „Fascio parlamentare per la difesa nazionale“ și profesorul Mandrescu, președintele Comitetului de acțiune al Românilor irredenti, sunt desemnați pentru a lua cuvântul. Diferitele faze ale manifestației, foarte populară și pitorească în acest cadru istoric al Forului Traian, vor fi cinematografiate de către comisariatul de propagandă și respândite apoi în Italia și în străinătate.

Des de dimineață tot orașul este pavoizat în onoarea României, cum a fost la 4 Iulie pentru America și la 14 Iulie pentru Franța.

J. C.

La manifestation italo-roumaine:

La solennelle manifestation de solidarité et de sympathie envers la Roumanie a eu lieu dimanche en présence d'une foule immense, entassée sur le forum du Trajan, devant la colonne Trajane.

M. Berenini, ministre de l'instruction publique, plusieurs sous-secrétaires d'Etat, dont M. Bonicelli, représentant M. Orlando, le comte Aldovrandi, chef du cabinet du ministre des affaires étrangères, représentant M. Sonnino, ont présidé à la manifestation.

Devant l'estrade avait pris place une délégation de la légion roumaine qui combat sur le front italien, et qui a été accueillie par de très chaleureuses ovations, aux cris de „Vive la Roumanie libre!“

Lecture a été donnée d'une dépêche du président du conseil, disant que M. Orlando prenait part de tout coeur à la manifestation de Rome, affirmant de nouveau sa fraternelle solidarité avec ses enfants lointains, et exprimant ses vœux les plus chaleureux pour la complète indépendance de tout le peuple roumain.

La dépêche de M. Orlando a été accueillie par de vifs applaudissements prolongés, et des cris de „Vive Orlando!“. La lecture de la lettre d'adhésion de M. Sonnino a provoqué également un grand enthousiasme parmi des cris de „Vive Sonnino!“

Le prince Colonna, maire de Rome, a pris la parole pour porter un salut aux Roumains et affirmer sa certitude en la restauration de la Roumanie.

Le sénateur Ruffini a déclaré, au nom du Faiscieu parlementaire pour la lutte nationale, que l'unité nationale roumaine devra être complètement rétablie, et le président du comité roumain d'Italie, M. Mandrescu, a remercié et dit qu'il avait eu le bonheur de trouver une aide sans conditions auprès du gouvernement italien pour la création d'une légion de Roumains irrédimés.

„Le drapeau roumain, a-t-il ajouté, flotte ainsi sur le front italien, tête de l'unité roumaine autour de laquelle seront bientôt réunis tous les Roumains irrédimés qui viendront à Rome pour avoir la bénédiction de la Ville-Mère“.

Tous les orateurs ont été acclamés.

De altfel până și în România ocupată a străbătut vestea despre grandioasa manifestație. „Gazeta Bucureștilor“ se ocupă de ea, comentând în felul ei acțiunea mea.

* * *

În legătură cu manifestația dela 25 August s'au scris articole importante de către oameni politici de seamă. Cu deosebire de relevat e articolul publicat de avocatul și ziaristul Alfredo Polledro în „Gazetta di Torino“ din 27 August, sub titlul: „Una giornata storica: La manifestazione italo-romena di Roma“.

* * *

Pentru Legiunea Română

Memorabila zi de 25 August ni-a adus în fine și aprobarea ministerului de războiuaa hotărîrei luate de d-nii Orlando, Diaz și Bissolati. La ceea dată a primit Comisiunea prioznierilor de războiu următoarea adresă:

Manifestația Italo-Română

Manifestația solemnă de solidaritate și de simpatie față de România a avut loc duminică în prezența unei mulțimi imense, înțesată în Forul Traian, în fața columnei lui Traian.

D-l Berenini, ministrul instrucțiunii publice, mai mulți subsecretari de Stat, printre cari d-l Bonicelli, reprezentând pe d-l Orlando, contele Aldovrandi, șeful de cabinet al ministrului afacerilor streine, reprezentând pe d-l Sonnino, au fost în fruntea manifestației.

Înainte de estradei luase loc o delegație a legiunii române, care luptă pe frontul italian și care a fost primită cu ovațiuni foarte călduroase, în strigăte de „Trăiască România liberă“.

S'a dat lectură unei telegrame a președintelui consiliului, în care se spunea, că d-l Orlando ia parte din tot sufletul la manifestația Romei, care afirmă din nou solidaritatea sa frățească cu fiii sei îndepărtați, și-și exprimă urările sale cele mai călduroase pentru completa independență a întregului popor român.

Telegrama d-lui Orlando o fost primită cu vii și prelungite aplauze și cu strigăte de „Trăiască Orlando!“ Citirea scrisorii de adeziune a d-lui Sonnino a provocat de asemenea un mare entuziasm între strigăte de „Trăiască Sonnino!“

Principele Colonna, primarul Romei, a luat apoi cuvântul pentru a aduce un salut Românilor și a-și afirma siguranța, că România va fi restaurată.

Senatorul Ruffini a declarat în numele Fascio-ului parlamentar pentru apărarea națională, că unitatea națională română va trebui să fie complet restabilită, și președintele Comitetului român din Italia, d-l Mandrescu, a mulțumit și a zis, că a avut fericirea de a găsi un sprijin necondiționat din partea guvernului italian pentru crearea unei legiuni de Români iredenți.

„Drapelul român, a adăugat d-sa, fâlfâie astfel pe frontul italian, în fruntea unei unități române în jurul căreia se vor strânge toți Românii iredenți cari vor veni la Roma pentru a primi binecuvântarea Cetății-Mame“.

Toți oratorii au fost aclamați.

Nel restituire l'unito foglio 30714 in data 24 Luglio del Comando Supremo si informa che nulla in contrario vi è da parte di questo Ministero al proposto invio in zona di guerra per propaganda degli ufficiali prigionieri romeni raccolti a Cittaducale.

Convenendo però nelle osservazioni fatte in merito dal Comando predetto, ora ripetute anche dalla Presidenza del Consiglio dei Ministri, sarà bene che gli ufficiali in questione siano esaurientemente preparati all'osservanza di quei criteri che il Comando Supremo stesso indica, per una migliore riuscita della propaganda.

Quanto alle uniformi, trattamento e scelta degli ufficiali italiani, destinati all'accompagnamento dei Romeni, durante tale missione, codesta Commissione potrà provvedere interessando direttamente le Direzioni Generali competenti.

Si resta in attesa di ricevere notizia sull'attuazione pratica della cosa, facendo conoscere anche la località prescelta nella zona territoriale, in cui verranno concentrati i prigionieri romeni per la selezione degli elementi infidi.

Il Ministro: **Zupelli**

Restituindu-vă anexata adresă No. 30714 din 24 Iulie a Comandei Supreme, vă informăm că nimic nu se opune din partea acestui Minister propunerii de a se trimite în zona de războiu pentru propagandă ofițeri prizonieri români, concentrați în Cittaducale.

Totuși, de acord cu observațiunile făcute de către susnumita Comandă, repetate și de către Prezidenția Consiliului de Miniștri, credem necesar ca ofițerii în chestiune să fie în de ajuns pregătiți întru observarea acelor criterii, pe cari le indică însuși Comandamentul Suprem pentru o mai bună reușită a propagandei.

Cât privește uniformele, tratamentul și alegerea ofițerilor italieni, destinați să însoțească pe ofițerii români în timpul misiunii lor, Comisiunea îi va putea găsi interesându-se direct la Direcțiunile Generale respective,

Așteptăm informațiuni asupra felului cum s'a executat ordinul, făcându-ne cunoscut și localitatea aleasă în zona teritorială, unde vor fi concentrați prizonierii români pentru separarea elementelor nesigure.

Ministru: **Zupelli**

După aceasta s'a putut începe îmbrăcarea ofițerilor din Cittaducale în uniforma legiunei române iredente, uniformă hotărâtă de mine în înțelegere cu membrii comitetului și cu aprobarea ministerului de războiu.

* * *

Interviewuri

Au urmat interviewuri. Reproduc numai pe cele mai importante și cari se apropie mai mult de ceea ce am spus eu.

L'Idea Nazionale, 29 Agosto ;

Dopo la giornata romana.

Intervista col prof. Mandrescu, Presidente del Comitato dei Romeni irredenti.

Ho visitato questa matina il prof. Mandrescu, presidente del Comitato d'azione dei Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, nella nuova sede, messa a disposizione del Comitato del Governo italiano, in Via XXIV Maggio, 7.

Il prof. Mandrescu, sebbene occupatissimo in questo momento e litteralmente perseguitato dai giornalisti, i quali gli chiedono interviste e notizie sul movimento irredentista romeno, ch'egli con tanta efficacia ed operosità dirige da Roma, non ha saputo negarmi una breve intervista per *l'Idea Nazionale*.

E. anzitutto, ha voluto ancora una volta esprimere tutta la sua commossa gratitudine al popolo italiano, che ha risposto con tanto entusiasmo e fervore all'appello del Comitato Italiano Pro Romeni, dimostrando nella grandiosa manifestazione di domenica scorsa, al Foro Traiano, una così vibrante ed unanime solidarietà ai fratelli di stirpe.

Ho chiesto al prof. Mandrescu qualche particolare sulle condizioni economiche e politiche, in cui viene a trovarsi la Romania in seguito all'iniqua pace di Bucarest.

L'Idea Nazionale, 29 August :

După ziua românească.

Interview cu profesorul Mândrescu, Președintele Comitetului Românilor iredenți.

Am vizitat azi dimineață pe profesorul Mândrescu, președintele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, în noul local, pus la dispoziția Comitetului de către Guvernul italian, din Calea XXIV Maiu, No. 7.

Profesorul Mândrescu, cu toate că foarte ocupat în acest moment și literalmente asediat de ziarști, cari îi cer interviewuri și informațiuni asupra mișcării iredentiste române, pe care d-sa o conduce din Roma cu atâta succes și activitate, n'a putut să-mi refuze un scurt interview pentru *„Idea Nazionale“*.

Și, înainte de toate, a ținut să-și exprime încă odată toată profunda sa gratitudine față de poporul italian care a răspuns cu atâta entuziasm și căldură la apelul Comitetului Italian Pro Romeni, arătând prin grandioasa manifestație de Dumineca trecută din Forul Traian o atâta de vibratoare și unanimă solidaritate cu frații săi de sânge.

Am cerut profesorului Mândrescu unele detalii asupra condițiunilor economice și politice în care se găsește România în urma nedreptăței păcei de București.

Le condizioni economiche e politiche della Romania:

La sventura, che si è abbattuta sulla mia Patria — mi ha risposto il prof. Mandrescu — è così terribile, che per illustrarne tutte le dolorosissime conseguenze, occorrerebbe un'ampia trattazione. I tedeschi, i magiari, i bulgari ed i turchi, senza essere vincitori — perchè la Romania è stata tradita dei russi, non vinta dalle armi dei suoi nemici, hanno trattato la mia infelice Patria come una terra di conquista, comportandosi non come degli stati civili verso una nazione soccombente, ma come orde barbare in un paese invaso.

Con una malfede cinica essi hanno strappato alla Romania vasti territori, nella zona dei Carpazi e della Dobrudja, chiamando ipocritamente queste crudeli mutilazioni della Romania col termine equivoco di „rettificazioni di frontiere“. Ci sarebbe molto da dire sui gravissimi danni economici oltrechè strategici e nazionali, che queste annessioni infliggono alla Romania. Si potrebbero esaminare le varie questioni che vi sono strettamente connesse, come quelle del petrolio e dei cereali, quella essenzialissima del Danubio e delle vie di comunicazione ed altri problemi di vitale interesse per il paese. Ma tutto ciò sparisce quasi dinanzi ad un fatto anche più atroce: è tutta la Romania, che, nonostante ed anzi a causa del trattato di pace, si trova sotto il brutale dominio delle soldatesche germaniche, magiare, bulgare e turche.

La Romania, pur rimanendo in apparenza un Stato sovrano, ha perduto effettivamente la propria indipendenza politica ed economica, diventando da paese libero e straordinariamente ricco un paese soggetto e condannato ad una miseria indescrivibile. È quasi impossibile passare dalla Moldavia nella Valacchia; la stessa valigia del Ministro degli Esteri, al suo ritorno da Iassy a Bucarest, è stata rigorosamente visitata dalle autorità militari degli invasori. Le popolazioni della Valacchia e della Moldavia gemono sotto un'oppressione durissima; e le perquisizioni nelle case dei cittadini, gli arresti degli ex-Ministri liberali continuano, rivelando un accanimento sempre maggiore contro quanti conservano nell'animo l'amore della patria e l'odio contro i suoi persecutori. Ion Brătianu, il capo del Governo prima e durante la guerra, è la vittima più illustre di questo orribile stato di cose. Sia che egli non abbia potuto, o che non abbia voluto riparare all'istero, Brătianu è l'uomo, dinanzi al quale deve inchinarsi con reverenza ogni buon rumeno, perchè egli si è identificato colle aspirazioni della nazione, prima dichiarando la guerra ed oggi rimanendo in patria, per soffrire coll'intero popolo rumeno, accanto alla nostra amata Famiglia Reale.

L'occupazione tedesca :

— Mi può dare qualche informazione precisa sul trattamento, fatto dalle truppe di occupazione tedesche alla popolazione civile della Romania?

— Gli invasori hanno ridotto il nostro popolo in uno stato di vera servitù. I contadini e quanti sono abili al lavoro sono forzati a coltivare la terra, perchè gli invasori possano impossessarsi dei prodotti agricoli, spogliandone senza pietà i proprietari del suolo. Si requisiscono perfino le povere provviste degli orfani e delle vedove, così come di tutti gli altri abi-

Condițiile economice și politice ale României:

— Nenorocirea, care s'a abătut asupra Patriei mele — mi-a răspuns profesorul Mândrescu — e atât de îngrozitoare, că pentru a învedera toate consecințele extrem de dureroase, ar fi nevoie de un vast tratat. Nemții, Ungurii, Bulgarii și Turcii, fără să fi fost biruitori, fiindcă România a fost trădată de Ruși, nu înfrântă de armele dușmanilor săi, — au tratat sârmana mea Patrie ca o țară cucerită, purtându-se nu ca state civilizate față de o națiune ingenunchiată, ci ca hoarde barbare într'o țară invadată.

Cu o rea credință cinică au răpit de la România întinse teritorii în zona Carpaților și în Dobrogea, numind cu ipocrizie aceste adevărate și reale anexări, aceste barbare mutilări a României, cu echivocul termen de „rectificare de graniță“. Ar fi multe de zis asupra celor mai grave daune economice în afară de cele strategice și naționale, pe cari aceste anexări le aduc României. S'ar putea examina diferite chestiuni în strânsă legătură cu acestea, cum sunt cele referitoare la petrol și cereale, cea foarte importantă a Dunării și a căilor de comunicație și alte probleme de interes vital pentru țară. Toate acestea însă dispar în fața unui fapt și mai tragic, unei realități și mai îngrozitoare: toată România, cu tot tratatul de pace și mai ales din cauza lui, se găsește sub stăpânirea brutală a trupelor germane, ungare, bulgare și turce.

România, cu toate că în aparență a rămas un stat suveran, și-a pierdut de fapt independența politică și economică, ajungând dintr'o țară liberă și extraordinar de bogată, o țară subjugată și condamnată la o mizerie de nedescris. E aproape imposibilă trecerea din Moldova în Muntenia; însăși valiza Ministrului de Externe, la întoarcerea sa din Iași la București, a fost cercetată riguros de către autoritățile militare ale cutropitorilor. Populațiunea din Muntenia și Moldova geme sub o nemiloasă oprimare; și perchezitiile în casele ce tătenilor, arestarea foștilor miniștri liberali continuă, dovedind o înverșunare tot mai mare în contra tuturor acelor, cari păstrează în sufletul lor dragostea de țară și ura în contra persecutorilor lor. Ion Brătianu, șeful guvernului înainte și în decursul războiului, e victima cea mai strălucită a acestei oribile stări de lucru. Fie că n'a putut, fie că n'a vrut să plece în străinătate, Brătianu e omul, dinaintea căruia trebuie să se închine cu respect ori și ce bun Român, fiindcă s'a identificat cu aspirațiunile națiunii, la început declarând războiul, iar astăzi rămânând în patrie pentru a suferi cu întregul popor român, alături de iubita noastră Familie Regală.

Ocupația germană:

— Mi-ați putea da vre-o informațiune precisă asupra tratamentului, aplicat de trupele de ocupație germane populației civile din România?

— Cutropitorii au redus poporul nostru la o stare de adevărată sclăvie. Țăranii și toți cei în stare de a lucra sunt forțați să cultive pământul, pentruca cutropitorii să poată pune mâna pe produsele agricole, spoliind fără milă pe proprietari de pământul lor. Se rechiziționează până și sărăcicioasele provizii ale orfanilor și văduvelor, precum și ale tuturor

tanti. E le nostre derrate sono spedite in Austria ed in Germania, mentre le nostre popolazioni soffrono la fame. Politicamente la situazione è anche peggiore, perchè più umiliante. Il Parlamento vota gli stati d'assedio, ligio ai voleri di Mackensen, che ordina ed è sicuro di essere ubbidito, perchè ha per imporsi la minaccia e la forza delle baionette dei suoi soldati. Questo regime paradossale di pace comincia però a dare i suoi frutti.

— In che senso ?

— La popolazione romena fremente sotto l'oltraggio e vi sono già sintomi di ribellione. Opuscoli clandestini, stampati, come avveniva in Russia ai tempi dello czarismo, nelle cantine dei nostri patriotti, sono largamente diffusi tra il popolo e lo incitano alla riscossa, lo esortano a scuotere, con un gesto di eroica energia, il giogo dei barbari.

— E questi ammonimenti sono ascoltati ?

— Vi sono già state in vari distretti sollevazioni di contadini, in quali hanno ammazzati i soldati nemici ed hanno saccheggiato i treni carichi di grano destinato agli Imperi Centrali. Si sono pure verificati molti attentati contro le opere di difesa degli invasori e parecchi depositi di munizioni sono saltati in aria. Senza voler precorrere su avvenimenti, io oso esprimere la certezza, che se fosse possibile ristabilire una comunicazione diretta tra l'Intesa e la Romania, o attraverso la Russia, o attraverso il territorio bulgaro, la Romania sorgerebbe ancora in armi contro gli Imperi Centrali, a fianco dell'Italia, della Francia e dell'Inghilterra, di cui il nostro popolo si considera sempre, e nonostante tutto, l'alleato e verso le quali nutre una profonda inalterabile amicizia.

— E voi, romeni irredenti, la dimostrate, organizzandovi in legioni, per combattere al nostro fronte contro i comuni nemici austro-maghiari !

— Sì, noi sentiamo che spetta ora a noi continuare la lotta per l'unità nazionale, iniziata dalla Romania, e non per sua colpa dovuta abbandonare momentaneamente, sotto la pressione di una tremenda fatalità. E noi vorremmo che l'opinione pubblica d'Italia e delle altre potenze alleate fosse meglio edotta di quanto noi, romeni irredenti, già facciamo per la causa dell'Intesa. In Siberia, accanto agli Ceco-slovacchi, vi sono circa trenta mila volontari romeni, che si battono contro i bolscevichi e cooperano efficacemente, insieme alle truppe giapponesi ed americane, ad impedire il completo assoggettamento della Russia da parte dei tedeschi. Questo nostro concorso è stato fin qui passato sotto silenzio dalla stampa dell'Intesa. Ma io spero, che la solidarietà italiana saprà manifestarsi validamente a nostro favore anche in questa circostanza, valorizzando questo importante atto, compiuto nella lontana Siberia dai nostri connazionali nell'interesse generale dell'Intesa e per vendicare l'ignobile tradimento, di cui i bolscevichi si sono resi colpevoli verso la Romania.

locuitorilor. Şi alimentele noastre se expediază în Austria şi în Germania, în timp ce populaţiunile noastre suferă de foame. Politiceşte situaţia e şi mai rea, fiind mai umilitoare. Parlamentul votează starea de asediu, supunându-se voinţei lui Mackensen, care porunceşte şi e sigur că va fi ascultat, fiindcă are la dispoziţia sa, pentru a-şi impune voinţa, ameninţarea şi forţa baionetelor soldaţilor săi. Acest regim paradoxal de pace începe totuşi să dea roade.

— În ce sens ?

— Populaţia română e agitată din pricina umilinelor şi deja sunt simptome de revoltă. Broşuri clandestine, tipărite ca în Rusia pe timpul ţarismului, prin pivniţele patrioţilor noştri, se distribuie în număr mare printre popor şi îl excită la răscoală, îl îndeamnă să scuture, cu un gest de eroică energie, jugul barbarilor.

— Şi sunt ascultate aceste îndemnuri ?

— Au avut deja loc în diferite judeţe răscoale de ţărani, în cari au măcelărit soldaţii inimi şi au jefuit trenurile încărcate cu grâne destinate Imperiilor Centrale. S'au mai dovedit multe atentate în contra lucrărilor de apărare ale cutropitorilor şi numeroase depozite de muniţii au sărit în aer. Fără să am pretenţia de a devansa evenimentele, îndrănesc a-mi exprima siguranţa, că dacă ar fi posibil să se restabilească o linie de comunicaţiune directă între Înţelegere şi România, fie peste Rusia, fie peste teritoriul bulgar, România s'ar ridica din nou cu armele în contra Imperiilor Centrale, alături de Italia, Franţa şi Anglia, al căror aliat poporul nostru cu toate acestea se consideră şi astăzi şi faţă de cari nutresc o profundă şi nealterabilă prietenie.

— Şi voi, Românii iredenţi, o dovediţi, organizându-vă în legiuni, spre a lupta pe frontul nostru în contra duşmanilor noştri comuni austro-maghiari !

— Da, noi simţim, că acum e rândul nostru să continuăm lupta pentru unitatea noastră naţională, începută de România, şi pe care nu din vina sa a fost nevoită să o abandoneze pentru moment, sub presiunea unei teribile fatalităţi. Şi noi am dori, ca opinia publică din Italia şi a celorlalte puteri aliate să fie mai exact informată de ceea ce facem noi, Românii iredenţi, pentru cauza Înţelegerii. În Siberia, alături de Ceco-slovaci, sunt aproximativ treizeci mii voluntari romeni, cari se bat în contra bolşevicilor şi cooperează în mod eficace, împreună cu trupele japoneze şi americane la împiedecarea subjugării complete a Rusiei din partea Germanilor. Acest concurs al nostru a fost trecut până acuma sub tăcere din partea presei Înţelegerii. Eu însă sper, că solidaritatea italiană va şti să se manifesteze cu energie în favoarea noastră şi în această împrejurare, dând însemnătatea cuvenită şi acestui important act, săvârşit în îndepărtata Siberie de către conaţionali noştri în interesul general al Înţelegerii şi pentru a răsbuna jostnica trădare, de care s'au făcut culpabili bolşevicii faţă de România.

La Sera (Milano), 31 Ottobre :

La guerra non è mai cessata in Romania!

Nostra intervista con Simeone Mandrescu pel l'alleanza italo-romena.

Roma, Ottobre.

(r. s.) — La Romania insorge contro la pace di Bucarest, mentre le prime truppe dell' Intesa penetrano nel suo territorio. Tutti gli spiriti liberi fremono di gioia.

Freme di gioia Simeone Mandrescu, irredento di Transilvania, presidente della Società dei romeni irredenti che dimorano in Romania, professore di lingua e letteratura tedesche all' Università di Bucarest prima della guerra, Agli ozi nella capitale provvisoria di Iassy, ozi che non gli avrebbero impedito di godersi lo stipendio, ha preferito l'azione: ed è da alcuni mesi in Italia per formare tra i prigionieri e mandare al fronte la legione romena. Dalla importantissima missione politico-militare, ormai giunta alla sua fase culminante, gli chiedo notizie per „La Sera“, ed egli molto volentieri consente a rispondermi e quasi a dettare quanto forma oggetto della nostra conversazione. L'energia del suo ingegno è rivelato non soltanto dall' alta fronte spaziosa, ma anche e più dall' accento che scande le sillabe ad una ad una. L'ora è storica e Simeone Mandrescu vuol incidere il suo pensiero nella storia, non accordare briciole di cronaca pel curioso che passa.

— Che cosa accadrà della pace di Bucarest, imposta con tanta brutalità dagli Imperi Centrali alla Romania, quando alle spalle di questa divampava l'incendio della rivoluzione bolscevika?

— La Romania, anche dopo la conclusione del cosiddetto trattato di pace con la quadruplice nemica non ha mai cessato di essere intesofila. Molte prove da quel giorno sono apparse nelle gazzette, altre io ho potuto raccogliere confidenzialmente: rivolte sono scoppiate qua e là contro i tedeschi dominatori, sentinelle tedesche e magiare sono perite di ferro romeno in più luoghi, treni carichi di munizioni sono saltati lungo il percorso per opera di connazionali nostri. La ignobile minoranza, che, guidata da Marghiloman, si è fatta metter sulla cervice il tallone, non ha mai potuto parlare in nome del Paese. E di ora in ora giungono a noi, attraverso la Svizzera, notizie sempre più incoraggianti. Le patite sconfitte ci hanno reso prudenti nelle previsioni; ma io sono oggi nel vero, se affermo, che la Romania potrà di nuovo gettarsi effettivamente nella guerra, non appena l'Intesa l'abbia fornita delle munizioni che le occorrono. I tedeschi, e più gli ungeresi, ci hanno spogliati di tutto.

Io prego gli italiani di tener presente, che la nostra guerra non è mai cessata in modo definitivo. Sotto la cenere del trattato di Bucarest continuava a covare il fuoco che si riaccende già, sia pure per piccoli tizzoni, che vi si gettano sopra. Sono in Siberia trenta mila romeni della Transilvania, Banato e Bucovina, tolti alla prigionia russa. La rivoluzione bolscevika non permise loro di tornare in patria, ma combattono sotto le bandiere ceco-slovache, come risulta dall' intervista di un'austriaca, dichiarata nemica dal nostro paese. Inoltre, dovunque erano resti romeni, è cominciata l'opera di riorganizzazione.

La Sera (Milano), 31 Octomvrie:

Răsboiul n'a încetat nici odată în România.

Interviewul nostru cu Simion Mândrescu cu privire la alianța italo-română.

Roma, Octomvrie.

România se ridică în contra păcii de București, în timp ce primele trupe ale Înțelegerii pătrund în teritoriul său. Toate spiritele libere tresaltă de bucurie.

Tresaltă de bucurie Simion Mândrescu, iredent din Transilvania, președintele Societății Românilor iredenți aflători în România, profesor de limba și literatura germană la Universitatea din București înainte de răsboiu. Lipsei de ocupație în Iași, capitala provizorie,—lipsă de ocupație care nu l'ar fi împiedecat de a-și încasa leafa,—a preferat acțiunea: și e de câteva luni în Italia pentru a forma dintre prizonieri și a trimite pe front legiunea română. Despre misiunea sa foarte importantă politico-militară, ajunsă astăzi în faza sa culminantă, îi cer informațiuni pentru „La Sera“, și d-sa cu multă bunăvoință consimte să-mi răspundă și aproape să-mi dicteze ceeace formează obiectul conversației noastre. Energia sa se revelează nu numai prin fruntea sa lată, ci și mai lămurit prin accentul său, care scandează silabele una câte una. Ora e istorică și Simion Mândrescu vrea să-și imprime gândul său în istorie, nu să lege frânturi de cronică pentru curiozitatea trecătorilor.

— Ce s'a întâmplat cu pacea de București, impusă României cu atâta brutalitate de către Imperiile Centrale, când la spatele acesteia ardea focul revoluțiunei bolsheviste?

— România, chiar și după încheierea așa numitului tratat de pace cu cei patru dușmani, n'a încetat nici odată de a fi antantofilă. De atunci au apărut multe probe prin gazete, altele le-am putut aduna în mod confidențial: au izbucnit pe ici pe colea revolte în contra Nemților stăpânitori, sentinele germane și maghiare au murit în mai multe locuri de sabie română, trenuri încărcate cu munițiuni au sărit în aer în drumul lor, grație conaționalilor noștri. Nevrednica minoritate, care, condusă de Marghiloman, s'a lăsat să i se pună în ceafă călcâiul nemțesc, n'a putut vorbi niciodată în numele țării. Și din moment în moment ne sosesc prin Elveția știri din ce în ce mai încurajătoare. Infrângerile suferite ne-au făcut să fim mai rezervați în prevederile noastre; cred însă că astăzi am dreptate, dacă afirm, că România se va putea arunca în mod efectiv în răsboiu, îndată ce Înțelegera îi va fi furnizat munițiunile de cari are nevoie. Germanii, și încă mai mult Ungurii, au jefuit-o de toate.

Rog pe Italiani să nu uite, că răsboiul nostru n'a încetat niciodată în mod definitiv. Subt cenușa tratatului de București a continuat a mocni focul care se aprinde deja, fie și numai subt formă de mici tăciuni, cari și se aruncă pe casă. Sunt în Siberia 30 mii de Români din Transilvania, Banat și Bucovina, scăpați din prizonieria rusă. Revoluția bolshevistă nu le-a permis să se întoarcă în patrie, dar se luptă subt steag ceco-slovac, după cum rezultă din interviewul unei doamne austriace, dușmană declarată a țării noastre. De altfel oriunde se găseau Români, au început să se organizeze.

Esempio bellissimo è quanto accade in Italia. Prima ancora che la Romania avesse firmato la pace con gli Imperi Centrali, migliaia di Romeni di Transilvania, Banato e Bucovina avevano ripetutamente chiesto alle autorità italiane e a quelle del proprio paese nel vostro regno di essere mandati a combattere contro l'Austria e contro la Germania. Oggi la legione romana è una realtà. Il Governo italiano non solo la riconosce ufficialmente, ma ha permesso a numerosi ufficiali romeni di recarsi in parte in zona di operazioni, in parte fra i soldati che si preparano a partire. E noi siamo riconoscenti in modo speciale all'Italia che ha preso sotto la sua protezione il movimento irredentistico della nostra stirpe. Ci sentiamo, per questo, fin d'ora, sul suolo della Patria.

— Quali risultati si ripromette, professore, per la Romania e per l'Italia dai nuovi avvenimenti?

— Quando il 25 agosto si è tenuto qui in Roma il grande comizio a favore della Romania, io ho affermato, che occorre continuare a rafforzare dopo la guerra l'alleanza italo-romena, stringendo sempre più i vincoli fra le energie fisiche, intellettuali ed economiche dei due paesi. Cacciati i tedeschi ed i magiari dalle nostre industrie e dai nostri commerci, perchè in molti di questi e di quelle non potremo bastare a noi stessi, ci vedremo forzati a intrattenere rapporti con altre nazioni. E tanto più volentieri ci rivolgeremo all'Italia, la sorella latina più vicina a noi nel confronto con la Francia, pure amatissima. Oso dire che nessun italiano può esistere, il quale, venuto fra noi, non desideri tornare domani sul suolo della Grande Romania.

La Romania, a sua volta, è per molte merci un forte paese d'esportazione: esporta petrolio, legname, cereali, di cui l'Italia ha bisogno. E chi non vede, come le numerose fabbriche, le quali oggi lavorano in Italia per la guerra, potranno, la pace conchiusa, e in seguito alle necessarie trasformazioni, trovare un conveniente sbocco in Romania ai loro prodotti chimici e industriali in genere? Il cammino più breve è la Romania, anche per tutto l'Oriente russo.

Noi abbiamo la ferma intenzione di fondare, con l'appoggio del Governo Italiano, una banca italo-romena. Già venne mandata a destino la domanda per la necessaria autorizzazione. La banca italo-romena sarà diretta da rappresentanti di banche italiane sindacate. Raccomando poi agli italiani di pensar bene ai propri interessi, formando società, con capitali propri, in Romania: sostituiranno così le società tedesche e magiare nell'industria e nel commercio del legname, del petrolio, nell'esportazione dei cereali.

Altro argomento favorevolissimo ad una intesa duratura: la vostra emigrazione. In nessun paese i vostri emigranti potranno avere accoglienze migliori. Ricordatevi, che la Romania può nutrire una popolazione tripla dell'attuale. Ne vi si oppongono, come in altri luoghi, differenze linguistiche e di razza. Siamo tutti latini, la lingua romana è facile per gli italiani, avendo tante somiglianze col latino, donde scende: e oggi venti mila romeni della nuova legione parlano la vostra lingua e saranno, di ritorno in patria, altrettanti focolai dell'amicizia italo-romena, voglio dire i migliori agenti per mettere in valore

Un esemplu foarte frumos e ceeace se întâmplă în Italia. Încă înainte de a fi iscălit România pacea cu Puterile Centrale, mii de Români din Transilvania, Banat și Bucovina ceruse în repetite rânduri autorităților italiene și celor române să fie trimiși să se lupte în contra Austriei și în contra Germaniei. Astăzi legiunea română e o realitate. Guvernul italian nu numai că a recunoscut-o oficial, dar a și permis numeroșilor ofițeri români să se ducă parte în zona de războiu, parte printre soldații cari se pregătesc să plece. Și noi suntem recunoscători în mod special Italiei care a luat sub protecțiunea sa mișcarea noastră irredentistă. Prin aceasta ne simțim, din acest moment, pe pământul Patriei.

— Ce rezultate se prevăd, d-le profesor, pentru România și Italia din nouile evenimente?

— Când, la 25 August, a avut loc aci în Roma marele meeting în favoarea României, am afirmat, că trebuie continuată și după războiu întărirea alianței italo-române, strângând tot mai mult legăturile între energiile fizice, intelectuale și economice a celor două țări. După ce vor fi fost alungați Germanii și Ungurii din industriile noastre și din comerțul nostru, fiindcă nici în industrie nici în comerț nu ne putem acoperi nevoile numai noi, ne vom vedea forțați să întretinem raporturi cu alte națiuni. Și cu atât mai bucuroși ne vom adresa Italiei, sora latină mai apropiată decât Franța, noue foarte scumpă și ea. Îndrănesc a spune, că nu poate exista nici un Italian, care, odată venit la noi, să nu dorească să se întoarcă mâine pe pământul României Mari.

România, la rândul său, pentru multe ramuri comerciale e o țară puternică în export: exportă petrol, lemn, cereale, de cari Italia are nevoie. Și cine nu vede, că numeroasele fabrici, cari astăzi lucrează în Italia pentru războiu, după încheierea păcii și în urma transformărilor necesare, vor putea găsi în România un debușeu convenabil pentru produsele lor chimice și industriale în genere? Drumul cel mai scurt și pentru întregul orient rus e prin România.

Avem ferma intențiune de a fonda, cu sprijinul Guvernului italian, o bancă italo-română. Deja a fost înaintată forului competent cererea pentru autorizarea necesară. Banca italo-română va fi condusă de reprezentanți ai băncilor italiene sindicalizate. Recomand apoi Italianilor de a se gândi la propriile lor interese, formând în România societăți cu capitaluri proprii. În chipul acesta vor înlocui societățile germane și maghiare în industrie și în comerțul cu lemn și petrol, precum și în exportul cerealelor.

Alt argument foarte favorabil unei înțelegeri durabile: emigrarea voastră. În nici o altă țară emigranții voștri nu se vor putea bucura de o primire mai bună. Nu uitați, că România poate hrăni o populație de trei ori mai mare decât cea actuală. Nu vă stau în cale, ca în alte părți, deosebiri de limbă și de rasă. Toți suntem latini, limba română e ușoară pentru Italiani, având atâtea asemănări cu latina, din care se trage: și astăzi 20 mii Români din noua legiune vorbesc limba noastră și vor fi la întoarcerea lor acasă, tot atâtea focare de prietenie italo-română, vreau să zic cei mai buni agenți pentru

nei due popoli i problemi intellettuali, economici e politici.

— Vuol dirmi il suo pensiero sulla posizione politica della Romania nella futura prossima Europa e particolarmente nei rapporti con i popoli balcanici?

— Volontieri. E qui le previsioni mi sembrano a dirittura facilissime. Non appena la grande Romania sarà costituita con l'annessione alla Moldavia, alla Valacchia ed alla Dobrudja (le regioni che compongono l'attuale regno) dei romeni iredenti della Transilvania, del Banato, della Bucovina e della Bassarabia, essa si imporrà perchè i popoli confinanti e particolarmente quelli, situati sulla destra del Danubio, abbiano a rispettare la pace allora conchiusa. Gli elementi perturbatori saranno costretti a sottomettersi alle decisioni dell'Intesa.

Finora la quiete è mancata nei Balcani, perchè era possibile a quei popoli prendere le armi con lo scopo, per ciascuno, di avere la preponderanza nella penisola. Questo non accadrà più, la grande Romania avrà la forza necessaria per impedirlo. Noi non siamo un popolo balcanico, ma attraverso la Dobrudja e soprattutto per la nostra posizione geografica, abbiamo nei Balcani interessi forse maggiori di quelli che giustamente vanta l'Italia. Anche per questo motivo le due sorelle latine devono trarre tutti i vantaggi possibili dall'accordo. Posso affermare, che vigili sentinelle della latinità e dall'Intesa, noi faremo verso l'Oriente e al nord dei paesi balcanici tutto il nostro dovere. E l'Italia non avrà che ad approfittare dell'azione nostra. Realizzeremo così insieme il più bel sogno che mai i due popoli abbiano sognato attraverso il martirio di una schiavitù millenaria e poi negli alberi della libertà....

ca cele două popoare să tragă folos din problemele intelectuale, economice și politice.

—Vă rog să-mi spuneți și părerea d-voastră asupra pozițiunii politice a României în viitoarea Europă și în special în privința raporturilor sale cu popoarele balcanice.

— Cu plăcere. Și aci prevederile îmi par cu drept cuvânt foarte ușoare. Indată după reconstituirea României Mari prin anexarea Românilor iredenți din Transilvania, Banat, Bucovina și Basarabia la Moldova, Muntenia și Dobrogea, din cari se compune regatul actual, aceasta se va impune, fiind-că popoarele vecine, și cu deosebire cele așezate în dreapta Dunărei, vor trebui să respecte pacea încheiată. Elementele turbulente vor fi constrânse să se supuie hotărârilor Înțelegerii.

Până acuma liniștea a lipsit în Balcani, fiindcă popoarele balcanice aveau posibilitatea de a lua armele cu scopul, pentru fie care din ele, de a ajunge să predomine în peninsula. Acest lucru nu se va mai întâmpla; România Mare va avea puterea necesară pentru a-l împedea. Noi nu sântem un popor balcanic, dar din cauza Dobrogei și mai presus de toate din cauza poziției noastre geografice avem în Balcani interese poate mai mari de cât cele pe cari cu drept cuvânt pretinde că le are Italia. Și din acest motiv cele două surori latine trebuie să tragă toate avantajele posibile din acordul între ele. Pot afirma, că, sentinele vigilențe ale latinității și Înțelegerii, noi ne vom face spre răsărit și spre nordul țărilor balcanice întreaga noastră datorie. Și Italia nu va avea de cât de câștigat din acțiunea noastră. Vom realiza astfel împreună visul cel mai frumos pe care l-au visat vre-odată cele două popoare în decursul martiriului din sclăvia lor milenară și apoi în zorii libertăților....

* * *

Manifestația dela Torino

La 6 Octomvrie, cu toată gripa ce băntuea, a avut loc o grandioasă manifestare la Torino, organizată de „Comitetul Italian Pro Romeni“ din localitate.

Reproduc în rezumat darea de seamă după „Gazzetta di Torino.“

La solenne manifestazione Pro Romania al teatro Alfieri

Questa mane, d'innanzi al un grande intervento cittadino torinese e con l'intervento di Maria Rygier, del prof. Mandrescu e del senatore Pio Foà si e svolta la solenne manifestazione di solidarietà Pro Romania. Alle 9 e mezza il teatro era già gremitissimo. Prestavano servizio d'onore i volontari subalpini ed i giovani esploratori; sul palcoscenico, tra una folla di bandiere, prendono posto alle ore 10 circa gli oratori, mentre la banda della già Associazione Operaia, collocata in seconda galleria, intona la marcia Reale, la Marsigliesa e l'inno romano, tra vivissime acclamazioni.

Manifestația solemnă pentru România în teatrul Alfieri

Azi dimineață, dinaintea nuii numeros public torinez, cu participarea d-nei Maria Rygier, a profesorului Mândrescu și a senatorului Pio Foà, a avut loc manifestația solemnă de solidaritate pentru România. La orele 9 jum. teatrul era înțesat de lume. Serviciul de onoare era făcut de voluntari subalpini și de tineri cercetași; pe scenă, în mijlocul unei mulțimi de steaguri, ieau loc, cam pe la orele 10, oratorii, în timp ce muzica fostei Asociațiuni Muncitorești, așezată în a doua galerie, intonează marșul Regal, Marseilleza și imnul român în mijlocul celor mai vii aclamațiuni.

Urmează azeziunile, persoanele marcante prezente, precum și stindardele diferitelor societăți. Se dau apoi în rezumat discursul d-lui senator Foà și al d-nei Maria Rygier, amândouă foarte aplaudate și măgulitoare pentru noi Români¹⁾.

Discursul meu a fost publicat de toate ziarele din Torino după note stenografice:

Signore e Signori,

Vi ringrazio di cuore per questa magnifica e generosa manifestazione di simpatia verso la molto provata Romania e verso di noi, non meno provati romeni irredenti di Transilvania, Banato e Bucovina. Ringrazio tutte le corporazioni e società, come pure le autorità che volero prendervi parte; ringrazio specialmente l'on. senatore, prof. Foà, per il lavoro devoto ed infaticabile che presta per la nostra causa in qualità di presidente del Comitato Torinese Pro Romeni.

Saremo sempre riconoscenti all'Italia della simpatia che ci mostra e dell' aiuto che si dichiarò pronta di dare alla Romania in questi tempi di grave prova per essa.

Signore e Signori,

Da due anni la Romania sopporta miserie ed umiliazioni indescribibili, giacché ascoltò la voce del sangue e corse in aiuto ai suoi fratelli, soggetti all'Austria-Ungheria, per salvarli dal giogo di questo nostro comune nemico. È difficile che vi facciate un' idea di tutto questo da una descrizione, per efficace che sia: solo possono conoscerle in tutta la loro atrocità quelli che le hanno sopportato e le sopportano accanto al popolo romeno: Bucarest, senza poter difendersi, bombardata giorno e notte dai briganti tedeschi, magiari e bulgari; veleni e microbi gettati alla popolazione da aeroplani in pacchi di ciocolata o alimenti; il mitragliamento della popolazione lavorante in campagna, di villaggi e città; una ritirata in mezzo al tradimento degli alleati russi, in condizioni indicibilmente gravi; malattie che distruggevano armata e popolazione in decine di migliaia ed in special modo il terribile tifo esantematico, l'agglomeramento della popolazione rifugiata nella povera Moldavia, fame ed ogni specie di privazioni.

È seguita la così detta pace imposta alla Romania, col coltello alla golla, con la quale si continua su una scala più estesa la serie delle umiliazioni.

La Germania e l'Austria-Ungheria, dopo essersi assicurate contro la Russia per mezzo della pace di Brest-Litowsk, hanno rivoltato la loro voracità, piena di odio barbaro, contro la Romania, decise a rapirle l'indipendenza politica ed economica.

Malgrado le dichiarazioni di Kühlmann, ch'egli desiderava di concludere con la Romania una pace destinata ad assicurare nell' avvenire rapporti di amicizia tra essa e le potenze centrali, quello stesso Kühlmann il 7 maggio firmava a Bucarest, a fianco dei suoi degni consoci ungheresi, turchi e bulgari, un trattato di pace che il mondo non ne conosce altro più oneroso ed umiliante. Con questo trattato si impongono alla Romania, fra le altre, le seguenti condizioni:

Doamnelor și Domnilor

Vă mulțumesc din suflet pentru această măreață și generoasă manifestație de simpatie față de mult încercata Românie și față de noi, nu mai puțin încercații Români iredenți din Transilvania, Banat și Bucovina. Mulțumesc tuturor corporațiilor și societăților precum și autorităților cari au binevoit a participa, mulțumesc în deosebi d-lui senator, profesor Foà, pentru munca devotată și neobosită pe care o depune în interesul cauzei noastre în calitate de președinte al Comitetului Torinez Pro Romeni.

Vom fi totdeauna recunoscători Italiei pentru simpatia pe care ni-o arată și pentru sprijinul pe care s'a declarat gata să-l dea României în aceste vremi de grea cumpănă pentru ea.

Doamnelor și Domnilor

De doi ani România suportă mizerii și umilințe de nedescris, fiindcă a ascultat vocea sângelui și a alergat în ajutorul fraților săi supuși Austro-Ungariei, pentru a-i salva de sub jugul acestui inamic comun al nostru. E greu să vă faceți o idee de toate acestea dintr'o descriere, oricât de reușită: numai aceia pot să le cunoască în toată grozăvia lor, cari le-au suportat și le suportă încă alături de poporul român: Bucureștii, fără puțință de a se apăra, bombardat ziua și noaptea de briganzii germani, unguri și bulgari; venin și microbi aruncați pentru populațiune din aeroplane în pachete de ciocolată sau alimente: mitraiarea populațiunei muncitoare la câmp, a satelor și orașelor; o retragere, în mijlocul trădării aliaților ruși, în condițiuni nespuse de grele; boale cari făceau zeci de mii de jertfe printre ostași și populațiunea civilă, în deosebi tifosul exantematic, îngrămădirea populațiunei refugiate în sărăcăcioasa Moldovă, foamete și tot felul de lipsuri.

A urmat așa zisa pace, impusă României, cu cuțitul la gât, cu care se continuă pe o scară și mai întinsă seria umilintelor.

Germania și Austro-Ungaria, după ce s'au asigurat în contra Rusiei prin pacea dela Brest-Litowsk, ș-au îndreptat lăcomia, plină de ură barbară, în contra României, hotărâte să-i răpească independența politică și economică.

Cu toate declarațiunile lui Kühlmann, că dorește să încheie cu România o pace destinată să asigure în viitor raporturi de prietenie între aceasta și puterile centrale, același Kühlmann în ziua de 7 Mai semna la București, alături de vrednicii săi tovarăși unguri, turci și bulgari, un tratat de pace de cât care lumea nu cunoaște altul mai oneros și mai umilitor. Prin acest tratat se impun României între altele următoarele condițiuni:

1) Memoriul luând întindere prea mare, nu le pot reproduce. De altfel în el se repetă multe lucruri spuse cu alte ocazii de oratorii italieni.

1. La Romania è disarmata, le armi e munizioni sono sechestrate, le forze fluviali e marittime a disposizione delle autorità fluviali e marittime nemiche e lo stato maggiore romeno sotto il controllo dello stato maggiore delle potenze centrali.

2. La Dobrudja del sud, con una notevole rettifica di frontiera, passa alla Bulgaria e la Dobrudja settentrionale, col porto di Costanza, passa in dominio dei 4 compari.

3. L'Ungheria prende in tutto la loro estensione i Carpazi e l'Austria strappa anche essa della Moldavia un notevole lembo di terra, entrambe sotto il pretesto di rettifica strategica di frontiera.

4. La Romania invasa rimane invasa ed occupata anche d'ora innanzi, con l'obbligo di nutrire e vestire gli eserciti di occupazione.

5. Ogni ministro sarà controllato nei suoi atti da un funzionario nominato delle potenze centrali.

6. Le ferrovie, le poste e telegrafi rimangono nelle mani dei nemici, al pari delle dogane.

7. Il Danubio passa sotto il dominio germano-ungherese.

8. Il petrolio ed i terreni petroliferi diventano proprietà dei tedeschi e degli Ungheresi, che si riservano il diritto di espropriare al loro talento.

9. La Romania si obbliga di concludere trattati commerciali di favore coi suoi oppressori e di fornire dei suoi prodotti, al prezzo da essi fissato, i ladri che le sono entrati in casa.

10. L'indennità di guerra, che la Romania dovrà pagare alle potenze centrali, sarà fissata ulteriormente.

In una parola: La società dei briganti germano-ungaro-turco-bulgara ha rapito alla Romania l'indipendenza politica ed economica, le ha tolto dozzine di migliaia di km. quadrati del suo territorio insieme al porto di Costanza, al Danubio ed ai Carpazi, per gettare le basi di quella futura amicizia, auspicata da Kühlmann!

E notate, che queste condizioni, degne dei tempi i più barbari, sono state imposte ad un paese che non è stato vinto con le armi, ma bensì divenuto preda del nemico per virtù di tradimento nefando della vicina Russia!

E non dimentichiamo, che queste condizioni sono state dettate alla Romania alorquando, ebbi del loro così detto successo in Oriente, i tedeschi credevano di battere tutto il mondo civilizzato ed avevano l'insolenza di dichiarare che ciò che hanno imposto alla Romania non è nulla in confronto con quello che hanno intenzione di imporre alla Francia, all'Inghilterra ed all'Italia!

Signore e Signori,

La Romania ha sopportato tutto con rassegnazione, ben sapendo, che non è possibile che l'ingiustizia vinca fino alla fine. Ed ha avuto ragione: ha cominciato a farsi luce, e dopo la luce la giustizia al mondo seguira per noi tutti, grandi e piccoli.

Gli eserciti dell'Intesa e degli Stati Uniti sono vincitori su tutta la linea ed oggi possiamo affermare che la loro volontà e decisione d'instaurare al mondo la dominazione della giustizia e della libertà dei popoli saranno anche esse vincitrici.

Ha firmato la pace Marghiloman, ma non la firmata il popolo romeno.

In Romania ex-ministri, intellettuali, a fianco del

1. Romania e dezarmată, armele și munițiunile sunt sechestrate, forțele fluviale și marittime la dispoziția autorităților fluviale și marittime inimice și statul major român sub controlul statului major al puterilor centrale.

2. Dobrogea de sud, cu o însemnată rectificare de graniță, trece în stăpânirea Bulgariei și Dobrogea de nord împreună cu portul Constanța trece în stăpânirea celor 4 tovarăși.

3. Ungaria iea Carpații în toată întinderea lor, și Austria răpește și ea din Moldova o însemnată bucată de teritoriu, amândouă sub pretext de rectificare strategică de graniță.

4. România cotropită rămâne cotropită și ocupată și de aci înainte cu obligațiunea de a hrăni și îmbrăca armatele de ocupațiune.

5. Fiecare ministru va fi controlat în actele sale de un funcționar numit de puterile centrale.

6. Căile ferate, poșta și telegraful rămân în mâinile inamicilor, precum și vămile.

7. Dunărea trece sub stăpânire germano-maghiară.

8. Petrolul și terenurile petrolifere devin proprietatea Germanilor și a Ungurilor, cari își rezervă dreptul de a expropria după bunul lor plac.

9. România se obligă să încheie tratate comerciale de favoare cu asupritorii săi și de a le vinde produsele pe prețul fixat de ei, hoții cari i-au intrat în casă.

10. Indemnizația de război, pe care va trebui să o plătească România puterilor centrale, se va fixa ulterior.

Cu un cuvânt: Tovărășia de briganzi germano-ungaro-turco-bulgară a răpit României independența politică și economică, i-a luat zeci de mii de km. pătrați din teritoriul său, împreună cu portul Constanța, cu Dunărea și Carpații, pentru a pune bazele viitoarei prietenii anunțată de Kühlmann!

Și notați, că aceste condițiuni vrednice de timpurile cele mai barbare, au fost impuse unei țări care n'a fost înfrântă cu armele, ci devenită prada inamicului în urma trădărei rușinoase a vecinei Rusii.

Și să nu uităm că aceste condițiuni au fost dictate României atunci când, bieți de așa zisul lor succes în Orient, Germanii credeau că vor bate toată lumea civilizată și aveau îndrăsneala să declare, că ceiace au impus României nu e nimic față de ceia ce au de gând să impună Franței, Angliei și Italiei.

Doamnelor și Domnilor,

România a suportat totul cu resemnare, știind bine, că nu e posibil ca nedreptatea să învingă până la sfârșit. Și a avut dreptate: a început să se facă lumină și după lumină va urma în lume dreptate pentru noi toți, mari și mici.

Armatele Înțelegerii și ale Statelor Unite sunt biruitoare pe toată linia și astăzi putem afirma, că voința și hotărîrea lor de a întrona în lume domnia dreptății și a libertății popoarelor vor fi și ele biruitoare.

A iscălit pacea Marghiloman, n'a iscălit-o însă poporul român.

În România foști miniștri, intelectuali, alături de

intero popolo hanno continuato la lotta contro gli invasori anche dopo la conclusione della pace. Tipografie segrete lanciavano manifesti al popolo, mentre questo ammazzava sentinelle tedesche, magiare, bulgare e turche, facendo saltare in aria interi treni di cereali, destinati all' Austria-Ungheria ed alla Germania. La stessa cosa è avvenuta nella Bassarabia, testè riunita alla madre Patria, dove i tedeschi ed i magiari credevano di aver trovato la salvezza del popolo tedesco e magiaro dalla fame. I contadini ed i grandi proprietari romeni hanno distrutto tutto il loro bene, preferendo di soffrire anch' essi la fame, piuttosto che nutrire le iene che si avventavano su di loro.

Ogni vittoria degli alleati era giorno di festa in Romania. Dopo la vittoria italiana sul Piave e dopo i bei successi sul fronte franco-anglo-americano, Marghiloman si vide costretto a pregare quel popolo romeno di rallegrarsi più tacitamente, mentre i tedeschi, con la loro ben nota brutalità, hanno minacciato che prenderanno misure di rigore, se il popolo non si calmerà.

La Bulgaria è fuori di combattimento. Quello che deve essere accaduto in seguito a questo grande fatto d'armi dell' Intesa, possiamo immaginarci da ciò che ha potuto trasparire della stampa magiaro-tedesca.

Possiamo dire che non è lontano il momento, quando la Romania sarà di nuovo in lotta nelle file degli alleati, dai quali virtualmente non si è mai separata. Affermai questo oltre un mese fa in un' intervista al giornale „L'Ida Nazionale“, allorchè non potevo ancora prevedere la capitolazione così rapida dei Bulgari; tanto più posso affermarlo oggi, quando la comunicazione con la Romania si è fatto attraverso la Bulgaria.

I Romeni prenderanno le armi ed insieme con gli alleati arriveranno nella loro marcia vittoriosa a Budapest e Vienna, là dove sarebbero stati arrivati da lungo tempo, se la Russia fosse restata forte e fedele agli impegni e Sarrail avesse fatto allora quello che ha fatto ora Franchet d'Esperey.

Signore e Signori,

Da cinque mesi lavoro in Italia col concorso del Governo italiano per l'organizzazione della Legione romana irredenta. Il mio lavoro è stato coronato da successo.

Censura ¹⁾.

Insieme con il glorioso esercito italiano s'incontrerà con gli eserciti romeni a Budapest ed a Vienna e libereranno le nazionalità oppresse dall' Austria-Ungheria, fra le quali anche quei quattro milioni Romeni, avverandosi ciò che abbiamo affermato nell' atto di costituzione del nostro Comitato: „Da Roma sono partiti i legionari romani per porre nei Carpazi ed alle bocche del Danubio la sentinella della coltura e della civiltà latina in mezzo alla barbarie e contro di essa, e da Roma si conviene che partano oggi i legionari romeni, per liberare i loro fratelli oppressi“, e l'Italia sarà stata quella che col'aiuto incondizionato, che ci ha prestato, avrà contribuito nella più grande misura alla nostra unità

1) In discurs: Fra poco una divisione sarà pronta per partire al fronte alla testa coll' eroe italiano, generale Ferigo, il comandante della nostra legione.

întregul popor, au continuat lupta în contra cotropitorilor și după încheierea păcii. Tipografiile secrete lansau manifeste către popor, în timp ce acesta măcelăria sentinelele germano-maghiare, bulgărești și turcești, făcând să sară în aer trenuri întregi de cereale, destinate pentru Austro-Ungaria și Germania. Acelaș lucru s'a întâmplat în Basarabia, nu de mult unită cu Patria Mamă, unde Germanii și Ungurii credeau că au găsit mântuirea poporului german și maghiar de foamete. Țăranii și marii proprietari români au distrus tot avutul lor, preferind să sufere și ei de foame, decât să hrănească hienele cari se aruncau asupra lor.

Orișice biruință a aliaților era zi de sărbătoare în România. După biruința italiană la Piave și după frumoasele succese pe frontul franco-anglo-americano Marghiloman s'a văzut nevoit să roage poporul român să se bucure mai în tăcere, iar Germanii, cu cunoscuta lor brutalitate, amenințau cu măsuri riguroase, dacă poporul nu se va calma.

Bulgaria e scoasă din luptă. Ceiașe s'a întâmplat în urma acestui mare fapt de arme al Înțelegerii, ne putem închipui din ceiașe a putut transpira din presa ungaro-germană. Putem spune că nu e departe momentul când România va fi din nou în luptă în rândurile aliaților, de cari în realitate nu s'a despărțit niciodată. Afirmam acest lucru acum mai bine de o lună într'un interview acordat ziarului „Ida Nazionale“, când încă nu se putea prevedea capitularea așa de precipitată a Bulgarilor și cu atât mai mult pot să-l afirm astăzi, când comunicația cu România s'a restabilit peste Bulgaria.

Românii vor lua armele și împreună cu aliații vor sosi în mersul lor victorios la Budapest și Viena, acolo unde ar fi sosit de mult, dacă Rusia ar fi rămas tare și credincioasă obligațiilor sale și dacă Sarrail ar fi făcut atunci ceiașe a făcut acum Franchet d'Esperey.

Doamnelor și Domnilor,

De cinci luni lucrez în Italia cu concursul Guvernului Italian la organizarea Legiunei române irredente. Munca mea a fost încununată de succes.

Censurat ¹⁾.

Împreună cu glorioasa armată italiană se va întâlni cu armatele române la Budapest și Viena și vor libera naționalitățile oprimate din Austro-Ungaria, printre cari și cei patru milioane Români, a-deverindu-se astfel ceiașe am afirmat în actualul constitutiv al comitetului nostru: „Din Roma au plecat legionarii romani pentru a așeza în Carpați și la gurile Dunării sentinela culturai și civilizației latine în mijlocul barbariei și în contra ei, și din Roma se cuvine să plece astăzi legionarii români pentru a libera pe frații lor oprimați“, și Italia va fi fost aceea care, cu sprijinul necondiționat pe care ni l'a acordat, va fi contribuit în cea mai mare măsură la unitatea noastră națională în același timp în care își

1) Peste puțin timp o divizie va fi gata să plece pe front în frunte cu eroul italian, generalul Ferigo, comandantul legiunei noastre.

nazionale nello stesso tempo in cui completerà la propria unità, eliberando la cerchia delle sue Alpi e le coste orientali dell' Adriatico.

Abbiamo fatto tutti durante la guerra il dovere di fratelli. Ora s'impone di preparare il terreno anche per i legami del dopo guerra. Nuovi nemici possono apparire, e si non saremo uniti, può essere perduto molto di ciò che è stato ottenuto con tanti sacrifici. „Nulla ci divide, tutto ci unisce“, questa grande verità, espressa da S. Ecc. Orlando all' occasione del ricevimento solenne del nostro comitato, deve condurci in tutta la nostra azione.

Solo un' unione stretta tra di noi può difenderci da pericoli nell' avvenire.

Dopo il lavoro compiuto da noi e dopo l'azione svolta dai comitati italiani „Pro Romeni“ mi sembra che siamo sulla via di riuscire interamenta e possiamo gridare con tutta la sincerità e con tutta la fede:

Viva la solidarietà italo-romena!

L'inspirata chiusa del mgnifico e profondo discorso del prof. Mandrescu viene accolta da una lunga, entusiastica ovazione, dopo di che, terminata la patriottica funzione, il pubblico sfolla.

* * *

Pentru Legiunea română

În tot timpul acesta s'au continuat în mod stăruitor lucrările pentru organizarea Legiunei române. În ziua de 3 Septembrie însoțit de d-na Maria Rygier, am plecat la Cittaducale pentru a lua măsuri cu privire la uniformele lor. Acestea li-au sosit la 5 Septembrie, în urma cererii mele telegrafice, adresată depositului Cecho-Slovacilor.

Il Giornale d'Italia din 9 Septembrie publică relativ la această vizită la Cittaducale următoarele:

Il presidente del Comitato d'azione dei romeni di Transilvania, Banato e Bucovina, prof. Mandrescu, insieme alla sua signora ed ai membri del Comitato stesso, nonché alla signora Maria Rygier, che rappresentava il Comitato italiano „Pro Romeni“, si sono recati a . . . , dove sono concentrati gli ufficiali della Legione romena, per salutarli prima della loro imminente partenza per il fronte.

Essi si sono trattenuti due giorni a . . . in compagnia degli ufficiali, di cui hanno potuto ammirare il fervido entusiasmo patriottico e la generosa impazienza di raggiungere quanto prima le file dei combattenti.

In una riunione all' aria aperta hanno pronunciato discorsi di circostanza il prof. Mandrescu, per il Comitato d'azione, la signora Maria Rygier, che ha portato ai legionari l'espressione della fraterna solidarietà del popolo italiano, e due ufficiali romeni, i quali hanno ringraziato con nobili parole il prof. Mandrescu per la sua efficace opera a favore della Legione romena ed hanno assicurato che sapranno contraccambiare degnamente, colla loro condotta al fronte, la simpatia e l'aiuto dell' Italia.

La sera stessa ha avuto luogo nella caserma locale un trattenimento, al quale hanno partecipato gli ospiti venuti da Roma e durante il quale gli ufficiali romeni hanno cantato, fra intensa commozione, i loro inni patriottici ed hanno eseguito la caratteristica danza nazionale.

va completa propria-i unitate, liberând cercul Alpilor săi și coastele orientale ale Adriaticei.

Cu toții ne-am făcut, în decursul războiului, datoria de frați. Astăzi se impune să pregătim țărâmul pentru legăturile de după război. Noul dușman pot să se ivească și de nu vom fi uniți, se poate pierde mult din ceiace s'a obținut cu atâtea jertfe. „Nimic nu ne desparte, totul ne unește“, acest mare adevăr spus de Ex. Sa Orlando cu ocazia primirei solemne a Comitetului nostru, trebuie să ne conducă în toată acțiunea noastră.

Numai o unire strânsă între noi, poate să ne ferască de pericole în viitor.

După munca depusă de noi și după acțiunea desvoltată de Comitetele italiene „Pro Romeni“ mi se pare, că suntem pe cale de a reuși în întregime și putem striga cu toată încrederea:

Trăiască solidaritatea italo-română!

Inspirata încheiere a splendidului și profundului discurs al profesorului Mândrescu, a fost urmat de o lungă și entuziastă ovațiune, după care terminându-se patriotica manifestație, publicul se împrăștia.

Președintele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, profesorul Mândrescu, împreună cu doamna și cu membrii comitetului, precum și cu doamna Maria Rygier, care reprezenta comitetul italian „Pro Romeni“, s'au dus la . . . unde sunt concentrați ofițerii legiunei române, pentru a'i saluta înainte de iminenta plecare pe front.

Au stat două zile la . . . printre ofițeri, având ocazia să admire arzătorul lor entuziasm patriotic și generoasa lor nerăbdare de a ajunge cât mai repede în rândurile luptătorilor.

Într'o adunare în aer liber au pronunțat discursuri ocazionale profesorul Mândrescu, în numele comitetului de acțiune, d-na Maria Rygier, care a adus legionarilor expresiunea fraternă de solidaritate al poporului italian, și doi ofițeri români, cari au mulțumit în frumoase cuvinte profesorului Mândrescu pentru munca sa eficace pentru legiunea română și l'au asigurat că vor ști să răsplătească în mod demn prin purtarea lor pe front, simpatia și sprijinul Italiei.

În aceeași seară a avut loc în cazarma din localitate o serată la care au luat parte oaspeții veniți din Roma și în decursul căreia ofițerii români au cântat, în mijlocul unei puternice emoțiuni, cântecele lor patriotice și au executat caracteristicul lor dans național.

Prima di ritornare a Roma, il prof. Mandrescu ha tenuto agli ufficiali, radunati in caserma, un forte discorso, ricordando loro la gravità del compito che si sono assunti di fronte alla Patria, all'Italia ed alla Intesa. Gli ufficiali hanno quindi accompagnato in massa fino alla stazione il prof. Mandrescu, facendogli una calorosa ovazione al grido di „Viva il nostro presidente! Viva la Romania! Viva l'Italia!“

La sfârșitul lui Septembrie am plecat la Cittaducale împreună cu generalul de brigadă Lucian Ferigo, a carui numire în postul de comandant al Legiunii române se hotărîse, pentru a-i prezenta ofițerii. Scurtele noastre cuvântări, adresate cu acea ocaziune ofițerilor, au fost publicate în „Il Fronte Interno,“ censura însă le-a suprimat, generalul Ferigo nefiind încă numit.

La 15 Octombrie a apărut în cele din urmă **Decretul de constituire a legiunii române, cu specificarea „urgente“** ¹⁾.

Il reproduc în întregime:

In conseguenza delle determinazioni adottate dal R. Governo per appagare i voti espressi dal Comitato di azione romena in Italia e che riassumono le aspirazioni dei romeni qui residenti e dei prigionieri di guerra austro-ungarici di nazionalità romena, verrà costituita una „legione-romena“ destinata ad operare a fianco delle truppe italiane sul nostro teatro di guerra.

Quale comandante della legione è stato destinato il brigadiere generale Ferigo cav. Luciano.

Per le operazioni relative alla costituzione viene stabilito, a decorrere dal 15 corrente, un deposito romeno con sede in Albano Laziale (Roma); quale comandante del deposito è stato designato il colonnello Ferraioli cav. Camillo (fanteria-riserva).

Costituzione organica della legione e del deposito.

La legione sarà costituita in battaglioni di fanteria di linea che verranno successivamente raggruppati in unità maggiori secondo le formazioni organiche del R. esercito italiano.

Il deposito romeno avrà la costituzione e le attribuzioni di un normale deposito di fanteria di linea del R. esercito italiano.

Dipendenze.

Fino a quando le unità della legione romena non verranno trasferite a disposizione del Comando Supremo, la legione rimarrà alla diretta dipendenza di questo Ministero; il deposito romeno, pur essendo alla dipendenza del comandante la legione romena, potrà direttamente corrispondere con questo Ministero per tutte le varie incombenze di servizio.

Operazioni di arruolamento e formazione delle varie unità.

L'arruolamento dei volontari romeni verrà effettuato da una o più commissioni incaricate dal comandante della legione di concerto col Comitato d'azione, che agiranno presso i campi di concentra-

Inainte de a se întoarce la Roma, profesorul Mândrescu a ținut ofițerilor adunați în cazarmă un vi-guros discurs, amintindu-le greutatea sarcinei ce și-au luat asupra-le față de Patrie, față de Italia și Ințele-gere. Ofițerii au întovărășit apoi în massă la gară pe profesorul Mândrescu, făcându-i o călduroasă o-vațiune în strigăte de „Trăiască președintele nostru! Trăiască România! Trăiască Italia!“

In urma hotărîrilor luate de Guvernul Regal pen-tru a satisface dorința exprimată de Comitetul de acțiune român din Italia și care concretizează aspi-rațiunile Românilor aflători aici, precum și ale prizo-nierilor austro-ungari de naționalitate română, se va constitui o „legiune română“, destinată să opereze alături de trupele italiene pe frontul nostru.

Comandant al legiunii a fost desemnat generalul de brigadă cavalerul Lucian Ferigo.

Pentru operațiunile referitoare la constituirea sa, se înființează cu începere dela 15 c., un depozit român cu sediul în Albano Laziale (Roma); coman-dant al acestui depozit a fost desemnat colonelul cavalier Camil Ferraioli (infanterie-rezervă).

Constituirea organică a legiunii și a depozitului.

Legiunea se va constitui în batalioane de infan-terie de linie, cari vor fi grupate succesiv în unități mai mari, potrivit structurii organice a armatei Re-gale italiene.

Depozitul român va fi constituit și va avea atri-buțiunile unui depozit normal al infanteriei armatei Regale italiene.

Dependențe.

Până când unitățile legiunii române vor fi puse la dispoziția Comandamentului suprem, legiunea va depinde direct de acest minister; depozitul român, depinzând și el de comandantul legiunii române va putea corespunde direct cu acest minister pentru toate nevoile serviciului.

Operațiuni de recrutare și formare a diferitelor unități.

Inrolarea voluntarilor români se va efectua de către una sau mai multe comisii, însărcinate de comandantul legiunii, de acord cu Comitetul de ac-țiune, cari vor opera în câmpurile de concentrate a

1) De fapt Legiunea română iredentă exista prin unitatea de pe front, dar încă nerecunoscută oficial.

mento di prigionieri di guerra, a seconda delle disposizioni che volta a volta impartirà il comandante della legione.

Effettuato l'arruolamento, verrà disposto per l'affluenza progressiva degli arruolati al deposito; la costituzione delle singole unità verrà regolata dal comandante della legione.

Gradazione gerarchica.

Sarà quella del R. esercito italiano.

Uniformi.

Sarà quella dell'arma di fanteria di linea del R. esercito italiano con mostrine dai colori nazionali romeni.

Sul bavero della giubba, al posto delle stellette verrà messo il numero del reggimento.

Sul berretto, in luogo del trofeo, verrà apposta la coccarda dai colori nazionali romeni, nell'interno della quale verrà apposto ancora il numero del reggimento.

I distintivi di grado, per i graduati di truppa, saranno uguali a quelli del R. esercito italiano e per gli ufficiali saranno costituiti da spranghette di tessuto metallico ai contospallini in numero corrispondente al grado; per gli ufficiali superiori le spranghette saranno accompagnate da una bordatura in trecciola d'argente.

Gli ufficiali e militari di truppa del R. esercito italiano mandati a prestar servizio nella legione o nel deposito romeno conserveranno la rispettiva uniforme sostituendo—quelli dell'arma di fanteria— alle proprie mostrine quelle della legione romena.

Disciplina e giustizia militare.

Finchè non siano impartite disposizioni speciali saranno in vigore, per la legione romena, il regolamento di disciplina ed il Codice penale militare italiano.

Disposizioni di carattere amministrativo.

Ai militari arruolati nella legione romena spettano le competenze stabilite per i corrispondenti del R. esercito italiano.

Tutti gli ufficiali romeni che sono già stati accettati dal Comitato di azione romena in Italia, indipendentemente dal giorno in cui firmeranno l'atto di arruolamento, avranno assegni corrispondenti al loro grado con decorrenza dal 16 corrente.

Gli altri ufficiali che si arruoleranno in seguito, e gli uomini di truppa, saranno considerati, per gli atti amministrativi, alla stessa stregua dei militari italiani dal giorno in cui firmeranno l'atto di arruolamento.

Gli ufficiali ed i militari di truppa italiani che entreranno a far parte della legione romena saranno amministrati dal deposito romeno.

Gli uffici di questo Ministero e del Commissariato generale per le armi e munizioni impartiranno senz'altro di propria iniziativa, o su richiesta del comandante la legione, le conseguenti disposizioni esecutive di rispettiva competenza.

Il Ministro: V. Zupelli.

prigionierilor de războiu, potrivit dispozițiilor luate rând pe rând de comandantul legiunei.

După terminarea operațiilor de recrutare, se vor lua dispozițiuni pentru trecerea celor înrolați la deposit; constituirea unităților se va regula de către comandamentul legiunei.

Gradele ierarhice.

Vor fi acele ale armatei Regale italiene.

Uniformele.

Vor fi cele ale infanteriei de linie a armatei Regale italiene, cu insignele tricolore române.

Pe gulerul hainei, în locul stelelor, se va pune numărul regimentului.

Pe beretă, în locul trofeelor italiene, se va pune o cocardă tricoloră română, în interiorul căreia se va mai pune și numărul regimentului.

Distincțiile de grad, pentru gradații de trupă vor fi egale cu cele ale armatei Regale italiene și pentru ofițeri vor consta din trese de metal pe epolete, corespunzând în număr gradului. Pentru ofițerii superiori tresele vor fi însoțite și de o bordură de argint.

Ofițerii și militarii de trupă ai armatei Regale italiene, trimiși pentru a face serviciu în legiunea română sau la depozitul român, vor păstra uniforma respectivă, înlocuind — cei din arma infanteriei, — propriile insigne cu cele ale legiunei române.

Disciplina și justiția militară.

Până când nu se vor lua dispoziții speciale, vor fi în vigoare și pentru legiunea română regulamentul de disciplină și Codicele penal militar italian.

Dispozițiuni de ordin administrativ.

Militarii înrolați în legiunea română vor avea onorariile stabilite pentru militarii armatei Regale italiene.

Toți ofițerii români, cari au fost deja admiși de Comitetul de acțiune român din Italia, indiferent de ziua în care vor fi iscălit actul de înrolare, vor avea onorarii corespunzătoare gradului lor începând din 16 c.

Cealți ofițeri, cari se vor înrola în urmă și oamenii de trupă, vor fi considerați, în ceea ce privește actele administrative, în acelaș mod, ca și militarii italieni, acordându-li-se drepturile din ziua iscălirei actului de înrolare.

Ofițerii și oamenii de trupă italieni cari vor intra în legiunea română, vor fi administrați de către depozitul român.

Ofițerii acestui Minister și ai Comisariatului pentru arme și munizioni vor da din propria inițiativă, sau în urma cererei comandantului legiunei, ordine executive în consecință după competența respectivă.

Ministru: V. Zupelli

Cu această ocazie biurul presei de pe lângă Subsecretariatul de Stat pentru propagandă în străinătate a dat următorul comunicat presei italiene și mondiale.

Il reproduc după *Il Messaggero* din 20 Octomvrie :

La costituzione d'una legione rumena sul nostro fronte.

In conseguenza delle determinazioni adottate dal Governo italiano per appagare i voti espressi dal Comitato di azione rumeno in Italia, e che riassume le aspirazioni dei rumeni, verrà costituita in Italia una „legione rumena“, destinata ad operare a fianco delle truppe italiane sul nostro teatro della guerra.

La gradazione gerarchica della „legione rumena“ sarà quella del regio esercito italiano.

L'uniforme sarà quella della fanteria italiana con mostrine dei colori nazionali rumeni. Sul berretto sarà la coccarda dei colori nazionali rumeni.

In ringraziamento del decreto di costituzione della „legione rumena“, il presidente del Comitato d'azione dei rumeni di Transilvania, Banato e Bucovina, Simeone Mandrescu, ha inviato i seguenti telegrammi :

All' on. Orlando :

Vostra Eccellenza è stato il primo che ha riconosciuto l'importanza della formazione di una legione nostra sul sacro suolo d'Italia e ha agito in conseguenza. Se oggi abbiamo l'indicibile gioia di aver ottenuto il decreto ufficiale per la costituzione della legione rumena, è nostro buon diritto di attribuire alla Vostra Eccellenza questa opera di tale importanza per noi e per la nostra cara Romania. Per noi questo decreto significa il legamento della nostra causa a quella degli italiani oppressi e possiamo guardare con fiducia nell'avvenire.

All'on. Sonnino :

Dopo le incoraggianti parole espresse da Vostra Eccellenza all'occasione della manifestazione al Foro Traiano, gli sguardi dell'intero popolo rumeno si rivolgono con fiducia verso il Governo italiano e verso i Governi alleati. All'occasione della pubblicazione del decreto ufficiale riguardante la costituzione della legione rumena, ringraziamo Vostra Eccellenza dell'aiuto prestatoci ed osiamo pregarvi di voler continuare la protezione dei romeni d'ovunque.

All'on. Zupelli :

All'occasione della pubblicazione del decreto ufficiale riguardante la costituzione della legione rumena, riconoscendo dell'aiuto prestatoci finora, praghiamo Vostra Eccellenza voler gradire le espressioni dei nostri più profondi ringraziamenti, memore che tutto ciò che Vostra Eccellenza fa per la legione nostra fa per l'intero popolo rumeno.

La aceste telegrame ale mele am primit următoarele răspunsuri :

La ringrazio del suo gentile telegramma, confermandole tutta la mia profunda simpatia per la

Constituirea unei legiuni române pe frontul nostru.

In urma hotărârilor luate de Guvernul italian pentru a satisface dorința exprimată de Comitetul de acțiune român din Italia și care concretizează aspirațiunile Românilor, se va constitui în Italia o „legiune română“, destinată să opereze alături de trupele italiene pe frontul nostru.

Gradația ierarhică a „legiunei române“ va fi cea a armatei Regale italiene.

Uniforma va fi aceea a infanteriei italiene cu insignele tricolore române. Pe beretă va fi pusă coccarda tricoloră română,

Drept mulțumire pentru decretul de constituire a „legiunei române“, președintele comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, Simion Mândrescu, a expedit următoarele telegrame :

Excelenței Sale Orlando :

Excelența Voastră ați fost primul care a recunoscut însemnătatea formării unei legiuni române pe pământul sacru al Italiei și a luat dispozițiuni în consecință. Dacă astăzi avem nespusa bucurie de a fi obținut decretul oficial pentru constituirea legiunei române, e dreptul nostru sfânt de a atribui Excelenței Voastre această operă de o așa mare importanță pentru noi și pentru scumpă noastră Românie. Pentru noi acest decret înseamnă legarea cauzei noastre de cauza Italianilor oprimați și putem privi viitorul cu încredere.

Excelenței sale Sonnino :

După încurajatoarele cuvinte exprimate de Excelența Voastră cu ocazia manifestării din Forul Traian, privirile întregului popor român se îndreaptă cu încredere către Guvernul italian și către Guvernele aliate. Cu ocazia publicării decretului oficial referitor la constituirea legiunei române, mulțumim Excelenței Voastre pentru sprijinul ce ne-ați dat și îndrăsnim a vă ruga să binevoiți a continua să protejați pe Românii de pretutindeni.

Excelenței sale Zupelli,

Cu ocaziunea publicării decretului oficial referitor la constituirea legiunei române, recunoscători pentru sprijinul acordat nouă până acum, rugăm pe Excelența Voastră să binevoiască a primi expresiunea mulțumirilor noastre cele mai profunde, neuitând că tot ce Ex. V. face pentru legiunea română face pentru întregul popor român.

Vă mulțumesc pentru amabila Dv. telegramă, confirmându-Vă întreaga mea profundă simpatie

causa de la valorosa sua nazione, la fiducia nella vittoriosa riscossa cui si accingono i nobili figli di essa..

Presidente Consiglio Ministri : **Orlando**

Ringrazio vivamente V. S. per le cordiali espressioni rivoltemi in seguito alla pubblicazione del decreto ufficiale relative alla costituzione della legione romana. I profondi sentimenti di fratellanza che hanno sempre unito e che uniranno ancora più in avvenire le due nazioni nel comune ideale di redenzione dei popoli oppressi e di integrazione delle nazionalità, hanno dato vita a questo elemento dell'anima romana in Italia e saranno sicuro auspicio del suo glorioso avvenire.

Ministro : **Zupelli**

Am redactat și tipărit în acelaș timp următorul Apel:

CATRA ROMÂNII DIN TRANSILVANIA, BĂNAT, CRIȘANA, MARAMUREȘ ȘI BUCOVINA, AFLĂTORI ÎN ITALIA

Frați Români,

Multă vreme am suferit tot felul de nedreptăți și umilințe dela Unguri și dela Nemții din Austria pe pământul nostru strămoșesc. Împărații, drept răsplată pentru bravura și fidelitatea noastră, ni-au dat cu totul în mâna lor, iar aceștia, cu ajutorul lor, s'au făcut stăpâni în casa noastră. Ni-au luat moșiile și toate isvoarele de traiu și, văzând că totuși rezistăm, s'au hotărât să ne răpească limba și credința.

S'au sculat străbunii noștri din toate unghiurile țărilor românești în contra asupritorilor: Viclenia Împăraților și a Nemților i-au împiedecat de a-și putea scutura jugul, iar conducătorii au fost arși de vii sau trași pe roată.

S'au ivit oameni curajoși ai cuvântului, grăit sau scris, cerând dela Împărat și mai marii Ungurilor și ai Nemților dreptate: Au fost judecați pentru graiul și scrisul lor, condamnați la amenzi grele și la temniți și mai grele, iar poporul batjocorit, bătut și tratat și cu gloanțe pentru dragostea sa față de conducătorii săi, față de limba și credința sa, cu amar în suflet, s'a văzut silit să-și poarte și mai departe crucea.

Pentru a-și asigura pentru totdeauna stăpânirea asupra noastră, Ungurii, ajutați de Nemți, au deslănțuit războiul actual.

Noi, ca și celelalte naționalități asuprite din Austro-Ungaria, am fost nevoiți să pornim la luptă în contra intereselor noastre, lăsând în urma noastră pe mâini dușmane tot ce are omul mai scump pe lume: soții și copiii, mame și surori, precum și bătrâni neajutorați.

Și știți care ne-a fost răsplata?

Ni-au închis școlile, ridicând în locul lor școli ungurești și nemțești;

ni-au luat copiii, trimițându-i în lăuntru Ungariei pentru a li se pierde urma;

au jefuit casele și gospodăriile românești, lăsând bătrâni, femei și copii muritori de foame;

ni-au batjocorit soțiile și surorile, cari se duceau pe la autorități să afle știri despre noi;

au luat și dus de prin sate tot ce era în stare să poarte o sapă sau un hârleț, i-au silit să sape tranșee, lăsându-i apoi să moară de foame, de frig și de boale;

au umplut temnițele de preoți și învățători români, învinovățându-i de trădare de patrie, i-au bătut și schingiuit, spânzurând pe mulți dintre ei fără nici o judecată;

au dat în judecată până și pe soțiile fruntașilor români subț cuvânt, că ar fi primit bine armata română când aceasta a intrat în Transilvania.

Cu un cuvânt s'au purtat în așa fel cu noi și cu ai noștri, că Dumnezeu știe, ce vom mai găsi, când ne vom întoarce la vetrele noastre.

Mulți dintre ostașii noștri au înțeles însă, că nu trebuie să se bată pentru cauza dușmanilor neamului românesc, au aruncat armele și au trecut ca dezertori la prietenii Românilor. Așa au făcut mulți dintre frații noștri pe frontul rusesc—pe vremea când Rusia nu ne trădase încă—, așa au făcut pe frontul italian și sârbesc și mai ales pe frontul românesc.

Ba au înțeles ceva și mai mult: S'au înțeles datoria de a lua armele în contra asupritorilor lor, alături de România și de Puterile Aliate, căci își dădeau seamă, că biruința nu poate fi decât de partea acestora și odată cu biruința acestora va urma și libertatea pentru noi, unirea noastră cu patria-mamă, cu România.

De aceea dela începutul războiului României toți Ardelenii, Bănățenii, Crișenii, Maramureșenii și Bucovinienii, refugiați în România, s'au înrolat în armata română, acoperindu-se de glorie pe valea Oltului și a Jiului, la Predeal și în alte locuri, unde au dat piept eu Ungurii și Nemții.

După-ce o parte din România a fost ocupată de hoardele germano-maghiaro-bulgaro-turce, în urma

pentru cauza valoroasei Dv. națiuni, încrederea în revanșa biruitoare în vederea căreia se pregătesc nobilii săi fii.

Președintele Consiliului de Miniștri : **Orlando**

Vă mulțumesc foarte mult pentru cordialele cuvinte ce-mi adresați în urma publicării decretului oficial, referitor la constituțiunea legiunei române. Profundele sentimente de fraternitate, cari au unit totdeauna și vor uni încă și mai mult în viitor cele două națiuni în idealul comun de liberarea popoarelor oprimate și de întregire a națioliității, au dat viață acestui element al sufletului român în Italia și vor fi un sigur auguriu pentru gloriosul său viitor.

Ministru : **Zupelli**

trădării rusești, prizonierii de război și dezertorii români ardeleni, bănățeni, crișeni, maramureșeni și bucovineni din Rusia s'au adunat în legiuni sub drapelul român și au alergat în ajutorul României, în ajutorul aceluia, cari se jertfiseră pentru liberarea noastră din robia austro-maghiară.

S'au purtat și aceștia ca niște adevărați eroi la Mărășești, și în alte locuri, ajunse neuitate prin vitejia Românilor de pretutindeni, acoperindu-se de cinste și glorie pe ei și pe ai lor.

O parte din ai noștri din Rusia, vre-o treizeci de mii, gata să plece și ei în ajutorul României, n'au putut să-i vină într'ajutor din pricina revoluției rusești. S'au unit însă în Siberia cu Cecho-Slovacii și luptă tot pentru cauza noastră și a dreptății și libertății în lume, alături de bravele legiuni cecho-slovace.

Frați Români,

Nici noi, Români din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina, aflători în Italia, nu ne-am lăsat mai pe jos. De patru luni fâlăie în zona de războiu steagul „Legiunei Române iredente din Italia“, în jurul căruia s'a adunat un frumos număr de voinici cu dragoste de neam încă pe vremea, când nu se știa că Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia vor fi bătute așa de repede și așa de tare, încât să fie silite să ceară îndurare dela Anglia, Franța, Italia și America. Astăzi Bulgaria e scoasă din luptă, iar Germania, Austro-Ungaria și Turcia cerșesc pacea.

Până la pace mai e însă.

Toate barbariile, câte le-au făcut în Belgia, Franța, Serbia, Muntenegru, Italia și România, trebuiesc răz-bunate, trebuiesc răz-bunate toate nedreptățile, câte le-am suferit noi și celelalte naționalități negermane și ne-maghiare din Austro-Ungaria, înainte de a putea fi vorba de pace.

Puterile Aliate au hotărât desființarea Austro-Ungariei și liberarea naționalităților de sub jugul germano-maghiar. Noi Români, liberi pe pământul nostru, vom fi uniți cu România și vom forma acea țară mândră și tare, cum se cuvine să fie țara pe care a întemeiat-o străbunul nostru Traian de aproape 2000 ani.

Frați Români,

Dușmana noastră seculară, Austro-Ungaria, e pe moarte, își așteaptă lovitura de grație. Ii va fi dată.

Se cuvine însă să luăm și noi parte la această lovitură.

Guvernul italian ca un bun părinte ni-a făcut cu putință această participare.

Ni-a permis să ne organizăm în legiuni pe pământul sfânt al Italiei, să pornim pentru liberarea moșiei străbune de pe acelaș pământ, de unde au plecat legionarii romani pentru a ocupa ținuturile locuite de noi astăzi între Tisa și Nistru.

Ni-a pus la dispoziție spre acest scop toate mijloacele necesare.

A numit comandant al legiunii noastre pe un mare prieten al Românilor, pe generalul de brigadă Lucian Ferigo, eroul comandant de mai înainte al glorioasei brigade Sassari, rănit în războiul din Abissinia.

Adunați-vă cu toții în jurul steagului Legiunii române iredente din Italia, ca să nu fim noi în această luptă de liberare a popoarelor și a noastră mai pe jos de Cecho-Slovaci, de Poloni și de Iugo-Slavi și mai pe jos de frații noștri legionari din România și Rusia.

Adunați-vă cu toții, să împlântăm cuțitul în inima călăilor noștri seculari.

Alergați cu toții sub steagul legiunei noastre, să mergem acasă peste cadavrele asupritorilor noștri, peste cadavrele celor ce ne-au batjocorit soțiile și surorile, mamele și copiii noștri și pe toți ai noștri din moși, strămoși.

Veniți cu toții, strângeți-vă sub tricolorul nostru, pentru ca împreună cu armata italiană să mergem la Budapesta și Viena, unde ne vom întâlni cu armatele române, cari pleacă din nou la luptă pentru liberarea lor și a noastră.

Veniți cu toții pentru a nu lipsi tocmai noi dintre aceia, cari făuresc cu arma în mână România Mare, România tuturor Românilor.

Puneți mâna pe arme, de data asta pentru cauza noastră, și arătați-vă vrednici strănepoți ai lui Traian și ai legiunilor sale, cu cari a ocupat mândrele ținuturi din Carpați și dela gurile Dunărei.

Cei de acasă vă așteaptă, Români din România cutropită vă așteaptă și ei.

Nu uitați jertfa făcută de România pentru liberarea noastră. Urmând calea trasă de Mihai-Viteazul, a înfruntat totul, și-a jertfit pe cei mai buni fii ai ei și e gata să mai jertfească încă pentru îndeplinirea visului nostru al tuturor, pentru unitatea noastră națională.

Urmați exemplul dat de marele rege de pe tronul României, regele nostru al tuturor, Ferdinand I, care n'a stat pe gânduri să plece în fruntea mândrelor sale armate române pentru a executa testamentul lui Mihai-Viteazul și dorința tuturor supușilor săi de azi și de mâine.

Plecați cu încredere, că generalul, care a dus la glorie și biruință brigada Sassari, va ști să ducă pe aceeași cale și legiunea noastră.

Intregul neam românesc va fi mândru de noi și va binecuvânta fapta noastră, iar noi vom putea spune cu mulțumire în suflet: „Și noi am pus o piatră la temelie României Mari“.

Roma, Octombrie 19 18.

Simion C. Măndrescu

Prof. sor la Universitatea din București și Președintele Comitetului de acțiune al Românilor iredenți.

Din ordinul guvernului italian a început, imediat după publicarea decretului oficial de constituire a legiunei române, concentrarea prizonierilor și dezertorilor noștri în tabăra de la Avezzano, provincia Aquila.

Sosind în mijlocul lor împreună cu comandantul legiunei, d-l general de brigadă Lucian Ferigo, în ziua de 23 Octombrie, am fost primiți cu nesfârșite ovațiuni. Cuvântarea mea a mărit numărul legionarilor într-o singură zi cu un foarte însemnat număr dintre ezitanți.

Cu aceasta, încredințându-se organizarea tehnică a legiunei d-lui Ferigo, s'a început formarea regimentelor.

Primul s'a format cu concursul comitetului de sub prezența mea la Petra-Lata, lângă Roma, de unde a fost dus apoi la depozitul fixat pentru legiunea noastră.

Prăbușirea neașteptată a Austro-Ungariei a făcut imposibilă participarea acestei părți din legiune la ultima ofensivă italiană. Au luat parte numai unitățile formate în zona de războiu de către ofițerii pe cari i-am trimis spre acest scop la sfârșitul lui Iunie 1918. Am avut dispăruți, răniți și morți și un frumos număr de ofițeri, subofițeri și oamezi de trupă, decorați pentru eroismul lor. Dacă ultimul comunicat oficial italian nu pomenește pe Români, vina e a dublei însărcinări ce au avut-o: combatanți și informatori. Ca atari ei au fost distribuiți în mici grupuri printre ardii, printre cari au dispărut pentru moment, pentru a reapare în rapoartele difeiiților comandanți.

Am adresat cu această ocazie șefului statului major italian o telegramă, dictată de împrejurări.

Reproduc după *Il Fronte Interno* din 14 Nov. :

Diaz al prof. Mandrescu :

Il chiarissimo professore universitario Simeone Mandrescu, presidente del Comitato di azione dei Rumeni di Transilvania, Banato e Bucovina, inviò a S. E. il generale Diaz il seguente telegramma :

Dando colpo mortale all'Austria-Ungheria, V. E. decretò la liberazione di tutte le nazionalità non tedesche e non magiare della fu duplice monarchia absburghese. Tutte dovranno riconoscenza alla Vostra Eccellenza, all'Italia ed al suo glorioso esercito. Ma noi Romeni abbiamo pure il diritto di essere orgogliosi d'aver ricevuto questa libertà dalla mano dei nostri buoni e più intimamente uniti fratelli di sangue.

Sua Ecc. il generale Diaz rispose :

In questa ora di redenzione e di giustizia ricambio con riconoscenza il saluto della vittoria.

Diaz către profesorul Mândrescu :

Ilustrul profesor universitar Simion Mândrescu, președintele Comitetului de acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, a trimis Ex. S. generalului Diaz următoarea telegramă :

Dând lovitura de moarte Austro-Ungariei, Ex. V. ați decretat liberarea tuturor naționalităților germane și nemaghiare din fosta dublă monarhie habsburgică. Toate vor datora recunoștință Ex. V., Italiei și glorioasei sale armate. Noi Românii avem însă și dreptul de a fi mândri de a fi primit această libertate din mâna bunilor și celor mai intim uniți frați ai noștri de sânge.

Ex. S. generalul Diaz răspunse :

In această oră de liberare și de dreptate Vă trimit cu recunoștință salutul biruinței.

* * *

Conferința economică precum și o mare întrunire publică, proiectate la Milano, n'au mai avut loc. Am telegrafiat președintelui Comitetului italian Pro Romeni să se amâne sine die.

Zece zile după încheierea armistițiului au sosit la Roma câți va membri ai Consiliului Național din Paris, cari mai înainte nu s'au interesat nici de propagandă, nici de legiunea română din Italia. De altfel cum au venit, așa au și plecat toți, după ce au obținut formalitatea de recunoaștere a Consiliului din partea guvernului italian, lăsând la Roma numai pe unul, pe care au avut grija să-l anunțe prin ziare ca șef al delegațiunii (?) din Italia.

Pentru a nu aduce vr'un prejudiciu cauzei noastre, în cazul vr'unui conflict posibil, am părăsit Italia.

Înainte de a mă imbarca, am adresat din Taranto următoarele telegrame d-lor Orlando și Sonnino :

Orlando, Presidente Consiglio Ministri

Roma.

Prima di lasciare l'Italia, permettetemi esprimere V. Ecc. vivissimi ringraziamenti per tutto ciò che

„Orlando, Președintele Consiliului

Roma.

Permiteți-mi, ca înainte de a părăsi Italia, să exprim Exc. V. cele mai vii mulțumiri pentru tot ce

ha fatto per la nostra causa e per me. Non dimenticherò mai parole incoraggianti e fatti nobilissimi V. E. nei momenti d'angoscia della Romania e non dimenticherò mai il delicato pensiero espresso nella lettera scritta da V. Ecc. al Presidente della Commissione dei prigionieri guerra per la liberazione di mio fratello. Credo inutile pregare V. Ecc. di continuare accordare l'appoggio della nostra causa per compimento vostra opera per la nostra unità nazionale.

Barone Sonnino, Ministro Affari Esteri

Roma.

Lasciando l'ospitale Italia, è un mio grato dovere ringraziare V. Ecc. per tutto ciò che ha fatto per la causa dei Romeni, che serberanno sempre negli animi il sentimento di gratitudine verso il Governo italiano come verso il nobile popolo italiano per gli atti di vera fratellanza. Prego V. Ecc. di continuare a sostenere la nostra causa e specialmente nei momenti decisivi al Congresso della Pace.

Ziarele din Roma au luat notă de telegrame, informate fiind de corespondenții lor din Taranto.

S'a primit dela d-l Orlando, Președintele Consiliului de Miniștri italian, următorul răspuns :

Signor Mandrescu, professore all' Università di Bucarest :

La ringrazio del gentile saluto che ha voluto rivolgermi nel lasciare l'Italia e nel ricambiarglielo esprimo per la grandezza della nobile nazione romana i miei migliori voti.

Presidente del Consiglio dei Ministri: **Orlando.**

ați făcut pentru cauza noastră ca și pentru mine. Nu voi uita niciodată cuvintele încurajătoare și nobilele fapte ale Ex. V. în momentele de grea cumpănă în care se afla România, și nu voi uita niciodată sentimentul delicat exprimat în scrisoarea adresată de Ex. V. Președintelui Comisiunii prizonierilor de războiu pentru eliberarea fratelui meu. Cred de prisos a ruga pe Ex. V. să continuați a sprijini cauza noastră până Vă veți îndeplini opera privitoare la unitatea noastră națională.

Baron Sonnino, Ministrul Afacerilor Străine

Roma.

Părăsind Italia ospitalieră, îmi îndeplinesc o plăcută datorie de a mulțumi Ex. V. pentru tot ce a făcut pentru cauza Românilor de pretutindeni, cari vor păstra veșnic în suflet sentimentul de recunoștință față de Guvernul italian ca și față de nobilul popor italian pentru actele lor de adevărați frați. Rog pe Ex. V. să continuați a susține cauza noastră și cu deosebire în momentele decisive, în Congresul pentru Pace.

D-lui Mândrescu, profesor la Universitatea din București :

„Vă mulțumesc pentru amabilul salut, pe care ați binevoit a mi-l adresa la plecarea d-voastră din Italia și salutându-vă la rându-meu fac cele mai sincere urări pentru mărirea nobilei națiuni române.

Președintele Consiliului de Miniștri: **Orlando.**

V D

VERIFICAT
1987